Begroting 2023

gemeente
Weststellingwerf

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 3
Voorwoord 5
Leeswijzer 6
Begroting op hoofdlijnen 9
Begroting 2023 in één oogopslag 14
Kerngegevens 15
Programma 0 | Bestuur en Ondersteuning 16
Programma 1 | Veiligheid 21
Programma 2 | Verkeer, Vervoer en Waterstaat 25
Programma 3 | Economie 28
Programma 4 | Onderwijs 31
Programma 5 | Sport, Cultuur en Recreatie 35
Programma 6 | Sociaal domein 41
Programma 7 | Volksgezondheid en Milieu 52
Programma 8 | Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing 59
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen 64
Overhead, Vennootschapsbelasting en Overige baten & lasten 69
- Overzicht kosten overhead 70
- Vennootschapsbelasting 71
- Overige baten & lasten 72

Paragrafen 73
- Paragraaf Lokale heffingen 74
- Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 82
- Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen 91
- Paragraaf Financiering 95
- Paragraaf Bedrijfsvoering 99
- Paragraaf OWO-samenwerking 101
- Paragraaf Verbonden Partijen 104
- Paragraaf Grondbeleid 113
- Paragraaf Regiodeal 116
- Paragraaf Dynamisch investeringsprogramma 118

Uiteenzetting van de financiële positie 120
- Overzicht van baten en lasten 121
- Overzicht van incidentele lasten en baten 122
- Geprognosticeerde balans 2023-2026 126
- Reserves en Voorzieningen 127
- Meerjareninvesteringsplan 2023-2026 131

Bijlagen 132
Bijlage 1: Taakvelden overzicht 133
Bijlage 2: Subsidieplafonds 136
Bijlage 3: Beleidsindicatoren 138
Bijlage 4: Lijst met afkortingen 141
Bijlage 5: Lijst met financiële begrippen 144

Voorwoord

Voorwoord

Beste leden van de raad van de gemeente Weststellingwerf,

Hierbij bieden wij u de programmabegroting 2023-2026 aan. Wij vertrouwen er op dat deze begroting u in staat stelt om uw kaderstellende en controlerende rol inhoud te geven.

Twee documenten, één missie: 'Samen blijven bouwen aan een sterk Weststellingwerf!'
Dit is onze eerste begroting binnen deze bestuursperiode. De bestuursperiode waarin 'samen blijven bouwen aan een sterk Westellingwerf!' centraal staat. Hoe wij deze missie vormgeven en wat onze plannen voor de komende vier jaar zijn staat in ons collegeprogramma. Normaal gesproken staan de plannen voor het komende jaar in de begroting. Dit jaar vullen het collegeprogramma en de begroting elkaar aan. In de begroting staan de taken en doelen die wij, los van een coalitieakkoord of collegeprogramma, altijd uitvoeren. De zogenaamde going concern taken. Het collegeprogramma beschrijft de nieuwe doelen. Het collegeprogramma en deze begroting vormen samen de nieuwe programmabegroting 2023-2026.

We zijn financieel gezond
Mede dankzij extra inkomsten vanuit het Rijk kunnen we een begroting laten zien die met een positief saldo sluit. Deze extra inkomsten zijn helaas grotendeels tijdelijk van aard. Om die reden moeten we waakzaam blijven. Zeker gezien de ontwikkelingen en de onzekerheden die op ons afkomen.

We zien een wereld die in beweging is
De samenleving verandert in een rap tempo en ontwikkelingen volgen elkaar snel op. We noemen de onderwerpen stikstof, veenweide, de woningopgave, de huisvesting van statushouders en spoedzoekers en niet te vergeten de prijsontwikkelingen. Maar ook klimaat, duurzaamheid en vergrijzing. Daarnaast hebben we te maken met een krappe arbeidsmarkt. Dat maakt dat het vinden van geschikt personeel, net als bij andere gemeenten, een opgave is. Om mee te gaan met de wereld die in beweging is en om te bouwen aan een sterk Weststellingwerf hebben we wel mensen nodig om samen te kunnen bouwen. Met deze ontwikkelingen in het achterhoofd en met de informatie en kennis die we nu hebben leggen we u een goed onderbouwde begroting voor die structureel sluitend is. Het collegeprogramma gaat verder in op hoe wij de ontwikkelingen het hoofd willen bieden.

De woonlasten voor onze inwoners
Een steeds groter wordende groep huishoudens heeft het moeilijk door de enorme prijsstijgingen. Dat is in onze gemeente niet anders. Om deze groep niet ook nog eens te confronteren met sterk stijgende woonlasten willen we de geplande stijging van de ozb-opbrengsten loslaten. De financiële gevolgen hiervan kunnen we opvangen binnen de begroting en daarmee verzachten we wellicht de pijn van alle prijsontwikkelingen iets. We moeten het immers samen doen. Samen blijven bouwen aan een sterk Weststellingwerf!

Burgemeester en wethouders van Weststellingwerf

Leeswijzer

Leeswijzer
De leeswijzer vertelt hoe deze begroting is opgebouwd.

Begroting op Hoofdlijnen
Als eerste hebben we de onderdelen:

- Begroting op Hoofdlijnen
- Begroting in één oogopslag
- Kerngegevens

Beleidsbegroting
Daarna volgt de beleidsbegroting die bestaat uit een programmaplan en uit paragrafen.

Programmaplan
In het programmaplan staan de programma's en drie overzichten. De cijfers uit deze onderdelen samen vormen het begrotingssaldo.

Programma’s

De indeling van de programma’s is als volgt:

- Taakvelden
- Beleidsnota’s
- Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid
- Doelstellingen

In deze programmabegroting staan de doelstellingen centraal. Per doelstelling zijn er twee W-vragen uitgewerkt. De twee W-vragen luiden: “Wat willen we bereiken?” (gewenste maatschappelijke ambities en effecten) en “Wat doen we daarvoor?”

De doelstellingen zijn deze keer gebaseerd op de going concern taken. De going concern taken zijn de standaard acties en taken van de gemeente. De nieuwe taken die voortkomen uit het coalitieakkoord worden verwerkt in het collegeprogramma.
De begroting 2023-2026 (going-concern) en het collegeprogramma 2022-2026 (nieuwe taken, doelstellingen) worden gelijktijdig in de raad behandeld en vormen daarmee gezamenlijk de begroting 2023-2026. In de begroting 2024-2027 worden de doelstellingen uit het collegeprogramma samengevoegd met de going concern begroting.

- Beleidsindicatoren

De voorgeschreven beleidsindicatoren staan niet meer in de programma's maar zijn als bijlage opgenomen. Deze gegevens komen rechtstreeks van de website www.waarstaatjegemeente.nl. De beleidsindicatoren die wij als gemeente zelf willen presenteren staan wel in de betreffende programma's.

- Wat mag het kosten?

Per programma worden de baten en lasten per taakveld aangegeven. Daaronder wordt een vergelijking gemaakt tussen de ramingen uit de begroting jaarschijf 2023 met die van de vorige begroting jaarschijf 2022. En ook een vergelijking tussen de ramingen uit de begroting jaarschijf 2023 met die van het meerjarenperspectief (2024, 2025 en 2026).

Overzicht algemene dekkingsmiddelen
De algemene dekkingsmiddelen vormen de financiële dekking van de bestedingen in de programma's 0 tot en met 8. Hier staan de taakvelden die betrekking hebben op de gemeentefondsuitkering, de gemeentelijke belastingen en het renteresultaat.

Andere overzichten
Er is een afzonderlijk overzicht van de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces, het Overzicht Overhead, de (eventueel) verschuldigde vennootschapsbelasting en de overige baten en lasten. Hierin staat de verplichte post voor onvoorziene uitgaven, maar ook stelposten.

Paragrafen
Naast de programma's moeten gemeenten minimaal zeven programma overstijgende paragrafen in de begroting opnemen (BBV-verplichting). In de paragrafen staat belangrijke informatie waarmee u inzicht krijgt in de financiële positie van de gemeente, de beheersmatige aspecten en de risico's. Deze 7 verplichte paragrafen gaan over:

- lokale heffingen
- weerstandsvermogen en risicobeheersing
- onderhoud kapitaalgoederen
- financiering
- bedrijfsvoering
- verbonden partijen
- grondbeleid

Daarnaast hebben wij nog extra paragrafen opgenomen voor de OWO-samenwerking, de regiodeal en het Dynamisch investeringsprogramma.

Financiële begroting
In de financiële begroting kunt u lezen hoe we er financieel voor staan.

Overige baten en lasten
In de overige baten en lasten staat het totaaloverzicht van de geraamde baten en lasten voor de komende jaren. Ook staan daar de cijfers van de afgelopen jaarrekening en de vorige begroting.
Om het structurele evenwicht van de begroting te kunnen bepalen worden deze cijfers gecorrigeerd met de bedragen van de incidentele baten en lasten.

Overzicht van incidentele lasten
Omdat de gemeente structurele taken uitvoert zijn structurele baten en lasten de regel. Incidentele baten en lasten zitten echter wel in het totaaloverzicht van de baten en lasten. Door te laten zien welke budgetten incidenteel zijn, weet je in principe ook de structurele budgetten.

Geprognosticeerde balans 2023-2026
Om inzicht te geven in de belangrijkste mutaties in het vermogen (investeringen en financieringen) geven wij een geprognosticeerde balans weer. Dit is op basis van een schatting of raming voorspellen hoe de balans wordt de komende jaren. Deze balans geeft de geraamde stand in de vaste activa, het eigen vermogen, de opgenomen langlopende geldleningen en de voorzieningen.

Reserves en voorzieningen
Hier staat het meerjarige beeld van de reserves en voorzieningen met een toelichting daarop. De structurele reservemutaties staan ook apart genoemd in een tabel.

Meerjareninvesteringsplan 2023-2026
Dit is het totaaloverzicht van de geplande investeringen voor de begrotingsperiode 2023-2026. Bij vaststellen van de begroting worden de investeringen voor de 1e jaarschijf door de raad geautoriseerd.

Bijlagen

Er zijn 5 bijlagen.

Bijlage 1: Taakvelden overzicht.
Bijlage 2: Een overzicht van de subsidies voor het begrotingsjaar 2023.
Bijlage 3: De verplichte beleidsindicatoren van de website www.waarstaatjegemeente.nl.
Bijlage 4: De lijst van afkortingen die in deze begroting voorkomen.
Bijlage 5: Hierin leggen we de financiële termen die voorkomen in deze begroting uit.

Begroting op hoofdlijnen

Financieel beeld 2023-2026

In deze begroting op hoofdlijnen lichten wij het financiële beeld voor de komende jaren van de gemeente Weststellingwerf toe.

We leven in bijzonder onzekere tijden. Toch staat onze gemeente er financieel gezien heel anders voor dan vorig jaar. Waar we eerder nog rekening hielden met een tekort op onze begroting van 2023, zien we nu een structureel sluitende begroting. Toch zijn de onzekere tijden voor de Nederlandse gemeenten nog niet voorbij. Hieronder lichten we een en ander toe.

Veel extra inkomsten, het merendeel is incidenteel
De inkomsten vanuit het gemeentefonds zijn van grote invloed op ons begrotingssaldo. In de afgelopen periode vonden er veel ontwikkelingen plaats binnen dit gemeentefonds. Zo is de lang aangekondigde herijking van het gemeentefonds nu daadwerkelijk verwerkt. Dit betekent dat het gemeentefonds volgens een nieuwe berekening verdeeld wordt over de Nederlandse gemeenten. Onze gemeente krijgt volgens deze nieuwe berekening een groter aandeel en dus meer inkomsten uit het gemeentefonds. Er is een maximum gesteld aan het herverdeeleffect. Wij ontvangen daardoor ongeveer € 1 miljoen structurele extra inkomsten vanaf 2025.

Onze inkomsten zijn ook toegenomen doordat het regeerakkoord van de nieuwe regering verwerkt is in het gemeentefonds. Dit heeft alles te maken met de systematiek 'samen trap op - samen trap af' waarmee wordt gerekend. Geeft het Rijk meer uit, door in dit geval het regeerakkoord, dan krijgt de gemeente ook meer geld van het Rijk. Ook ontvangen we meer inkomsten vanwege de hogere loon- en prijsontwikkeling. Tot slot zijn er afspraken gemaakt tussen het Rijk, de VNG en de provinciale toezichthouders over extra middelen in 2024 tot en met 2026 naar aanleiding van tekorten op het gebied van jeugdzorg.

De extra inkomsten door de nieuwe verdeling van het gemeentefonds zijn structureel. De andere extra inkomsten zijn grotendeels incidenteel.

Het ravijnjaar 2026
De VNG en diverse media spreken, als ze het over de financiële situatie van de Nederlandse gemeenten hebben, over het ravijnjaar 2026. Ook ons saldo daalt in 2026 behoorlijk ten opzichte van 2025. Anders dan sommige andere gemeenten hebben wij echter geen negatief saldo in 2026. Wij behouden een structureel sluitend saldo. Toch zijn er nog veel onzekerheden, denk bijvoorbeeld aan de middelen voor jeugd, klimaat, stikstof, veenweide, enzovoort.

Het kabinet heeft aangekondigd om in september meer duidelijkheid te geven over de financiële situatie van gemeenten vanaf 2026. In de 'Contourennota financieringssystematiek medeoverheden' geeft het kabinet aan dat het de zorgen van gemeenten over de financiële situatie vanaf 2026 begrijpt. Het kabinet herhaalt in de Contourennota de ambitie om voor de periode vanaf 2026 een nieuwe financieringssystematiek uit te werken en daarbij een verruiming van het gemeentelijke belastinggebied te betrekken. We blijven uiteraard de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten houden.

Ook voor onze inwoners zijn het onzekere tijden
We hebben als gemeente te maken met veel onzekerheden en we merken de gevolgen van de enorme prijsstijgingen. Maar dat geldt ook voor onze inwoners. Er is een steeds groter wordende groep huishoudens die de eindjes niet meer aan elkaar kan knopen. Het Rijk houdt zich uiteraard bezig met deze problematiek en heeft maatregelen aangekondigd. Als gemeente willen en kunnen we ook iets doen. Dat willen we doen door geen indexatie te berekenen over de ozb-opbrengst. Eerder namen we ons bij de voorjaarsnota 2022 voor om de ozb-opbrengst te indexeren met 2,4%. Om de pijn voor onze inwoners iets te verzachten en omdat het financieel gezien mogelijk is, willen we de aangekondigde stijging loslaten.

Met de informatie en kennis die we nu hebben komen we tot een structureel sluitende begroting. Via de reguliere planning en controlcyclus houden we, zoals u gewend bent, de vinger aan de pols en houden we de ontwikkelingen nauwlettend in de gaten.

Structureel begrotingssaldo 2023-2026

In de begroting moet duidelijk zijn welke lasten en baten structureel zijn en welk incidenteel. Als de structurele lasten gedekt zijn door de structurele baten (de structurele baten zijn groter dan de structurele lasten), dan is er sprake van structureel evenwicht. Als de eerste jaarschijf van de begroting (het jaar 2022) niet structureel en reëel in evenwicht is, dan moet aannemelijk zijn dat het evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren er wel is. Uit de tabel hierna blijkt dat we zowel in 2023 als alle jaren daarna voldoen aan het structurele evenwicht. Daarmee voldoen we aan de eis van onze toezichthouder om in aanmerking te komen voor het repressief toezicht (controle achteraf). Uiteraard past dit ook bij onze eigen wens om te streven naar een financieel gezond perspectief.

				x € 1.000
Saldo van de begroting	**Begroot 2023**	**MJB 2024**	**MJB 2025**	**MJB 2026**
Saldo baten en lasten (eindstand programmabegroting 2023-2026)	-233	1.096	2.770	684
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	395	354	339	339
Begrotingssaldo na bestemming	**162**	**1.451**	**3.108**	**1.022**

				x € 1.000
Structureel saldo van de begroting	Begroot 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Begrotingssaldo na bestemming	162	1.451	3.108	1.022
Waarvan Incidentele baten en lasten	2.047	2.606	2.500	459
Structureel saldo van de begroting	2.209	4.057	5.608	1.481

Uitgangspunten bij de begroting 2023-2026

In deze begroting gaan we uit van de onderstaande technische uitgangspunten. Deze hebben betrekking op specifieke onderdelen van de begroting, zoals te hanteren percentages voor rente en loon- en prijsstijging en de berekening van het gemeentefonds. We lichten ze hieronder toe.

Rente

Bij het bepalen van de rekenrente (renteomslag-percentage) volgen we de notitie rente van de commissie BBV. Voor 2022 hanteren we afgerond 1,5%.

Gemeentefonds

Bij de inkomsten uit het gemeentefonds zijn de verwachte compensatie voor lonen en prijzen en de mutaties op basis van de meicirculaire 2022 meegenomen. Daarnaast hebben het Rijk, de VNG en de provinciale toezichthouders een akkoord bereikt over de extra middelen naar aanleiding van de tekorten bij de jeugdzorg. De gemeente mag 100% van de middelen volgens de berekening van de commissie van Wijzen opnemen in de begroting. Wij hebben dit uitgangspunt gevolgd.

Loonontwikkelingen

Voor de ramingen van de salarissen van het ambtelijk personeel vormen de cao-afspraken het uitgangspunt. De cao gemeenten heeft een looptijd tot 1 januari 2023. Er is nog geen nieuwe cao afgesloten. Om die reden baseren we ons op het indexatiecijfer (cao-loon (b)) uit de raming van het Centraal Economisch Plan door het CPB. De raming uit maart 2022 geeft een verwachte indexatie weer van 3,4%. De pensioenpremie van het ABP is nog niet bekend. De laatste prognose (juli) gaat uit van een lichte daling van de premie. Binnen de OWO-gemeenten is een loonontwikkeling van 3,4% afgestemd.

Prijsstijgingen (inflatie)

We hanteren in principe de nullijn, ook voor prijsgevoelige ramingen. Het uitgangspunt is dat noodzakelijke verhogingen binnen het budget (door bijvoorbeeld efficiëntiemaatregelen) moeten worden opgevangen. Bij uitzondering kan van deze nullijn worden afgeweken als blijkt/vaststaat dat dit uitgangspunt niet is uit te voeren. Dan is er een mogelijkheid tot budgetbijstelling. Dat is dit jaar het geval. Door de huidige marktwerking en prijsontwikkelingen is een aantal budgetten bij de voorjaarsnota 2022 verhoogd. Ook in deze begroting is een aantal budgetten verhoogd waarbij het budget voor gas en elektra het meest in het oog springt.
Ook is de mogelijkheid tot budgetbijstelling er als we als gemeente op basis van een overeenkomst/contract verplicht zijn subsidie-instellingen te compenseren voor loon/prijsstijgingen.

Ontwikkeling van de lokale heffingen
Uitgangspunt bij de riool- en afvalstoffenheffing is 100% kostendekkendheid. De overige gemeentelijke heffingen zijn in 2023 verhoogd met de inflatiecorrectie van 2,4%. Dit percentage is de verwachte consumentenprijsindex uit het Centraal Economisch Plan. Een uitzondering hierop is de ozb-opbrengst. Deze is niet verhoogd. Dit wordt toegelicht onder de kopjes 'financieel beeld', 'toelichting mutaties' en 'woonlasten'.

Toelichting programmabegroting 2023-2026

Het vertrekpunt van deze programmabegroting is de Voorjaarsnota 2022 inclusief het meerjarenperspectief 2023-2026. Voor de volledigheid is het overzicht hierna opgebouwd vanuit de eindstand van de programmabegroting 2022-2025. Verder is het overzicht aangevuld met de diverse mutaties die verwerkt zijn in deze begroting. Het verwerken van deze mutaties heeft geleid tot het eindsaldo van de programmabegroting 2023-2026.
De mutaties lichten we toe na de tabel.

x € 1.000

Eindstand programmabegroting	Begroot 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Eindstand programmabegroting 2022-2025	-346	87	366	1.017
1. Mutaties Voorjaarsnota 2022 (structurele gevolgen), incl. september- en decembercirculaire 2021	-892	-732	-458	-872
Eindstand Voorjaarsnota 2022	**-1.238**	**-645**	**-92**	**145**
2. Mutaties gemeentefonds (meicirculaire 2022) en extra middelen van het Rijk	5.348	7.227	8.387	3.532
3. Mutaties op basis van herijking exploitatie	-1.266	-1.253	-1.309	-1.277
4. Opnemen stelpost coalitieakkoord	-2.565	-3.760	-3.760	-1.260
5. Geen verhoging Ozb-opbrengst	-118	-118	-118	-118
Eindstand programmabegroting 2023-2026	**162**	**1.451**	**3.108**	**1.022**

1. Mutaties Voorjaarsnota 2022 en meerjarenperspectief 2023-2026

Op 4 juli 2022 nam de raad kennis van de Voorjaarsnota 2022 en het meerjarenperspectief 2023-2026. De structurele gevolgen van de Voorjaarsnota 2022 zijn verwerkt in de begroting. Voor een toelichting op de mutaties verwijzen wij naar de Voorjaarnota 2022.

2. Mutaties gemeentefonds en extra middelen van het Rijk

In juli 2022 is de raad geïnformeerd over de uitkomsten van de meicirculaire van het gemeentefonds. De uitkomsten zijn conform de memo aan de raad verwerkt in de begroting 2023. Voor een uitgebreidere toelichting op de mutaties verwijzen wij u naar de raadsmemo en het hoofdstuk Algemene Dekkingsmiddelen in deze begroting.

Verder zijn er afspraken gemaakt tussen het Rijk, de VNG en de provinciale toezichthouders over de extra jeugdzorggelden voor de jaren 2024-2026. Tot op heden was de afspraak dat gemeenten 75% van de extra rijksgelden naar aanleiding van de commissie van Wijzen op mochten nemen in hun begroting. De nieuwe afspraak is dat het totale bedrag (100%) van de commissie van Wijzen opgenomen mag worden in de begroting 2023-2026. Dat betekent een positief effect voor onze algemene middelen. Let wel, er is nog geen sprake van structurele middelen van het Rijk (geen budgettaire garantie) en is er dus nog steeds geen definitieve duidelijkheid.

3. Mutatie op basis van de herijking exploitatie

Bij de herijking van de exploitatie berekenen we jaarlijks de terugkerende posten volgens de uitgangspunten van de begroting. Dit zijn technische aanpassingen. Zo is onder ander een cao-verhoging toegepast op personeelslasten en de kapitaallasten zijn geactualiseerd, inclusief nieuwe investeringen. Daarnaast zijn autonome ontwikkelingen verwerkt. Het gaat hierbij om een aanpassing van de uitgaven van programma 6 Sociaal domein en een aanpassing van de uitgaven voor energie. Deze twee ontwikkelingen worden hieronder toegelicht.

Aanpassing programma 6 Sociaal domein
In de afgelopen periode heeft een analyse plaatsgevonden van programma 6 Sociaal domein. Hierbij zijn de cijfers van de jaarrekening 2021, de huidige stand van zaken van de budgetten 2022 en de prognoses voor 2023 en verdere jaren betrokken. Uit deze analyse blijkt dat we het budget voor de WMO € 100.000 lager kunnen ramen en dat we het budget voor Jeugd bij moeten stellen met € 650.000 meer uitgaven.

Aanpassing indexatie energie
De huidige energiemarkt is vanwege de vele onzekerheden behoorlijk in beweging. De energieprijzen laten daardoor ook een enorme ontwikkeling zien. Dit heeft invloed op onze uitgaven voor energie, deze nemen toe. De exacte omvang van de toename is moeilijk in te schatten. We hebben een stelpost opgenomen van € 550.000. Bij de voorjaarsnota 2023 wordt dit opnieuw beoordeeld.

4. Stelpost uitgaven coalitieakkoord

Het coalitieakkoord en de uitwerking daarvan in het collegeprogramma is niet opgenomen in deze begroting. De verwerking van het collegeprogramma in de begroting gebeurt via een apart raadsvoorstel inclusief begrotingswijziging. Dit wordt dan de 1e begrotingswijziging van de begroting 2023.

Omdat voor de uitvoering van het coalitieakkoord middelen nodig zijn, hebben we in deze begroting alvast een stelpost opgenomen voor uitgaven van het coalitieakkoord. We hebben structurele middelen opgenomen, conform bijlage I van het coalitieakkoord. De incidentele middelen van € 6,47 miljoen (conform bijlage II van het coalitieakkoord) zijn verdeeld over drie jaren. In 2023 betreft dit € 1,47 miljoen, in 2024 € 2,5 miljoen en in 2025 € 2,5 miljoen.

De middelen staan op een stelpost. Dat wil zeggen dat de middelen nog niet beschikbaar worden gesteld en het zegt ook niets over de realisatie van het coalitieakkoord. De concrete financiële uitwerking van het coalitieakkoord en het beschikbaar stellen van de middelen volgt bij het vaststellen van het collegeprogramma inclusief bijbehorende begrotingswijziging door de gemeenteraad. Bij de 1e begrotingswijziging van de begroting 2023 worden de middelen geconcretiseerd en ten laste van de stelpost gebracht. De financiële vertaling van de incidentele middelen komt via separate voorstellen in de begroting.

5. De OZB-opbrengst niet verhogen

In de voorjaarsnota 2022 hadden we als uitgangspunt een inflatiecorrectie van 2,4% opgenomen voor de opbrengsten uit de onroerende-zaakbelasting (OZB) voor woningen en OZB niet-woningen. Wij stellen nu voor om deze inflatiecorrectie niet toe te passen en om de raming van de OZB opbrengsten gelijk te houden aan afgelopen jaar. Er is namelijk een steeds groter wordende groep inwoners/huishoudens die de eindjes niet meer aan elkaar kunnen knopen door de enorme prijsontwikkelingen. De Rijksoverheid houdt zich natuurlijk ook bezig met deze problematiek. De OZB is echter een knop waar wij als gemeente aan kunnen draaien om zo de pijn voor onze inwoners wellicht iets te verzachten. Daarnaast laat het begrotingssaldo het op dit moment toe.

Woonlasten

De gemiddelde woonlast - bestaande uit de OZB voor woningen, de riool- en afvalstoffenheffing - bedroeg in 2022 € 796. Voor het komende begrotingsjaar is het voorstel om geen inflatiecorrectie toe te passen op de OZB, zie de toelichting hiervoor. De tarieven voor de afvalstoffen- en rioolheffing nemen toe. Het tarief voor de rioolheffing neemt toe als gevolg van maatregelen die wij moeten nemen door klimaatverandering. Deze maatregelen moeten er voor zorgen dat de overlast voor onze inwoners en bedrijven zoveel mogelijk wordt beperkt.

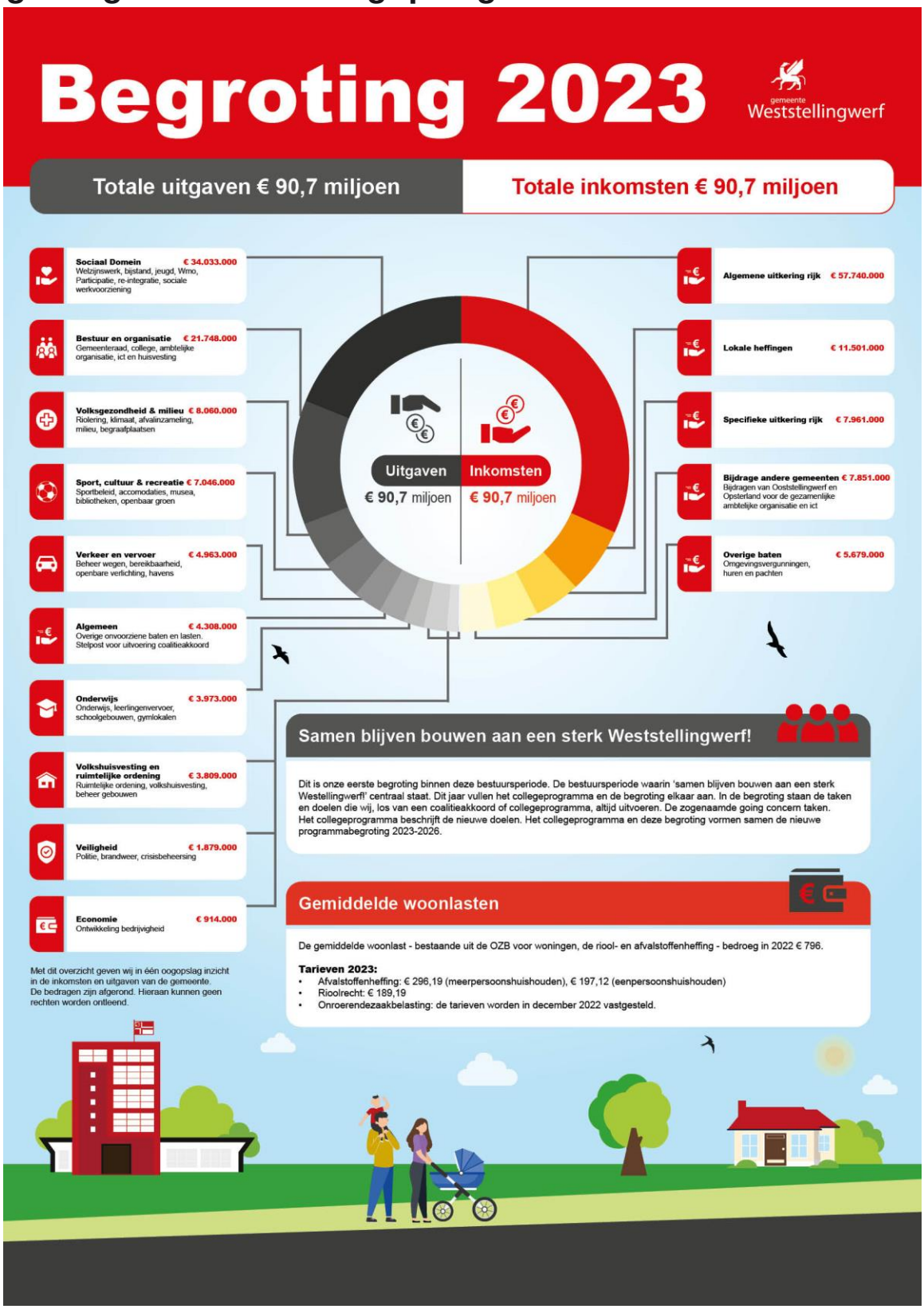
OZB
De aanslag OZB voor het belastingjaar 2023 is gebaseerd op (nog door de raad vast te stellen) tarieven voor 2023 en de waardepeildatum per 1 januari 2022. De definitieve vaststelling van de OZB-tarieven vindt in de raad van december plaats. De totale opbrengst voor 2023 blijft ten opzichte van 2022 gelijk.

Afvalstoffenheffing
Voor de afvalstoffenheffing neemt het tarief met 2,1% toe. Het uitgangspunt is een 100% kostendekking. Het tarief 2023 is zodanig verhoogd, dat de opbrengst uit de afvalstoffenheffing de te maken kosten 100% dekken.

Rioolheffing
De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door een heffing betaald. Hierbij heeft de gemeente naast de zorgplicht voor afvalwater en hemelwater ook de zorgplicht voor grondwater. De tarieven zijn voor 2023 in lijn gebracht met het Gemeentelijk RioleringsPlan 2021 - 2025. In dit plan zijn diverse klimaatmaatregelen opgenomen om met name wateroverlast in de wijken te voorkomen. Dit leidt tot een verhoging van de rioolheffing voor 2023 en de komende jaren.

Evenals bij de afvalstoffenheffing is het uitgangspunt een 100% kostendekking. De kostendekkendheid op dit taakveld is in 2023 net geen 100%. Voor 2023 berekenen we naast de inflatiecorrectie, een klein deel van de toegenomen kosten door in het tarief. Dit omdat de reserve rioolheffing ruim voldoende is om het exploitatietekort vooreerst nog op te vangen. Op deze manier dempen we de stijging van de woonlasten als gevolg van de verhoging van de rioolheffing.

Begroting 2023 in één oogopslag

Kerngegevens

Kerngegevens

Kerngegevens	Jaarstukken 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Prognose 2024	Prognose 2025	Prognose 2026
Sociale structuur	**31-12-2021**	**1-1-2022**	**1-1-2023**	**1-1-2024**	**1-1-2025**	**1-1-2026**
Inwoners						
van 0-4 jaar	993	960	1.180	1.330	1.330	1.330
van 5-19 jaar	4.086	4.175	4.120	4.140	4.140	4.140
van 20-64 jaar	14.344	14.300	12.490	12.540	12.590	12.640
vanaf 65 jaar	6.849	6.700	8.660	8.600	8.580	8.560
Totaal inwoners	**26.272**	**26.135**	**26.450**	**26.610**	**26.640**	**26.670**
Uitkeringsgerechtigden	**442**	**450**	**430**	**430**	**430**	**430**
Fysieke structuur						
Oppervlakte gemeente in km²						
binnenwater	7,72	8,15	8,15	8,15	8,15	8,15
land	220,71	220,30	220,30	220,30	220,30	220,30
Totaal oppervlakte	**228,43**	**228,45**	**228,45**	**228,45**	**228,45**	**228,45**
Woonruimten						
Koopwoningen (excl.recreatie)	7.916	7.976	8.030	8.130	8.230	8.330
Huurwoningen	3.333	3.332	3.315	3.290	3.265	3.270
Recreatiewoningen	156	183	167	167	167	167
Totaal woonruimten	**11.405**	**11.491**	**11.512**	**11.587**	**11.662**	**11.767**
Woonwagens	16	16	16	16	16	16
Woonschepen	1	1	1	1	1	1
Lengte van de wegen in meters						
Binnen de bebouwde kom	122.094	121.251	122.854	123.349	124.324	124.324
Buiten de bebouwde kom	284.740	284.740	284.740	284.740	284.740	284.740
Totaal lengte van de wegen	**406.834**	**405.991**	**407.594**	**408.089**	**409.064**	**409.064**
Lengte van de fietspaden in meters	85.029	87.854	87.854	87.854	87.854	87.854
Aantal m2 openbaar groen	1.133.543	1.129.559	1.133.741	1.133.741	1.133.741	1.133.741

Programma 0 | Bestuur en Ondersteuning

Programma 0 | Bestuur en Ondersteuning

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort en Rikkers
Organisatie	Advies & Ondersteuning en Publiek & Communicatie

Taakvelden

- Bestuur
- Burgerzaken

Beleidsnota's

2018 Verordening op de OWO rekenkamer
2019 Notitie OWO-samenwerking
2022 Visie Dienstverlening Gemeente Weststellingwerf

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Bestuurlijke vernieuwing

De coalitie wil de ingezette koers van de afgelopen vier jaren voortzetten. ‘De komende vier jaren gaan we verder met het uitvoeren van de plannen die de afgelopen jaren zijn voorbereid en (deels) door de raad zijn vastgesteld. Ook willen we de bestuursstijl en organisatie verder ontwikkelen, waarbij een benaderbare en meedenkende gemeente het uitgangspunt is.’

De gemeenteraad van Weststellingwerf werkt ook in de raadsperiode 2022-2026 aan het versterken van de drie rollen die de raad heeft:
1. Het staan voor hun inwoners als volksvertegenwoordigers.
2. Het op hoofdlijnen vaststellen van het beleid en aangeven van de grenzen waarbinnen bestuurlijke bevoegdheden mogen worden uitgevoerd.
3. De kaderstellende en controlerende rol.

De gemeenteraad wil in de toekomst zijn taak goed blijven uitvoeren. Daarvoor is het nodig goed aan te sluiten op vooruitgang, op veranderingen en de samenwerking tussen gemeente en inwoners, waarbij de gemeenteraad een meer verbindende rol neemt.

Doelstellingen

Een nieuw communicatiebeleid

Wat willen we bereiken?

In 2023 vernieuwen we de communicatievisie, zodat die aansluit bij het programma van het nieuwe college.

We gaan hierbij kijken naar:
- de trends en ontwikkelingen in de maatschappij;
- wie we willen zijn als organisatie;
- hoe we met onze inwoners (willen) communiceren.

Hierbij is het collegeprogramma 2023-2026 richtinggevend.
De nieuwe communicatievisie leggen we ter instemming voor aan de raad.

Onderstaande doelstellingen zijn de basis voor de gemeentelijke communicatie activiteiten. We vullen en/of scherpen deze aan met doelstellingen uit de nieuwe communicatievisie.

Wat doen we ervoor?

- Goede informatievoorziening blijft de basis. We bieden actuele en juiste informatie die iedere inwoner van de gemeente Weststellingwerf gemakkelijk kan vinden en gebruiken.
- Optimaal online én offline. In een digitale samenleving willen we ook de minder digitaal vaardige inwoners goed blijven bereiken.
- Herkenbaar zijn en begrepen worden. Een herkenbare afzender maakt het mogelijk een gesprek aan te gaan; met een begrijpelijke boodschap kun je het ergens over hebben.

Doelstellingen

Faciliteren werkwijze college en raad op bestuurlijke vernieuwing

Wat willen we bereiken?

- Het verkleinen van de afstand tussen gemeenteraad, bestuurders en inwoners.
- Inspraakmogelijkheden zichtbaar maken voor inwoners.
- Inwoners actief mee laten denken met de gemeentelijke politiek.
- Betrokkenheid van de raad(sleden) bij initiatieven van inwoners.
- Een gemeenteraad die tussen de bevolking staat en actief in de omgeving aanwezig is.

Participeren
Workshops, gastlessen en rondleidingen (eventueel in de vorm van webinars) worden ingezet voor mensen die interesse hebben in de gemeentelijke politiek en daarbij betrokken willen zijn. In 2021 hebben de leden van de werkgroep bestuurlijke vernieuwing een overdrachtsdocument opgesteld voor de nieuwe leden van de werkgroep bestuurlijke vernieuwing tijdens de raadsperiode 2022-2026. De nieuwe leden van de werkgroep bestuurlijke vernieuwing beginnen in september 2022 met het inventariseren en uitwerken van liggende en nieuwe opdrachten en ideeën op het gebied van bestuurlijke vernieuwing. De hiervoor benodigde middelen volgen de reguliere P&C cyclus.

Raadscommunicatie
Het is belangrijk dat inwoners de raad en de raadsleden weten te vinden, zodat de raadsleden goede invulling kunnen geven aan hun vertegenwoordigende rol. De inspraakmogelijkheden, waaronder het inloopspreekuur en de inspreekmogelijkheden in de Algemene Commissie en de Raadsvergadering, worden actief gepromoot.

Wat doen we ervoor?

- Gebruikelijke media kanalen en door het gebruik van sociale media.
- Contacten met scholen.
- Gast van de raad.

Doelstellingen

Het faciliteren van initiatieven vanuit de samenleving (wijken en kernen)

Wat willen we bereiken?

Onze inwoners vinden een goede, gezonde, veilige en uitdagende leefomgeving belangrijk, voelen zich betrokken en hebben daar ideeën over. We stimuleren het eigen initiatief en de daarbij horende eigen verantwoordelijkheid van onze bewoners en ondersteunen als dat nodig is. De dorps-, wijk- en buurtverenigingen (de PB) zijn van oudsher belangrijke aanjagers van die goede ideeën en vormen belangrijke voelsprieten voor de gemeente. Daarnaast zijn zij een waardevol aanspreekpunt voor onze organisatie. Bijzondere ontwikkelingen in de samenleving, andere prioriteiten en beschikbare tijd zijn onder andere bepalend voor de beschikbaarheid van vrijwilligers en de slagkracht van de besturen. Daarnaast zorgen moeilijke vraagstukken ervoor dat ze nadenken over hun eigen rol en verantwoordelijkheden. We zien dat deze organisaties voortdurend in beweging zijn. Vanwege de rol die de PB vervullen voor de leefbaarheid in de dorpen en wijken, bewegen wij daarin mee en geven wij ondersteuning waar mogelijk.

Ook blijven we nieuwsgierig naar de ideeën van onze bewoners en stimuleren hen om ons in een vroeg stadium te betrekken. Daarom zetten wij in op korte lijnen. Als college zoeken wij daarom geregeld onze bewoners op en is er regelmatig contact met de vertegenwoordigers van de dorpen en wijken.
In dit samenspel van goede plannen, vragen, overleg en samenwerking speelt de dorpencoördinator een belangrijke rol als verbinder tussen gemeente en de dorpen. De dorpsplannen die voor en door het dorp worden gemaakt, helpen ons om nog betere afspraken te maken en duidelijkheid te geven over de rol en mogelijkheden van de gemeente. Afhankelijk van onze prioriteiten zullen die per onderwerp verschillen. Samen met onze partners blijven we ons inzetten om leefbaarheid te versterken en de sociale samenhang in de dorpen en wijken te vergroten.

Wat doen wij ervoor

Dichtbij besturen

Het vertrouwen over en weer vormt de basis voor succes in de samenwerking met onze bewoners. Een zichtbaar en benaderbare organisatie hoort daarbij. Wij doen dit door te werken met gebiedswethouders. Als eerste aanspreekpunt namens het college voor onze dorps- en wijkorganisaties. Wij willen weten wat ze vinden van nieuwe ontwikkelingen, wat hun ervaringen, ideeën en zorgen zijn. Dit horen wij onder andere tijdens de bezoeken aan onze bewoners en verenigingen. Daardoor weten wij nog beter wat er speelt en komen wij tot betere plannen. De gemeente zet in op het goed informeren, bevragen en betrekken van onze bewoners, passend bij de aard van een initiatief. Per thema verschilt de aanpak. Digitaal overleg is niet meer weg te denken in de samenwerking en het is een mooie en effectieve aanvulling op het reguliere contact dat wij hebben met onze bewoners.

Netwerk dorps- en wijkorganisaties vormt basis voor beleid

Onze dorps- en wijkverenigingen weten wat er speelt. We zetten in op de contacten met hen, zodat wij kunnen inspelen op lokale vragen en advies kunnen geven. De dorpencoördinator is daarbij een laagdrempelig aanspreekpunt. De regelmatige overleggen op bestuurlijk en projectniveau met de plaatselijke belangen en wijkverenigingen vormen een stevige basis voor verdere samenwerking.
De vele contacten leiden tot honderden vragen, wensen en ideeën die gemeente en dorpen op praktische wijze oppakken. De ontwikkelingen binnen de Vereniging Kleine Dorpen Weststellingwerf volgen wij op de voet en wij verkennen met hen nieuwe mogelijkheden tot samenwerking. Blijvend aandachtspunt is de druk op onze actieve bewoners; onze bewoners willen graag meedenken en zelf de plannen uitvoeren, maar er zijn grenzen aan wat onze bewoners zelf willen en kunnen doen. Dit heeft ook impact op de bezetting van bijvoorbeeld de plaatselijk belang-besturen en werkgroepen. We geven daarom de ruimte voor een creatieve aanpak die past bij de mogelijkheden van een dorp of wijk.

Ondersteunen van initiatieven
Veel initiatieven ontstaan "van onder op". Vanuit de grote verscheidenheid aan organisaties en inwoners in onze gemeente bereiken ons regelmatig wensen en ideeën die bijdragen aan een mooier Weststellingwerf. De gemeente vindt eigen initiatief belangrijk en wil dit blijven stimuleren. Daar waar mogelijk, stellen wij ons netwerk en onze kennis beschikbaar om initiatieven te ondersteunen. De gemeente neemt een project niet automatisch over, we zien daar een belangrijke verantwoordelijkheid voor de initiatiefnemers, zeker als het gaat om draagvlak voor nieuwe ideeën. Het dorpenfonds is een voorbeeld van hoe wij snel aan financiële verzoeken tegemoet kunnen komen en onze bewoners op weg helpen. De Subsidieregeling Dorpenfonds gemeente Weststellingwerf 2019 eindigt in 2022 en wordt in aangepaste vorm voortgezet: belangrijk doel is en blijft om onze actieve bewoners financieel te kunnen ondersteunen bij de uitvoering van goede plannen.

Doelstellingen

Beleidsplan (digitale) dienstverlening

Wat willen we bereiken?

In de visie op de dienstverlening zijn vijf leidende principes bepaald:

1. Wij zijn er voor iedereen en hebben oog voor de verschillen in wensen en behoeften van onze inwoners, ondernemers en organisaties.
2. Wij zijn een bereikbare gemeente die snel reageert en acteert.
3. Wij zijn een vriendelijke en betrouwbare organisatie die begrijpelijk communiceert.
4. Wij zijn digitaal waar het kan en persoonlijk waar het moet.
5. Wij staan met twee benen in de samenleving.

In de visie op de dienstverlening zijn verschillende thema's benoemd die verder uitgewerkt worden. Zo wordt de stap gemaakt van visie naar concrete doelen. Hierbij is de invulling van de gegeven kaders belangrijk. Bij de uitwerking van de thema's en alles wat wij doen vormen de leidende principes het toetsingskader waar wij ons aan houden. Aan de hand van de benoemde thema's worden (project)plannen gemaakt ter verbetering van de dienstverlening.

Wat doen wij ervoor

Verbeteren dienstverlening
De genoemde thema's hebben bijvoorbeeld betrekking op: digitalisering, inwoners- en overheidsparticipatie en het contact met onze inwoners, ondernemers en overige organisaties. Daarnaast zijn de afspraken die in het coalitieakkoord gemaakt worden van belang op de verdere ontwikkeling van de dienstverlening. Om het verbeteren van de dienstverlening inzichtelijk te maken, moeten wij hiervan resultaten kunnen laten zien. Dat betekent dat je zaken meetbaar maakt en mede op basis daarvan actie onderneemt.

Beleidsindicatoren

Beleidsindicatoren vanuit het rijk	Eenheid	Peiljaar 2022	Peiljaar 2023
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	12,13	12,17
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	11,31	11,05
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	825,20	889,36
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	5,00%	5,00%
Overhead	% van totale lasten	12,70%	11,96%

Bron: eigen gegevens

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
0.1 Bestuur	**1.811**	**1.645**	**1.670**	**1.670**	**1.670**	**1.670**
0.2 Burgerzaken	**992**	**1.027**	**1.040**	**1.024**	**1.039**	**1.039**
0.8C Overige baten en lasten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Lasten	**2.803**	**2.672**	**2.710**	**2.694**	**2.709**	**2.709**
Baten						
0.1 Bestuur	**425**	**51**	**51**	**51**	**51**	**51**
0.2 Burgerzaken	**293**	**236**	**207**	**189**	**189**	**189**
0.8C Overige baten en lasten	**6**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Baten	**724**	**287**	**258**	**240**	**240**	**240**
Saldo van lasten en baten	**2.079**	**2.385**	**2.452**	**2.454**	**2.469**	**2.469**
Onttrekkingen						
0.10 Mutaties reserves	**-20**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stortingen						
0.10 Mutaties reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	**-20**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**2.059**	**2.385**	**2.452**	**2.454**	**2.469**	**2.469**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022

Lasten

Bestuur

Het verschil tussen begroting 2022 en begroting 2023 komt door de indexatie van de lonen en de doorbelasting hiervan.

Burgerzaken

In 2022 was er een extra incidenteel budget van € 37.000 voor meerkosten verkiezingen in verband met corona.

Baten

Burgerzaken

In 2023 worden minder leges en rechten voor rijbewijzen en reisdocumenten verwacht dan voor 2022.

Begroting 2023 en meerjarenperspectief

Geen toelichting.

Programma 1 | Veiligheid

Programma 1 | Veiligheid

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Taakvelden

- Crisisbeheersing en brandweer
- Openbare orde en veiligheid

Beleidsnota's

2019 Regionaal beleidsplan crisisbeheersing 2019-2022
2019 Beleidsplan Brandweerzorg 2019-2022
2020 Beleidsplan integrale veiligheid 2020-2023
2020 Nota Regionaal beleidsplan veiligheid Noord Nederland 2020-2023
2022 Regionaal risicoprofiel 2022-2025

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Landelijk is er veel aandacht voor ondermijnende criminaliteit. Het Rijk heeft dit onderwerp geprioriteerd en extra middelen beschikbaar gesteld aan onder ander het Regionale Inlichtingen en Expertise Centra (RIEC) voor de bestrijding van ondermijnende criminaliteit. Ook politie Zuidoost Fryslân heeft het geprioriteerd en hier capaciteit voor ingericht. In samenwerking met onze ketenpartners werken we onder andere aan het actualiseren van het BIBOB beleid en worden in 2023 een aantal branchescans uitgevoerd. Daarnaast zijn ook de aanpak Cybercrime en aanpak van personen met verward gedrag en de ketensamenwerking Zorg en Veiligheid actuele thema's. De gemeentelijke rol in de keten rondom aanpak Cybercrime is in beweging.

Doelstellingen

Uitvoeren van beleidsplan integrale veiligheid

Wat willen we bereiken?

De gemeenteraad krijgt jaarlijks via de begrotingscyclus inzicht in de activiteiten die worden gepland en uitgevoerd. De verantwoording over de uitvoering van de prioriteiten is kwantitatief van aard, namelijk welke acties zijn uitgevoerd, welke doelgroep is bereikt en wat het bereik is geweest. Criminaliteitscijfers worden waar mogelijk ondersteunend gebruikt.

Communicatie en participatie
Afhankelijk van de prioriteit wordt een passende vorm gekozen om te communiceren. Bij alle vijf prioriteiten uit het beleidsplan Integrale Veiligheid wordt nadrukkelijk ingezet op contact met de inwoners. Bijvoorbeeld door voorlichting te geven aan ondernemers in het buitengebied over de gevaren van deelnemen in hennepteelt.

Wat doen wij ervoor

De aanpak van ondermijnende criminaliteit verbeteren.
De gemeente Weststellingwerf weerbaarder maken door misbruik van de gemeentelijke faciliteiten en regelgeving te minimaliseren. De gemeente heeft een herkenbare rol als regiehouder en is ingericht als centraal punt voor informatie voor zowel in- als externe partners. Er is een aanpak op risicobranches, drugs, witwassen en ongebruikelijk bezit. Inwoners en bedrijven zijn bewust van de risico's van ondermijning. Voor inwoners is zichtbaar dat er opgetreden wordt tegen ondermijnende criminaliteit.

Het uitvoeringsplan Ondermijning is opgesteld met daarin aandacht voor het voeren van een robuust Bibob-beleid voor de kwetsbare sectoren in de gemeente en integrale controles door politie en vergunningen, toezicht en handhaving (VTH).

De aanpak van diefstal, met een accent op cybercrime.
Wij werken aan de bewustwording van ondernemers en inwoners. Wij willen gericht communiceren op specifieke doelgroepen, locaties en jaargetijden. Het ontwikkelen van de persoonsgerichte aanpak, maakt dat criminele individuen gevolgd kunnen worden. Tot slot willen wij, daar waar mogelijk, bestuurlijke maatregelen nemen om aan dit doel bij te dragen. Binnen deze prioriteit worden de mogelijkheden om vormen van cybercrime gerichte diefstal meegenomen.

Het verbinden van zorg en veiligheid voor een veilige woon- en leefomgeving.
De balans vinden in het tegengaan van overlast en onveiligheid en het bieden van tijdige en goede zorg. De geïmplementeerde persoonsgerichte aanpak zorgt ervoor dat we ernstige overlast door personen in de woonomgeving bij huiselijk geweld, zorgmijders, als ook (jeugd)criminaliteit tegengaan. Verstevigen van de samenwerking op zorg en veiligheid, zowel intern als extern op uitvoerend en bestuurlijk niveau. Enkele voorbeelden hiervan zijn het verder uitdragen en borgen van de Aanpak voorkomen escalatie (AVE).

Het stimuleren wenselijk verkeersgedrag door in te zetten op bewustwording (preventie).
Het verbeteren van verkeersgedrag door preventieve maatregelen. In samenwerking met onze partners organiseren wij gerichte acties voor het verbeteren van de veiligheid. Samenwerkingspartner Veilig Verkeer Nederland organiseert in 2023 bewustwordingsactiviteiten voor de inwoners. Met behulp van verkeersmeting apparatuur gaan wij samen met politie meldingen van verkeersoverlast onderzoeken. Dit kan leiden tot het treffen van de nodige maatregelen.

Lokale verbinding en betrokkenheid bij brandveiligheid.
De gemeente is een veilige samenleving op het gebied van de brandveiligheid. Volgens de Wet op de veiligheidsregio's voert VRF de brandweertaken uit. Wij zijn een verbindende rol tussen het regionale beleid en de lokale uitvoering. De gemeentelijke inzet richt zich op het vergroten van de bewustwording van risico's op brand en op de eigen verantwoordelijkheid van inwoners voor brandpreventie.

Doelstellingen

Vernieuwen van beleidsplan integrale veiligheid

Wat willen we bereiken?

Het huidig beleidsplan integrale veiligheid loopt tot en met 2023. Dit betekent dat wij de gemeenteraad in 2023 een nieuw beleidsplan integrale veiligheid 2024 - 2027 gaan voorleggen. Vooruitlopend op de inhoud van het beleidsplan integrale veiligheid 2024 - 2027 worden in ieder geval de volgende veiligheidsthema's geprioriteerd:

- Aanpak ondermijnende criminaliteit
- Aanpak Cybercrime

Andere veiligheidsthema's zijn in ontwikkeling.

Beleidsindicatoren

Het verbinden van zorg en veiligheid voor een veilige woon- en leefomgeving

aantal x 1

Lokale beleidsindicator	2018	2019	2020	2021
Burenruzies voorgelegd aan mediator*	0	0	1	0
Geregistreerde meldingen over burengerucht**	121	96	129	103
Meldingen van overspannen/gestoorde personen**	111	113	89	144
Nazorg ex-gedetineerden trajecten***	13	19	3	9
Waarvan begeleiding vanuit zorg mbt ex- gedetineerden****	5	9	1	0
Incidenten vernieling en. zaakbeschadiging**	83	156	96	77
Incidenten overlast**	269	397	475	522
VVN vrijwilligers acties op scholen in samenwerking met scholen en plaatselijke belangen / verkeerswerkgroepen politie*****	9	14	4	5

*Bron: Interne registratie veiligheid

**Bron: 12 maand rapportage politie

***Bron: Justid

****Bron: Interne registratie procesregisseur sociaal Domein

*****Bron: Registratie verkeerskundige afdeling Ruimte

De gemeente is een veilige samenleving op het gebied van de objectieve veiligheid en de criminaliteit

aantal x 1

Lokale beleidsindicator	2018	2019	2020	2021
Aangiftes woninginbraken*	42	68	14	12
Aangiftes inbraken in schuren/bijgebouwen*	6	10	7	10
Aangiftes mishandelingen*	52	45	43	38
Aangiftes bedreigingen*	25	32	45	26
Opgelegde huisverboden**	4	3	5	5
Registraties huiselijk geweld*	128	100	91	77

*Bron: 12 maand rapportage politie

**Bron: Online registratie huisverboden Khonrad

Brandveiligheid

aantal x 1

Lokale beleidsindicator	2018	2019	2020	2021
Controles op brandveiligheid bedrijven*	123	59	37	45
Voorlichtingen op scholen**	5	8	3	1
Oefeningen in de wijk**	0	2	0	0
Voorlichtingen na brand**	3	5	0	0

*Bron: Jaarrapportage VTH 2021

**Bron: Jaarrapportage brandweer 2021

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	**1.560**	**1.584**	**1.667**	**1.682**	**1.698**	**1.698**
1.2 Openbare orde en veiligheid	**214**	**213**	**212**	**212**	**212**	**212**
Totaal Lasten	**1.774**	**1.797**	**1.879**	**1.894**	**1.910**	**1.910**
Baten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	**5**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
1.2 Openbare orde en veiligheid	**9**	**51**	**51**	**51**	**51**	**51**
Totaal Baten	**14**	**51**	**51**	**51**	**51**	**51**
Saldo van lasten en baten	**1.760**	**1.746**	**1.828**	**1.843**	**1.859**	**1.859**
Resultaat	**1.760**	**1.746**	**1.828**	**1.843**	**1.859**	**1.859**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022 en meerjarenperspectief

Lasten

Crisisbeheersing en brandweer

Het verschil komt door een hogere bijdrage aan de Veiligheidsregio Fryslân. We baseren dit op de meerjarenbegroting van de veiligheidsregio.

Programma 2 | Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Programma 2 | Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Portefeuillehouder(s)	Rikkers, Hoen en Zonderland
Organisatie	Beleid en Vastgoed, Grondzaken & Facilitair

Taakvelden

- Openbaar vervoer
- Economische havens en waterwegen
- Openbaar groen en (openlucht) recreatie (in de openbare ruimte)
- Verkeer en vervoer
- Recreatieve havens
- Parkeren (geen lasten en baten)

Beleidsnota's

2000 Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan (GVVP 2000) inclusief de uitgevoerde evaluatie (2007)
2000 Structuurplan 2000-2015
2010 Nota Openbare verlichting
2011 Ontwikkelagenda Versterking economische structuur
2012 Beleidsplan Kwaliteitsambitie openbare ruimte 2012-2016
2017 Bomenbeleidsplan 2017-2027
2017 Investeringskalender 2017 - 2027
2018 Landschapsbeleidsvisie Zuidoost Friesland 2018- 2028
2019 Omgevingsvisie Weststellingwerf
2021 Centrumvisie Wolvega 2021

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Veenweideprogramma 2021-2030
Het Rijk heeft in de Startnotitie voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) uitgesproken dat er één beleidsprogramma wordt opgesteld voor de opgaven die er zijn voor de natuur, stikstof, landbouw, water, bodem en klimaat. De provincies zijn verantwoordelijk voor de uitwerking. Het is waarschijnlijk dat het Veenweideprogramma 2021-2030 ondergebracht wordt in de Friese uitwerking van het NPLG. Samen met de andere Veenweidegemeenten hebben wij een medewerker aangesteld en toegevoegd aan de programmaorganisatie, om de positie van de gemeenten te borgen.

Er loopt een herijking van het Veenweideprogramma 2021-2030. De Funderingsaanpak is voorgelegd aan de dagelijkse besturen van de betrokken overheden. Andere onderdelen worden ondergebracht bij het NPLG.

Gevolgen van Veenweideproblematiek op gemeentelijke wegen
We hebben 110 km asfaltwegen in het veenweidegebied. Deze wegen worden steeds zwaarder en zakken weg in de slappe bodem van het veenweidegebied. Een duurzame oplossing moet onderzocht worden en leidt de komende jaren tot nieuwe investeringen.

Aanleg bermverhardingen
In 2022 hebben wij het programma voor het aanleggen van bermverharding in het buitengebied afgerond. In totaal heeft het project in de periode van 2017 t/m 2022, ongeveer 100 km aan nieuwe bermverharding opgeleverd. Hiermee zijn alle wegen in het buitengebied waar vaak gevaarlijk situaties ontstonden door verzakte en slappe bermen aangepakt. Ook zijn de bermen voorzien van een strook ingezaaid gebiedseigen bloemenmengsel om de biodiversiteit te vergroten.

Baggeren vijvers en watergangen
In 2022 is gestart met het baggeren van de vijvers 'De Heide' Wolvega, in 2023 wordt dit afgerond.

Biodiversiteit
In de bebouwde kom van de dorpen wordt bij renovatie van het openbaar groen, waar mogelijk (natuurlijk) groen ingericht. Doel is de biodiversiteit te herstellen en versterken. Het vergroten van de biodiversiteit in de dorpen is een uitgangspunt. We gaan dit jaar een plan met uitgangspunten en kansen verder uitwerken. In het plan gaan we de herinrichtings- en beheermaatregelen voor de komende jaren benoemen en op kaart zetten. Dit plan kunnen we voor de communicatie in wijken, dorpen en bewoners gebruiken. Voorbeelden zijn het omvormen van gazons naar bloemrijke weiden. We sluiten aan op het ecologisch beheer van de bermen buiten de bebouwde kom met verbindingszones.

Met de start van het nieuwe maaiseizoen starten we (deels) met een nieuwe vorm van ecologisch bermbeheer.

Eikenprocessierups
Wij zijn al jaren bezig om op verschillende manieren de eikenprocessierups te bestrijden. Bijvoorbeeld via natuurlijke bestrijding met aaltjes en het verbeteren van de leefomgeving van de natuurlijke vijanden (zoals vogels, insecten). Met het vergroten van de biodiversiteit in de bermen met meer bloemen, het planten van bloembollen en het plaatsen van nestkasten voor vogels geven wij hier verder invulling aan. De resultaten hiermee zijn positief. Een natuurlijk evenwicht vraagt om een meerjarige aanpak. Wij hebben als boomeigenaar een wettelijke zorgplicht. Om daar aan te voldoen moeten we blijven investeren om te voorkomen dat er overlast ontstaat voor zowel mensen, als huisdieren en vee. We blijven investeren in maatregelen om de overlast te beperken. Binnen de begroting is hiervoor budget beschikbaar. Wij werken met veel partijen en instanties samen aan onderzoeken naar andere wijzen van behandeling van de eikenprocessierups. Wij houden u op de hoogte van deze ontwikkeling.

Toedeling beheer oevers Friese vaarwegen
Op 1 januari 2024 verdeelt de provincie Friesland het beheer van de oevers langs de Friese vaarwegen. Het gaat om de oevers langs de vaarwegen die benoemd zijn in het Provinciaal Verkeer en Vervoersplan. In de afgelopen jaren hebben de Friese gemeenten, het Wetterskip en de provincie gewerkt aan de verdeling. In 2023 wordt duidelijk welke oevers wij in beheer krijgen. De uitkomsten (financieel) verwerken wij in de kadernota 2024.

Doelstellingen

Herinrichting De Blesse

Wat willen we bereiken?

Een herinrichting van de Steenwijkerweg en omstreken in De Blesse passend bij de functies van de wegen en de wensen vanuit het dorp en het landelijke en dorpse karakter.
De nieuwe inrichting heeft als doel de gereden snelheid te verlagen en daarmee de veiligheid voor gemotoriseerd-, landbouw- en vooral fietsverkeer te vergroten. Tevens zal de uitstraling van het dorp vergroten en vermindert de wateroverlast door klimaatmaatregelen op te nemen in de uitvoering.

Wat doen we ervoor

Uitvoering geven aan de herinrichting De Blesse
Een herinrichting van de ontsluitende infrastructuur in De Blesse passend bij de functies van de wegen en de wensen vanuit het dorp.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
2.1 Verkeer en vervoer	**4.623**	**4.707**	**4.891**	**4.861**	**4.901**	**4.873**
2.3 Recreatieve havens	**105**	**102**	**102**	**99**	**99**	**106**
2.4 Economische havens en waterwegen	**5**	**2**	**2**	**2**	**2**	**2**
2.5 Openbaar vervoer	**23**	**26**	**27**	**27**	**27**	**27**
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**1.797**	**2.011**	**1.980**	**1.943**	**1.947**	**1.947**
Totaal Lasten	**6.553**	**6.848**	**7.002**	**6.933**	**6.977**	**6.955**
Baten						
2.1 Verkeer en vervoer	**59**	**6**	**6**	**6**	**6**	**6**
2.3 Recreatieve havens	**38**	**31**	**31**	**31**	**31**	**31**
2.5 Openbaar vervoer	**2**	**6**	**6**	**6**	**6**	**6**
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**98**	**58**	**58**	**58**	**58**	**58**
Totaal Baten	**197**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**
Saldo van lasten en baten	**6.356**	**6.748**	**6.902**	**6.832**	**6.877**	**6.855**
Onttrekkingen						
0.10A Mutaties reserves	**-6.960**	**-35**	**-319**	**-319**	**-319**	**-319**
Stortingen						
0.10A Mutaties reserves	**6.932**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	**-28**	**-35**	**-319**	**-319**	**-319**	**-319**
Resultaat	**6.328**	**6.713**	**6.583**	**6.513**	**6.558**	**6.536**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022

Lasten

Verkeer en vervoer

Het verschil in de lasten van het onderdeel Verkeer en Vervoer wordt vooral veroorzaakt door de schommeling in de kapitaallasten bij het onderdeel wegen.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Door het beschikbaar stellen van incidentele budgetten voor het baggeren, het bomenbeleidsplan en een digitale kaart voor de flora en fauna vallen de lasten in 2022 hoger uit dan in de jaren daaropvolgend.

Mutatie reserves

In 2021 is uit de reserve investeringsambities het investeringsbedrag (verhoogd met de rentekosten) voor de herinrichting De Blesse gehaald. Vervolgens is dit gestort in de dekkingsreserve kapitaallasten herinrichting de Blesse. Vanaf 2023 worden de kapitaallasten voor de Herinrichting De Blesse en Centrumontwikkeling Wolvega uit de dekkingsreserves gedekt.
De overige mutaties betreffen de dekking van budgetoverhevelingen uit eerdere jaren.

Investeringen

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Vervangingsbudget openbare verlichting	89.000	89.000		
Totaal bruto investeringsbedrag	**89.000**	**89.000**	**0**	**0**

Programma 3 | Economie

Programma 3 | Economie

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort en Hoen
Organisatie	Beleid en Vastgoed, Grondzaken & Facilitair

Taakvelden

- Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen
- Economische ontwikkeling
- Economische promotie
- Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Beleidsnota's

2011 Ontwikkelagenda Versterking economische structuur
2015 Nota Recreatie en toerisme, perspectief Weststellingwerf
2017 Nota Grondbeleid
2019 Afspraken bedrijventerrein regio zuidoost 2019-2026
2020 Subsidieregeling Ondernemersfonds Weststellingwerf 2020
2021 Centrumvisie Wolvega
2021 Uitvoeringsprogramma Centrumvisie Wolvega
2021 Detailhandelsvisie gemeente Weststellingwerf
2022 Grondprijzenbrief

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Vestigingsbeleid bedrijventerreinen
Er is beleid voor de uitgifte van bedrijfskavels vastgesteld. Op 26 november 2021 heeft de Hoge Raad uitspraak gedaan in het Didam-arrest. In het arrest heeft de Hoge Raad regels opgesteld voor verkopen door gemeenten. Deze regels zijn in het uitgiftebeleid voor bedrijfskavels uitgewerkt. Dit is in lijn met de huidige werkwijze van de gemeente waar we op onze website www.bedrijventerreinwolvega.nl de beschikbare, in optie zijnde en verkochte kavels publiceren.

Bedrijventerreinen
Ter stimulering van de verkoop bedrijventerreinen op Uitbreiding Schipsloot en De Plantage is in 2021 de marketingcampagne ‘Klaar voor de stap’ gestart. De acties van deze campagne worden in 2023 voortgezet. Zie ook paragraaf Grondbeleid.

Ondernemersfonds Weststellingwerf
In Wolvega wordt vanaf 2016 reclamebelasting geheven vanuit het principe 'Voor ondernemers, door ondernemers'. De opbrengst van reclamebelasting wordt volledig uitgekeerd als subsidie aan de Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf (SOW). De tarieven voor de aanslagen reclamebelasting zijn gebaseerd op de WOZ-waarden. Voor 2023 zijn de tarieven en WOZ-klassen met 2,4% geïndexeerd. Dit is een afgerond algemeen stijgingspercentage uit het Centraal Economisch Plan.

Extra formatie economische zaken
Bij de vaststelling van de Centrumvisie Wolvega in 2021 is het mogelijk gemaakt om de formatie uit te breiden op het gebied van economische zaken. De invulling van deze structurele uitbreiding vindt in 2022/2023 plaats.

Doelstellingen

Aanpak versterken lokale economie

Samen met de ondernemers werken aan een positief ondernemingsklimaat. Wij faciliteren en verbinden.

Wat doen wij ervoor

Actieve promotie van beschikbare bedrijfskavels.
Wij voeren een actieve marketingcampagne voor de bedrijventerreinen. In deze campagne volgen wij de ontwikkelingen van ondernemers en plaatsen wij nieuwsberichten op de website en social media.

Intensiveren bedrijfscontacten
• frequent contact met ondernemers in het centrum van Wolvega;
• reguliere bedrijfsbezoeken;
• een aantal Ondernemersnieuwsbrieven versturen;
• regelmatig bestuurlijk overleg met de ondernemersverenigingen WOW, OVN, LTO en CCW;
• regelmatig (afstemmings)overleg met Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf en Stichting Parkmanagement Bedrijventerreinen Wolvega over lopende zaken;
• vier keer per jaar overleg met de werkgroep Keurmerk Veilig Ondernemen – Bedrijventerreinen en tevens twee keer per een schouw over de bedrijventerreinen;
• bestuurlijke en ambtelijke aanwezigheid bij CCW ledenbijeenkomsten;
• in samenwerking met de CCW een bijeenkomst organiseren op de Dag van de Ondernemer;
• ondersteuning van het Beroepenfeest Zuid Friesland On Stage waarbij vmbo-leerlingen kennis maken met allerlei verschillende beroepen oftewel bedrijven.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
3.1 Economische ontwikkeling	**88**	**97**	**99**	**99**	**99**	**98**
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**430**	**796**	**572**	**550**	**208**	**102**
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**110**	**145**	**148**	**148**	**148**	**148**
3.4A Economische promotie	**108**	**116**	**94**	**94**	**94**	**94**
Totaal Lasten	**736**	**1.154**	**914**	**892**	**549**	**442**
Baten						
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	**365**	**796**	**572**	**550**	**208**	**102**
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	**14**	**21**	**21**	**21**	**21**	**21**
3.4A Economische promotie	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Baten	**379**	**817**	**594**	**571**	**229**	**123**
Saldo van lasten en baten	**357**	**337**	**320**	**320**	**320**	**320**
Resultaat	**357**	**337**	**320**	**320**	**320**	**320**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022
Fysieke bedrijfsinfrastructuur
Het taakveld fysieke bedrijfsinfrastructuur gaat over de grondexploitaties van de bedrijventerreinen. Een toelichting hierop vindt u in de paragraaf grondbeleid. De baten en lasten van dit taakveld hebben geen invloed op het saldo van dit programma.

Begroting 2023 en meerjarenperspectief

Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Zie bovenstaande tekst bij begroting 2023 ten opzichte van begroting 2022.

Programma 4 | Onderwijs

Programma 4 | Onderwijs

Portefeuillehouder(s)	Hoen en Rikkers
Organisatie	Beleid en Gebiedsteams

Taakvelden

- Onderwijsbeleid en leerlingzaken
- Onderwijshuisvesting
- Openbaar basisonderwijs

Beleidsnota's

2012 Integraal Huisvesting Plan 2012-2015 (IHP)
2013 OWO-visie op de drie decentralisaties
2013 Nota Visie toekomst basisonderwijs Weststellingwerf
2014 Verordening Leerlingenvervoer
2015 Verordening Voorziening huisvesting onderwijs en beleidsregel bekostiging lokalen bewegingsonderwijs
2018 Kadernotitie Peuteropvang Weststellingwerf
2021 Beleidsvisie Het onderwijs als schatkamer
2021 Beleidsnotitie Spelenderwijs (Onderwijsachterstandenbeleid)

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Onderwijs (taalaanbod) nieuwkomers en vluchtelingen Oekraïne.
In 2022 kwamen er vluchtelingen uit Oekraïne wonen in Weststellingwerf. Over het onderwijs aan Oekraïense kinderen zijn afspraken gemaakt met de schoolbesturen van basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Gezien het kleine aantal kinderen is afgesproken dat zij zoveel mogelijk naar de school dichtbij het woonadres gaan. Deze scholen worden ondersteund door taalspecialisten.
In 2023 zal de gemeente meer statushouders en vluchtelingen uit Oekraïne opvangen. Met schoolbesturen maken we afspraken over het onderwijsaanbod. We houden hierbij ook rekening met het aanbod in de regio.

Leerlingenvervoer
Het recht op leerlingenvervoer is in de wet vastgelegd. De richtlijnen zijn vastgesteld in een verordening. Als leerlingen door hun zorgbehoefte een speciale school bezoeken kunnen ouders leerlingenvervoer aanvragen. Waar mogelijk maken ze gebruik van openbaar vervoer. Als dat niet lukt kiezen ouders zelf een taxivervoerder en krijgen ze de kosten door de gemeente vergoed.
Wettelijk gezien kent leerlingenvervoer geen financieel plafond. Het is een open eind regeling. In 2023 vallen de uitgaven voor leerlingenvervoer naar verwachting hoger uit dan voorgaande jaren. Dit is een gevolg van de hoge brandstofprijzen, de cao en een kleine toename in het aantal gebruikers. Hoe hoog is nu nog niet in te schatten, daarom komen we hier in de voorjaarsnota 2023 op terug.

Nationaal programma Onderwijs (NPO)
Het kabinet heeft met het NPO in 2021 geld beschikbaar gesteld om de gevolgen van corona tegen te gaan. De gemeente heeft samen met de scholen in Weststellingwerf een plan van aanpak opgesteld. In dit plan staat welke activiteiten worden gedaan. Het kabinet heeft nu besloten de regeling te verlengen tot augustus 2025.

Doelstellingen

Een goed doorgaande schoolloopbaan voor iedereen.

Wat willen we bereiken?

Alle kinderen in Weststellingwerf:
-groeien op in een veilige, gezonde en stimulerende omgeving, zodat zij zich goed kunnen voorbereiden op de toekomst.
-bieden we optimale kansen om zichzelf, hun talenten en de wereld om hen heen te ontdekken.
-hebben recht op passend en kwalitatief goed onderwijs.

Een goede/adequate zorgstructuur in de voorschoolse voorzieningen, de scholen, een zorgnetwerk rondom een kind vanuit een integrale samenwerking tussen kind/ouders met voorschoolse voorzieningen, onderwijs, samenwerkingsverband, jeugdhulp (gebiedsteam) en ketenpartners.

Wat doen wij ervoor

Kinderopvang en Peuteropvang

Weststellingwerf is verantwoordelijk voor voldoende aanbod peuteropvang. In 2023 zijn er voldoende peuterplaatsen beschikbaar en zijn er geen wachtlijsten. Naast peuteropvang is er in Weststellingwerf een gevarieerd aanbod kinderopvang en zijn er geen wachtlijsten. Vanuit de toezichthoudende taak op de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen heeft Weststellingwerf afspraken gemaakt met de GGD over uit te voeren inspecties in 2023.
De voorschoolse voorzieningen zijn in 2023 actief betrokken bij de uitvoering van een aantal actiepunten die voortvloeien uit de visie onderwijs, onderwijsachterstandenbeleid en Nationaal Plan Onderwijs.

Gelijke kansen

Samen met lokale aanbieders werken we aan een gevarieerd aanbod cultuur en sport voor scholen en voorschoolse voorzieningen. We willen dat kinderen op school kennismaken met verschillende onderdelen van cultuur en sport. Daarnaast zetten we in op het realiseren van een breed naschools aanbod op het gebied van cultuur, sport en bewegen. Hierbij is de verbinding tussen lokale culturele organisaties, sportverenigingen, buurtsportcoaches, locaties naschoolse opvang en jongerenwerkers van de gebiedsteams van belang.

Leerplicht

Alle (zoveel mogelijk) Weststellingwerfse leerlingen beschikken over een startkwalificatie. Dit betekent dat leerlingen een goede onderwijs-loopbaan hebben waardoor ze verder kunnen met vervolgonderwijs en/of een goede kans hebben op de arbeidsmarkt.
Vanuit de Leerplichtwet werken onderwijsinstellingen en gemeente samen aan het toerusten van leerlingen in hun schoolloopbaan en ontwikkelen van hun talenten in en om de school zodat zij een startkwalificatie halen. In 2023 wordt van hieruit extra ingezet om voortijdig schoolverlaters nog beter te ondersteunen en begeleiden. Dit kan zijn naar een andere school of naar werk.
De leerplichtambtenaar van Weststellingwerf is vanuit preventief handelen betrokken bij zorgvraagstukken en dreigend schooluitval.

Passend onderwijs
We vinden het belangrijk dat alle Weststellingwerfse kinderen in en rondom het onderwijs optimale kansen hebben om hun talenten te ontwikkelen. Het is daarom belangrijk dat kinderopvang, peuteropvang, basisonderwijs, voortgezet onderwijs en gebiedsteams goed samenwerken. We hebben hierbij extra aandacht voor het ontwikkelen van- en toeleiden naar onderwijsondersteuning, gecombineerd met jeugdhulp (programma 6 van deze begroting).
Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid om een Peuterplus voorziening op te zetten. Peuterplus biedt intensieve ontwikkelingsstimulering aan kinderen in de leeftijd van 2 tot 5 jaar. Dit is voor kinderen (en hun ouders) die meer ondersteuning nodig hebben dan in de reguliere VVE (Voor en Vroegschoolse Educatie)- of kinderopvanggroepen geboden kan worden. Inzet vanuit de bestaande specialistische jeugdhulp is soms ‘te zwaar’ of te belastend voor deze jonge kinderen. We werken hierin samen tussen de beleidsvelden jeugd en onderwijs.

Doelstellingen

Toekomstbestendige onderwijshuisvesting
Wat willen we bereiken?

Onze schoolgebouwen zijn klaar voor de toekomst.
-Een goede spreiding van toekomstbestendige onderwijsvoorzieningen met een brede functie. We borgen hiermee kwaliteit en betaalbaarheid.
-Keuzevrijheid voor ouders uit diverse denominaties (levensbeschouwelijke visie) en onderwijsconcepten.

De gemeente en schoolbesturen zorgen samen voor goede schoolgebouwen.

Wat doen wij ervoor

Integraal Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs
Samen met de onderwijspartners wordt een Integraal Strategisch Huisvestingsplan opgesteld.

Met een huisvestingsplan kunnen gemeente en schoolbesturen sturen op onderwijshuisvestingsbeleid. Het Integraal Strategisch Huisvestingsplan (ISHP) onderwijs is gebaseerd op de samenhangende visie op onderwijs 'De schatkamer van het onderwijs'. In het ISHP is onder andere de mogelijke herschikking van scholen opgenomen. Dit is een complex proces waarin gemeente en schoolbesturen een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben. In het dynamisch investeringsprogramma is een budget opgenomen voor herschikking van scholen.

Doelstellingen

Openbaar onderwijs
Wat willen we bereiken?

Er is voldoende aanbod openbaar onderwijs**.**

Wat doen wij ervoor

Toezicht houden op schoolbestuur Comprix
Stichting openbaar onderwijs Comprix is verantwoordelijk voor het openbaar basisonderwijs in Weststellingwerf. Vanuit de wet heeft de gemeente een zorgplicht als het gaat om voldoende scholen voor openbaar basisonderwijs. De gemeenteraad heeft daarom een extern toezichthoudende rol. Dit betekent dat de gemeenteraad jaarlijks de begroting en jaarstukken van schoolbestuur Comprix ontvangt.

Beleidsindicatoren

Goede schoolloopbaan voor iedereen: zoveel mogelijk leerlingen en cursisten hebben een doorlopende schoolloopbaan

aantal x 1

Omschrijving	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Kindplaatsen Voor-en Vroegschoolse Educatie	42	42	50	60
Deelnemers kinderopvang (peuteropvang en kinderopvang)	525	*510*	515	500
Leerlingen basisonderwijs	2.005	1.912	1.912	1.925
Leerlingen voortgezet onderwijs	1.447	1.448	1.448	1.400
Deelnemers educatietrajecten	50	50	50	50
Locaties Kinderopvang/Peuteropvang	19	19	19	19
Scholen primair onderwijs	21	21	21	21
Scholen voortgezet onderwijs	2	2	2	2

Deelnemers leerlingenvervoer

aantal x 1

Omschrijving	2019-2020	2020-2021	2021-2022	2022-2023
Leerlingen	140	139	145	145

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
4.2 Onderwijshuisvesting	**2.288**	**2.331**	**2.267**	**2.238**	**2.253**	**2.296**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	**1.454**	**1.529**	**1.542**	**1.542**	**1.542**	**1.542**
Totaal Lasten	**3.742**	**3.860**	**3.809**	**3.780**	**3.795**	**3.837**
Baten						
4.2 Onderwijshuisvesting	**511**	**526**	**526**	**526**	**526**	**526**
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	**472**	**467**	**467**	**467**	**467**	**467**
Totaal Baten	**983**	**993**	**993**	**993**	**993**	**993**
Saldo van lasten en baten	**2.759**	**2.867**	**2.816**	**2.787**	**2.802**	**2.844**
Resultaat	**2.759**	**2.867**	**2.816**	**2.787**	**2.802**	**2.844**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022

Lasten

Onderwijshuisvesting

Het verschil tussen beide jaren komt door de actualisatie van de meerjarenonderhoudsplanningen voor onze schoolgebouwen en de aflopende kapitaallasten.

Begroting 2023 en meerjarenperspectief

Onderwijshuisvesting

Het verschil in de diverse jaren komt door de actualisatie van de meerjarenonderhoudsplanningen voor onze schoolgebouwen.

Programma 5 | Sport, Cultuur en Recreatie

Programma 5 | Sport, Cultuur en Recreatie

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort en Hoen
Organisatie	Beleid en Sport & Leefstijl

Taakvelden

- Openbaar groen en (openlucht) recreatie
- Cultureel erfgoed
- Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
- Media
- Musea
- Sportaccommodaties
- Sportbeleid en activering

Beleidsnota's

2009 Nota Kunst en cultuur
2010 Beleidskader Rottige Meente
2015 Nota Recreatie en toerisme, perspectief Weststellingwerf
2017 Projectplan Buurtsportwerk Weststellingwerf 2017-2020
2017 Visienota Sport en bewegen in Zuidoost Friesland 2017-2022
2019 Lokaal Sportakkoord Weststellingwerf

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Sport en Bewegen
Landelijk zijn er ontwikkelingen met betrekking tot financiële regelingen voor het sportbeleid. De regeling voor de buurtsportcoaches (brede regeling combinatiefunctionarissen) en het Lokaal Sport Akkoord worden veranderd. In 2023 krijgen we de definitieve invulling van de nieuwe regelingen.

Recreatie en Toerisme
Er is een nieuw marketingplan voor de Koloniën van Weldadigheid in de maak. Binnen de begroting is structureel budget beschikbaar voor vervolgacties op deze aanwijzing. Deze vervolgacties richten zich vooral op marketing. De financiële gevolgen zijn nog niet volledig in beeld.

Effecten coronacrisis
De kunst- en cultuursector en sportsector zijn buitengewoon zwaar getroffen door de coronacrisis. Het einde van de crisis is nog niet aan te geven. We verwachten dat veel organisaties en initiatieven de klappen die zijn opgelopen als gevolg van deze crisis nog lang ervaren binnen de organisatie en exploitatie. Al zou de coronacrisis naar de achtergrond verdwijnen, de gevolgen laten ook in het jaar 2023 nog nadrukkelijk hun effect zien bij deze organisaties en hun activiteiten.

Doelstellingen

Sport en bewegen

Wat willen we bereiken?

Het belang van sport en bewegen voor participatie en gezondheid is in verschillende (beleids) documenten zoals het gezondheidsbeleid en het Lokaal Sportakkoord onderstreept. Een beweegvriendelijke leefomgeving, toekomstbestendige sportaccommodaties, de inzet van beweegcoaches, het volwassenfonds en bloeiende sportverenigingen ondersteunen een zo groot mogelijke deelname van inwoners aan sportactiviteiten. Blijvende aandacht voor dit werkveld is nodig om de verschillende maatschappelijke doelen die met sport kunnen worden bereikt, te realiseren.

Wat doen we ervoor

Beweegteam Weststellingwerf

Het beweegteam Weststellingwerf wordt ook in 2023 ingezet. Dit onder voorbehoud van de wijzigingen in de nieuwe regeling brede regeling combinatiefunctionarissen. Samen met Sport Fryslân wordt een activiteitenplan opgesteld voor 2023. De huidige brede regeling combinatiefunctionarissen loopt tot en met december 2022. De cofinanciering met betrekking tot het bewegingsonderwijs moet nog afgestemd worden.

Lokaal akkoord sport en bewegen

Het Lokaal Sport Akkoord wordt verlengd tot en met 2026, we weten nog niet welke bedragen beschikbaar komen. Er komen inhoudelijk geen grote koerswijzigingen. Wel komen er nieuwe inhoudelijke accenten aan de hand van vier nieuwe beleidsambities:

1. Vitale sportsector behouden en ontwikkelen;
2. Bevorderen van kansengelijkheid in sporten en bewegen;
3. Maatschappelijke waarde van topsport zichtbaar maken en vergroten;
4. Bevorderen van bewegen in het dagelijks leven.

Sport in verbinding met Sociaal domein

Het volwassenfonds is in 2022 gestart met een pilot voor twee jaar. Hierna wordt besloten of dit wordt voortgezet.

Doelstellingen

Versterken van het kunst- en cultuuraanbod in Weststellingwerf

Wat willen we bereiken?

Kunst en cultuur zijn om meerdere redenen van belang voor de Weststellingwerfse samenleving. Kunst en cultuur hebben een verbindende functie voor inwoners van de gemeenschap. Zij versterken de sociale binding en sociale structuur en hebben invloed op de identiteit van de bevolking. Wij zien kunst en cultuur in al haar verschijningsvormen als een onlosmakelijk deel van ons leven. Cultuurbevordering en het versterken en stimuleren van culturele activiteiten zijn belangrijke instrumenten om uitvoering te geven aan deze doelstelling. Culturele activiteiten en het culturele klimaat in de gemeente worden versterkt voor zowel de beoefenaar als de bezoeker. Het college wil de komende jaren het kunst- en cultuuraanbod in Weststellingwerf verder stimuleren. Specifieke punten zijn hierbij:

Stellingwerfs
In 2018 hebben wij het convenant 'Nederlandse Erkenning van het Nedersaksisch' ondertekend. Daarnaast is de gemeente Weststellingwerf vanaf 2020 voorzitter van de bestuurlijke partners Nedersaksisch. De Stellingwarver Schrieversronte, de gemeenten Weststellingwerf en Ooststellingwerf en de provincie Fryslân hebben bestuurlijk afgesproken om het Stellingwerfs op een nieuwe manier te stimuleren. In de nota ‘Stellingwerfs binnen de Stellingwerven' staat hoe we dat gaan doen. De Schrieversronte heeft aangegeven, mede gezien de ervaringen in de afgelopen jaren, de beleidsdoelen van deze nota binnen de eigen organisatie vorm te geven. De gemeente wil deze beweging steunen. De Schrieversronte wordt daarmee meer een regie organisatie voor het Stellingwerfs. Daarmee zou een aparte regeling voor het Stellingwerfs overbodig worden. Dit in afstemming met de subsidiërende partners, de provincie Fryslân en gemeente Ooststellingwerf. De insteek is om vanaf 2023 het budget Stellingwerfs te bundelen richting de Schrieversronte. De inzet voor het Stellingwerfs bij Heemkunde blijft bij het primair onderwijs liggen. De samenwerking tussen het primair onderwijs en de Schrieversronte is prima. Comprix is daarbij de penvoerder. Deze inzet voor het Stellingwerfs past goed bij de uitvoering van het convenant 'Nederlandse Erkenning van het Nedersaksisch'.

Legacy Culturele Hoofdstad 2028
In 2021 is een begin gemaakt voor het realiseren van een project legacy Culturele Hoofdstad 2028. Het Nationaal Vlechtmuseum en Opera Spanga zijn de partners bij de uitvoering. In 2023 willen wij ons richten op een groot cultuurproject in samenwerking met Opera Spanga in de Rottige Meente.
Met de Bibliotheek zijn gesprekken om de dienstverlening verder te ontwikkelen. Specifiek met betrekking tot de samenwerking met het onderwijsveld. Dit als onderdeel in de aanpak van laaggeletterdheid.

Wat doen we ervoor

Gesubsidieerde partijen/partners
Voor het jaar 2023 maken wij prestatieafspraken met onder andere met de volgende instellingen; Bibliotheken Zuidoost Fryslân inclusief Kijkzaal, Nationaal Vlechtmuseum Noordwolde, Oudheidkamer Weststellingwerf, Cultuurcluster Vlechtwerk. Deze organisaties zijn met hun producten vooral gericht op het bezoeken van de instelling, vooral voor de inwoners van Weststellingwerf. Maar er worden ook afspraken gemaakt over andere producten zoals bestrijding laaggeletterdheid of een programma gericht op het cultuuronderwijs (cultuureducatie) voor leerlingen met het programma De Veerkieker.
Met een aantal instellingen maken wij meer projectgerichte prestatieafspraken zoals voorstellingen, boekuitgaven, informatievoorziening, muziekprogramma’s, het ondersteunen van culturele verenigingen voor amateurkunstbeoefening zoals koren en toneel- en muziekverenigingen, of andere specifieke producten. Dit onder andere met:
- Opera Spanga
- Stellingwarver Schrieversronte
- Gered Gereedschap Wolvega
- Wereldwinkel Wolvega
- Radio Weststellingwerf Centraal
- Christelijke Muziekvereniging Euphonia
- Muziekvereniging Woudklank
- Muziekvereniging De Harmonie
- Intermezzo Opera Nijetrijne
- Heemkunde en muziekonderwijs met de schoolbesturen basisonderwijs en voorgezet onderwijs in de gemeente
- het Heite Schaaktoernooi
- ongeveer 20 verenigingen amateurkunstbeoefening.

Daarnaast wil het college ook ondersteuning bieden aan eenmalige culturele projecten in het jaar 2023.

Muziekonderwijs
Er is een start gemaakt met het muziekprogramma PopWerf voor alle leerlingen in Weststellingwerf. Wij gaan in 2023 door met deze vorm van muziekonderwijs voor alle leerlingen in Weststellingwerf. Dit programma sluit ook aan op de uitvoering van het convenant ‘Meer Muziek in de Klas in de provincie Fryslân’. De ervaringen van de deelnemers zijn positief.

Doelstellingen

Bevorderen recreatie en toerisme Weststellingwerf

Wat willen we bereiken?

Koloniën van Weldadigheid
Door in te zetten op marketing willen wij het aantal bezoekers aan het Koloniegebied vergroten. Uitgangspunt is dat toeristen meerdere dagen in het gebied kunnen en zullen verblijven.

Toeristisch Investeringsfonds
Met de opbrengsten van de toeristenbelasting wordt het Toeristisch Investeringsfonds gevuld. Dit fonds wordt gebruikt om projecten en initiatieven uit te kunnen voeren die bijdragen aan een betere kwaliteit van de toeristisch-recreatieve voorzieningen. Hierbij ligt de focus op het gebied Rottige Meente in de westhoek en de Spokedam en omgeving bij Noordwolde. Daarnaast is een vertegenwoordiging van recreatieondernemers, georganiseerd in het Platform Recreatie en Toerisme, actief met het faciliteren van projecten en initiatieven die Weststellingwerf als bestemming op de kaart zetten.

Gebiedsontwikkeling Driewegsluis
Er is in 2022 een start gemaakt met de gebiedsontwikkeling Driewegsluis. In 2023 wordt er verder aan gewerkt. Land- en waterrecreatie worden beter met elkaar in verbinding gebracht. Dit moet ervoor zorgen dat meer recreanten en toeristen via deze locatie de gemeente komen bezoeken, er meer overnachtingen plaatsvinden in de gemeente en er meer werkgelegenheid ontstaat.

Wat doen we ervoor

Toeristisch Investeringsfonds
Jaarlijks is er een bedrag voor het Toeristisch Investeringsfonds beschikbaar. Dit is bedoeld voor een financiële impuls voor de toeristische pijlers Driewegsluis/Rottige Meente, het Spokeplasgebied in Noordwolde en voor promotie.
Er wordt veel aandacht besteed aan het verbeteren van de digitale toeristische informatievoorziening. De bekendheid van de gemeente als toeristische bestemming wordt ook actief geïnitieerd, zowel lokaal als regionaal.

Koloniën van Weldadigheid
Jaarlijks is er een bedrag beschikbaar om marketingactiviteiten te verrichten met betrekking tot het Koloniëngebied.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
5.1 Sportbeleid en activering	**826**	**970**	**832**	**773**	**767**	**773**
5.2 Sportaccommodaties	**1.356**	**1.283**	**1.326**	**1.331**	**1.396**	**1.433**
5.3 Cultuurpresentatie cultuurproductie en	**479**	**399**	**450**	**405**	**450**	**405**
5.4 Musea	**85**	**88**	**90**	**90**	**90**	**90**
5.5 Cultureel erfgoed	**123**	**152**	**141**	**141**	**155**	**146**
5.6 Media	**485**	**497**	**515**	**515**	**515**	**515**
5.7A Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**546**	**548**	**662**	**662**	**661**	**661**
Totaal Lasten	**3.900**	**3.937**	**4.017**	**3.917**	**4.036**	**4.024**
Baten						
5.1 Sportbeleid en activering	**42**	**81**	**0**	**0**	**0**	**0**
5.2 Sportaccommodaties	**533**	**565**	**565**	**565**	**565**	**565**
5.3 Cultuurpresentatie cultuurproductie en	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
5.5 Cultureel erfgoed	**5**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
5.6 Media	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
5.7A Openbaar groen en (openlucht) recreatie	**11**	**17**	**17**	**17**	**17**	**17**
Totaal Baten	**591**	**664**	**582**	**582**	**582**	**582**
Saldo van lasten en baten	**3.309**	**3.273**	**3.434**	**3.335**	**3.454**	**3.442**
Onttrekkingen						
0.10B Mutaties reserves	**0**	**-1.064**	**-44**	**-44**	**-44**	**-44**
Stortingen						
0.10B Mutaties reserves	**0**	**956**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	**0**	**-108**	**-44**	**-44**	**-44**	**-44**
Resultaat	**3.309**	**3.165**	**3.390**	**3.291**	**3.410**	**3.398**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022

Lasten

Sportbeleid en activering

In 2022 ontvangt de gemeente voor de inzet van buurtsportcoaches binnen het primair onderwijs € 61.425 aan cofinanciering van verschillende schoolbesturen. Deze overeenkomsten worden jaarlijks afgesloten. De buurtsportcoaches worden ingezet voor het verzorgen van bewegingsonderwijs op de primair onderwijsscholen. Dit bedrag wordt door de gemeente verstrekt aan Sport Fryslân (als aanvulling op de jaarlijkse subsidie die zij van de gemeente ontvangen). In 2023 is hier nog geen rekening mee gehouden. Verder wordt het verschil veroorzaakt door het incidentele budget van € 20.000 voor het lokaal sportakkoord in 2022. En in 2023 is er extra budget van € 45.000 voor de pilot van Volwassenenfonds.

Sportaccommodaties

Onze sportaccommodaties worden op het vastgestelde onderhoudsniveau onderhouden. Het planmatig onderhoud aan onze gebouwen is niet ieder jaar even hoog.

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

In 2022 is er extra budget voor coronacompensatie. Eenmaal per twee jaar is er een budget voor Culturele Hoofdstad, dit is in 2023 het geval.

Cultureel erfgoed
In 2023 is er incidenteel budget beschikbaar voor het maken van een Kerkenvisie. En het budget voor monumentensubsidies is structureel met € 5.000 verhoogd. Deze subsidies zijn voor de onrendabele top van restauratie werkzaamheden. Gezien de schaarste aan personeel en materialen verwachten we een kostenstijging.

Openbaar groen en (openlucht) recreatie
Dit betreffen de kapitaallasten voor het project Rottige Meente en het project Driewegsluis (zie ook mutaties reserves).

Baten
Sportbeleid en activering
In 2022 ontvangt de gemeente voor de inzet van buurtsportcoaches binnen het primair onderwijs € 61.425 aan cofinanciering van verschillende schoolbesturen. Deze overeenkomsten worden jaarlijks afgesloten. De buurtsportcoaches worden ingezet voor het verzorgen van bewegingsonderwijs op de primair onderwijsscholen. Dit bedrag wordt door de gemeente verstrekt aan Sport Fryslân (als aanvulling op de jaarlijkse subsidie die zij van de gemeente ontvangen). In 2023 is hier nog geen rekening mee gehouden. In 2021 zijn er meer eenmalige baten voor sportstimulering.

Mutaties reserves
In 2022 betreft het een onttrekking uit de algemene reserve voor dekking van incidentele budgetten uit 2021. Daarnaast is bij het vaststellen van de 2e raadswijziging 2022 het investeringskrediet Driewegsluis beschikbaar gesteld (€ 956.000). Dit is inclusief de kapitaallasten. De jaarlijkse kapitaallasten bedragen € 44.000.

Begroting 2023 en meerjarenperspectief
Lasten
Sportaccommodaties
Onze sportaccommodaties worden op het vastgestelde onderhoudsniveau onderhouden. Het planmatig onderhoud aan onze gebouwen is niet ieder jaar even hoog.

Investeringen

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	630.000	1.226.000	464.000	764.000
Totaal bruto investeringsbedrag	**630.000**	**1.226.000**	**464.000**	**764.000**

Programma 6 | Sociaal domein

Programma 6 | Sociaal domein

Portefeuillehouder(s)	Hoen, Rikkers, den Hartigh en Zonderland
Organisatie	Beleid, Schakelteam en Gebiedsteams

Taakvelden

- Samenkracht en burgerparticipatie
- Arbeidsparticipatie
- Begeleide participatie
- Geëscaleerde zorg 18+
- Inkomensregelingen
- Maatwerkdienstverlening 18+
- Maatwerkdienstverlening 18-
- Maatwerkvoorzieningen (Wmo)
- Wijkteams
- Geëscaleerde zorg 18-

Verfijning Iv3-taakvelden WMO en jeugd voor 2023
Onze begroting is ingedeeld volgens de IV3 methode. Acht programma's met daarin de bijbehorende taakvelden. Voor programma 6 zijn met ingang van 2023 vier bestaande taakvelden voor WMO en Jeugd opgedeeld tot 19 taakvelden. Wij hebben deze nieuwe taakvelden (nu nog) niet verwerkt in programma 6. De nieuwe taakveld indeling staat wel al in de bijlage 1 Taakvelden en wordt ook aangehouden bij de aanlevering aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

We blijven de financiële analyse doen op beleidsveldniveau.

Beleidsnota's

2014 Beleidsplan Hart voor de jeugd
2014 Verordening Individuele inkomenstoeslag
2014 Beleidsnota Re-integratie en participatie Oost- en Weststellingwerf 2015-2018
2014 Handhavingsverordening Participatiewet
2014 Beleidsplan Nieuwe Wmo
2015 Verfijning beleidsplan Re-integratie en participatie Oost- en Weststellingwerf 2015/2018
2017 Maatregelverordening Weststellingwerf
2017 Re-integratieverordening Weststellingwerf
2018 Kadernota Armoedebeleid en Schuldhulpverlening 2018 - 2021
2021 Beleidsnota nieuwe Wet inburgering OWO 2022-2025
2022 Verordening Maatschappelijke ondersteuning Weststellingwerf

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Jeugd
In 2023 hebben we nieuwe regionale contracten voor jeugdhulp. We werken aan goede uitvoering van de contracten door te monitoren, de vlechtwerkers begeleiding te bieden bij het doen van verwijzingen en snel te reageren op signalen of bijzonderheden.
Onder het vorige kabinet is gestart met de Hervormingagenda Jeugd. Het doel van deze Hervormingsagenda is om een goed en financieel beheersbaar jeugdhulpsysteem te realiseren. In het coalitieakkoord van het huidige kabinet is hier minder geld voor gereserveerd dan eerder is toegezegd. De verwachting is dat de Hervormingsagenda in het najaar 2022 wordt vastgesteld. Onduidelijk is welke financiële gevolgen dit heeft voor de gemeente Weststellingwerf. We verwachten dat eventuele wijzigingen in de jeugdhulp in eerste instantie op regionaal niveau, in de samenwerking met Sociaal Domein Fryslân, worden opgepakt.

Wmo
We bereiden ons voor op de decentralisatie Beschermd wonen. Deze staat vooralsnog gepland op 1 januari 2024. In 2023 gaan we hierover op provinciaal niveau afspraken maken. De budgetten zijn nog niet bekend.
Landelijk is er een wetswijziging Wmo in consultatie. Deze wetswijziging maakt het mogelijk dat per 2025 een vorm van inkomensafhankelijke eigen bijdrage gevraagd kan worden voor de hulp bij het huishouden.
De leveringsproblematiek en prijsstijgingen van grondstoffen raken ook de Wmo. De kans is groot dat als gevolg hiervan de prijzen voor woningaanpassingen en hulpmiddelen flink stijgen.

Participatiewet
In juli 2022 is het wetsvoorstel Breed Offensief vastgesteld door de Tweede Kamer. Deze nieuwe wet gaat naar verwachting op 1 januari 2023 in. Het doel van deze wet is dat meer mensen met een beperking aan het werk komen en blijven. De wijzigingen uit dit wetsvoorstel worden in eerste instantie opgepakt in samenwerking met de regio 'Fryslan Werkt!' en in de subregio Zuidoost. In 2022 is er een analyse door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid uitgevoerd naar het beleid van de Participatiewet. De uitkomsten staan in het document 'Participatiewet in balans'. Vanaf 2023 verwachten wij hierop eerste voorstellen richting nieuwe wetgeving.

Doelstellingen

Aan de slag met de Sociale Basis

Wat willen we bereiken?

De vakgroep Sociale basis werkt vanuit de volgende visie:
We werken samen met inwoners in buurten en dorpen om de verbinding tussen inwoners te versterken en de leefbaarheid te vergroten. Hierdoor kan iedereen meedoen aan de samenleving.
Met inwoners en organisaties werken we samen aan eigen kracht, samenredzaamheid en helpen we burgerinitiatieven te laten groeien, waardoor wij bijdragen aan het welbevinden op alle leefgebieden. We maken hierbij gebruik van formele en informele netwerken om te komen tot de meest duurzame oplossing.

Wat doen we ervoor

Sociale basis

- Mantelzorg: Ondersteunen en waarderen van onze mantelzorgers. Delen van kennis en informatie over en voor mantelzorgers. Kennis delen zowel intern als extern.
- Vrijwilligerspunt: We blijven vrijwilligers werven en matchen door het vrijwilligerspunt. Aandacht voor vrijwilligersmarkten en NL doet. Goede relatie met vrijwilligersorganisaties. Inzet netwerkcoach bij kwetsbare inwoners.
- Jongerenwerk: Borging Talentplek Noordwolde, opzetten Talentplek in Wolvega. Ambulant jongerenwerk en jeugdhonken voortzetten.
- Ouderen: Ouderentafel opzetten in Wolvega. Indicatievrije dagbesteding opzetten.

- Opbouwwerk: Zichtbaar zijn en horen wat er speelt in de samenleving. Ondersteunen van bewoners- en vrijwilligers initiatieven. Werken aan voorzieningen in het voorliggend veld en het versterken van de sociale basis. Opbouwen van netwerken met verschillende ketenpartners. Sleutelfiguur tussen samenleving en gemeente. We zijn gestart met een pilot Welzijn op recept. Hierbij is een nauwe samenwerking tussen huisartsen, de welzijnscoach en de gemeente. Het komende jaar gaan we de pilot evalueren en bepalen of we dit gaan voortzetten.

Doelstellingen

Aan de slag met Inburgering

Wat willen we bereiken?

Inburgeraars doen snel en volwaardig mee in de Nederlandse maatschappij, het liefst via betaald werk. Meedoen vraagt kennis van de Nederlandse taal en (lokale)cultuur. Het vraagt ook om te participeren in het onderwijs of door (vrijwilligers)werk en mee te doen aan sport- en/of culturele activiteiten. Integratie is niet alleen taal en werk maar ook breder zoals meedoen in de buurt waar je woont, meedoen aan schoolactiviteiten van de kinderen maar ook gezondheid zoals het bezoeken van een tandarts en huisarts.

Wat doen we ervoor

Het aanbieden van leerroutes

Voor een kwalitatief goed taalaanbod wordt zoveel mogelijk samengewerkt met de gemeenten die participeren in de arbeidsmarktregio Friesland en in OWO-verband. We monitoren de uitvoering van de leerroutes en werken hierin samen met de taalscholen.

Participatie naar vermogen

In 2023 werken we met een nieuw aanbod aan re-integratie producten met als doel het vergroten van de participatie van de inburgeraar.

Integratie van statushouders

Volwaardig meedoen in de Nederlandse maatschappij vraagt om kennis van de (lokale) cultuur, (vrijwilligers)werk, sport en culturele activiteiten. We zetten in op het vergroten van het netwerk, themabijeenkomsten en het gebruik maken van sleutelpersonen bij de integratie. Daarnaast vergroten we de groep vrijwilligers die de maatschappelijke begeleiding uitvoeren.

Doelstellingen

Aan de slag met Participatie

Wat willen we bereiken?

We werken aan een inclusieve samenleving waarin iedereen meetelt en meedoet. Vanuit de Participatiewet ondersteunen wij inwoners bij hun re-integratie. Dit door inwoners die verder van de arbeidsmarkt afstaan weer mee te laten doen in de samenleving en te zorgen dat inwoners blijven participeren.

We verwachten dat het budget voor de inkomensregelingen voldoende is. Het definitieve budget dat we van het Rijk ontvangen voor de inkomensregelingen (BUIG) is pas later bekend. We hebben bij het opstellen van de begroting rekening gehouden met het laatst bekende budget.

Wat doen we ervoor

Iedereen doet mee
Meedoen aan de samenleving is voor iedereen van grote waarde. Het draagt bij aan sociale integratie. Het zorgt voor dagritme en dat inwoners zelfstandig en waar mogelijk onafhankelijk zijn.

We spreken onze inwoners regelmatig. Daardoor weten we of iemand al een stap richting participatie of werk kan zetten. Voor wie werken (nog) een brug te ver is, ondersteunen wij de inwoner richting een zinvolle besteding gericht op activering en maatschappelijke participatie.

Inkoop van re-integratietrajecten
In 2023 werken we aan een nieuwe inkoop van Re-integratietrajecten per 1 januari 2024.

Doelstellingen

Bestemming Wolvega

Bestemming Wolvega heeft als doel het versterken van de sociale structuren en samenhang in Wolvega op een manier die recht doet aan de kracht van de lokale samenleving. Het initiatief leggen we daarmee bij inwoners van Wolvega en de onderlinge sociale verbanden waarin zij actief zijn. Door de inzet op het versterken van de sociale structuren beogen we dat Wolvega - meer dan in de huidige situatie - een levendig, inclusief en divers dorp wordt.

Dit is onderdeel van programma 6, maar de uitgebreide toelichting hierop staat in de paragraaf regiodeal.

Doelstellingen

Toegang Sociaal domein

Wat willen we bereiken?

We willen dat onze inwoners het gebiedsteam goed weten te vinden voor ondersteuningsvragen en dat ze een goede dienstverlening ervaren. Hierbij hanteren we de landelijke uitgangspunten:

- Ik kan het gebiedsteam goed bereiken op verschillende manieren.
- Ik kan alle stappen makkelijke doorlopen.
- Ik krijg persoonlijke hulp bij aanvragen als ik dat nodig heb.
- Ik krijg genoeg informatie om te beslissen.
- Ik word respectvol behandeld.
- Ik begrijp de gegeven informatie.

Wat doen we ervoor

Cliënttevredenheidsonderzoek
We zetten in op een zichtbaar en benaderbaar gebiedsteam. Jaarlijks wordt de cliënttevredenheid op gebied van jeugd en Wmo onderzocht en gerapporteerd. De bevindingen kunnen aanleiding zijn om informatievoorziening of dienstverlening aan te passen.

Pilot Griffioenpark 3
In 2019 is Griffioenpark 3 geopend als pilot voor een laagdrempelige toegang van het Sociaal domein in Wolvega. In 2023 wordt de evaluatie van de pilot aangeboden aan de raad. Op basis hiervan kan besloten worden of en op welke wijze deze pilot een vervolg krijgt.

Doelstellingen

Aan de slag met aanpak armoede en schulden

Wat willen we bereiken?

We blijven inzetten op de aanpak van armoede en schulden. Dit om inwoners met betaalachterstanden, schulden of inwoners die moeilijk rond kunnen komen te ondersteunen. We werken met een integrale aanpak rond dit thema. Laaggeletterdheid, gezondheid, leefstijl en duurzaamheid zijn onderdelen die hierbij extra aandacht vragen.

Door toenemende kosten, zoals energiekosten en duurdere boodschappen verwachten we dat meer inwoners hulp nodig hebben en een beroep moeten doen op voorzieningen. Meer gezinnen zullen een beroep doen op bestaande voorzieningen zoals Stichting Leergeld. Ook op regelingen als de bijzondere bijstand wordt mogelijk vaker een beroep gedaan.

Wat doen we ervoor

Integrale aanpak

Wij willen binnen het armoedebeleid integraal blijven werken.

Intern wordt er integraal gewerkt vanuit GIDS (Gezond in de stad), deze samenwerking is met het gezondheidsdomein. De interventies vanuit het armoedebeleid komen positief terug op andere beleidsdomeinen onder andere bij gezondheid, jeugd, onderwijs, sport en leefstijl en klimaat en duurzaamheid.

Extern vinden er overleggen plaats met ketenpartners die samen met de gemeente armoede willen aanpakken.

Ondersteunen en bereiken doelgroep

Wij zetten ons actief in om de doelgroep beter te bereiken. Dit willen wij doen door de juiste kanalen in te zetten en actiever zichtbaar te zijn. Door goed zichtbaar en vindbaar te zijn hopen wij tijdig inwoners te kunnen ondersteunen bij geldzorgen.

We hebben een actieve samenwerking met ketenpartners in de gemeente rond de thema's armoede en schulden, met de partijen werken we samen om de doelgroep te bereiken. Ook bekijken we met samenwerkingspartijen welke interventies opgezet kunnen worden rond actuele thema's, zoals menstruatiearmoede. In 2022 zijn we gestart met de samenwerking met het Volwassenenfonds. Hierdoor kunnen inwoners met een laag inkomen mee doen aan sport en cultuur. In 2023 bekijken we op welke wijze we een vervolg aan de pilot geven.

De eenmalige energietoeslag is in 2022 aan inwoners verstrekt. Dit zal voor veel inwoners niet voldoende zijn om de hogere energiekosten op te vangen. We zetten in op maatregelen om energie te besparen, zodat inwoners lagere energielasten krijgen.

Vroegsignalering en nazorg bij schulden

Door de stijging van energiekosten en maandelijkse lasten neemt naar verwachting de armoede in 2023 toe. We willen tijdig signaleren dat inwoners in de financiële problemen komen. Dit doen we onder andere door in te zetten op vroegsignalering van schulden. We zoeken tijdig contact met inwoners zodat voorkomen kan worden dat beginnende betaalachterstanden oplopen tot schulden. Met nazorg willen we voorkomen dat inwoners opnieuw in de financiële problemen komen.

Doelstellingen

Aan de slag met jeugdhulp

Wat willen we bereiken?

Gemeenten zijn wettelijk verplicht een aantal taken op gebied van jeugdhulp uit te voeren, namelijk:
- jeugdhulp van goede kwaliteit aanbieden;
- voorzieningen op het gebied van jeugdhulp (jeugdhulpplicht) treffen;
- jeugdbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering organiseren;
- maatregelen voor de aanpak van kindermishandeling nemen;
- de samenwerking met andere sectoren zoals zorg, onderwijs, politie en justitie zoeken.

Door deze taken uit te voeren willen we bereiken dat onze jeugd veilig en gezond opgroeit en zich ontwikkelt op een manier die past bij hun mogelijkheden.
Dit doen we door te investeren in:
- positief opgroeien
- een sterke basis
- sterke preventie
- duurzaam effectieve hulp
- integraal werken dichtbij de jeugdige en het gezin

Wat doen we ervoor

Sterke basis en preventie

We zetten in op een sterke pedagogische basis, zodat kinderen waardevolle sociale relaties kunnen opbouwen met hun ouders, buurt, school en vrijetijdsverenigingen. Een sterke basis zorgt voor een passend alternatief voor jeugdhulp, dichtbij het normale leven van jeugdigen en gezinnen. Ook voor het positief opgroeien is een goede verbinding tussen de betrokkenen in het pedagogisch klimaat (gezin, school en de wijk/het dorp) belangrijk.

We werken door aan de bestaande samenwerking tussen de jongerenwerkers, de vlechtwerkers in de scholen, de scholen voor voortgezet onderwijs, jeugdgezondheidszorg, politie en Verslavingszorg Noord Nederland (VNN). Het komende jaar werken we aan de thema's mediawijsheid, verleidingen de baas en veerkracht bij tegenslag. We starten met een aantal basisscholen samenwerking gericht op specifieke onderwerpen.

In 2022 wordt gewerkt aan de mogelijke inzet van vrijwillige netwerkgezinnen ter ondersteuning aan een kind en/of het gezin. Doel is om dit in 2022 af te ronden. Dan kan in 2023 gestart worden met deze inzet.

Toegang naar jeugdhulp

Het komende jaar gaan we het hulpvraagbeleid verder doorontwikkelen. Het hulpvraagbeleid is gericht op het op gestructureerde wijze komen tot passende ondersteuning en hulp aan jeugd en gezinnen. Het werken met de nieuwe contracten vraagt ook tijd en aandacht. Dit nemen we mee in het hulpvraagbeleid. De samenwerking met de praktijkondersteuners Jeugd bij de huisartsen bouwen we ook verder uit.

Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheid om een Peuterplus voorziening op te zetten. Peuterplus biedt intensieve ontwikkelingsstimulering aan kinderen in de leeftijd van 2 tot 5 jaar. Dit is voor kinderen (en hun ouders) die meer ondersteuning nodig hebben dan in de reguliere VVE (Voor en Vroegschoolse Educatie)- of kinderopvanggroepen geboden kan worden. Inzet vanuit de bestaande specialistische jeugdhulp is soms 'te zwaar' of te belastend voor deze jonge kinderen. We werken hierin samen tussen de beleidsvelden jeugd en onderwijs.

Zicht op jeugdhulp
De monitoring willen we verder ontwikkelen. Zowel op regionaal niveau is deze ambitie er als ook op OWO-niveau. De gezamenlijke OWO-backoffice werkt hieraan en stemt op beleidsmatig niveau af.

Doelstellingen

Aan de slag met de Wmo

Wat willen we bereiken?

Binnen de Wmo is de krapte op de arbeidsmarkt goed voelbaar. Zorgaanbieders geven aan moeite te hebben met het vinden van personeel en de gebiedsteams merken dat het langer duurt voordat er hulp beschikbaar is die bij de cliënt ingezet kan worden. Dit zorgt ervoor dat cliënten soms langer moeten wachten dan wenselijk is. Kortom, de houdbaarheid van de zorg staat onder druk. Met de vergrijzende populatie in Weststellingwerf is dit iets waar blijvend aandacht voor moet zijn. Dit past goed bij het maatregelenpakket Grip op Wmo, waarmee we zoveel mogelijk proberen om de maatwerkondersteuning uit te stellen door in te zetten op preventie en de sociale basis. Daarnaast blijft eenzaamheid een onderwerp waar we blijvende aandacht voor vragen.

Naast krapte op de arbeidsmarkt, zien we ook een krapte op de huizenmarkt. Dit zorgt voor minder uitstroom vanuit de regionale voorzieningen (Beschermd wonen, Maatschappelijke opvang en de vrouwenopvang). Hierdoor blijven inwoners langer in een dure voorziening zitten wat niet langer passend is. Er is een uitvoeringsplan voor de Friese aanpak dak- en thuisloosheid vastgesteld en het convenant Weer thuis met afspraken met de woningbouwverenigingen.

Wat doen we ervoor

Aan de slag met WMO

- Het maatregelenpakket Grip op Wmo blijft van kracht.
- We kijken gezamenlijk met zorgaanbieders op welke manier we de client met een ondersteuningsvraag zo goed mogelijk kunnen helpen, passend binnen het beschikbare zorgaanbod.
- We blijven voorliggende en indicatievrije initiatieven opzetten, gezamenlijk met zorgaanbieders en andere ketenpartners.
- We volgen de landelijke consultatieronde voor de wetswijziging in de Wmo, die het vanaf 2025 mogelijk maakt de inkomensafhankelijke eigen bijdrage voor de huishoudelijke hulp weer in te voeren.
- Transferpunt ingericht om de uitstroom vanuit Beschermd wonen en de Maatschappelijke opvang te bevorderen. Dit punt maakt afspraken met de woningbouwverenigingen.
- Inzetten op preventie. Dit doen we door housing first (het beëindigen van dak- en thuisloosheid onder jongeren)en outreachend jongerenwerk (jongeren opzoeken in de omgeving waar zij hun vrije tijd doorbrengen).
- Uitvoering geven aan het landelijke programma Een tegen eenzaamheid.

Doelstellingen

Versterken ketensamenwerking ouderen

Wat willen we bereiken?

Ouderen blijven langer thuis wonen en door vergrijzing neemt het aantal ouderen in onze gemeente toe. We willen dat ouderen zo lang mogelijk in een geschikte woning kunnen blijven wonen en in hun eigen sociale omgeving kunnen meedoen. Het is belangrijk dat de omgeving van ouderen optimaal wordt ingezet om hun zelfstandigheid te ondersteunen. Dit zonder zelf overbelast te raken. We willen bereiken dat alle partijen rondom ouderen elkaar kennen en in een vroeg stadium samenwerken. Het gaat hierbij zowel om zorgaanbieders, gebiedsteams, aanbieders van eerstelijnszorg maar ook om verenigingen, burgerinitiatieven en andere voorliggende voorzieningen. We brengen meer samenhang in de verschillende projecten, activiteiten en ondersteuning voor ouderen om langer thuis te kunnen blijven wonen. Daarnaast meer aandacht voor ouderenmishandeling en de samenwerking met Veilig Thuis en politie.

Wat doen we ervoor

Aan de slag met het versterken van de ketensamenwerking ouderen
- Het voortzetten van deelname aan het regionale netwerk Regioplan Integrale Zorg Heerenveen e.o. om de komende jaren gezamenlijk vooruit te zien op verschillende veranderingen op het gebied van de ouderenzorg.

- Het ontwikkelen van laagdrempelige voorzieningen zoals buurtkamers en indicatievrije dagvoorzieningen gericht op ouderen.

- Het bevorderen van samenwerking tussen organisaties in de gemeente die betrokken zijn bij het welzijn, de zorg en de ondersteuning van ouderen.

- In 2022 is in samenwerking met Heerenveen en Opsterland een onderzoek uitgevoerd naar activiteiten aanbod voor thuiswonende inwoners met dementie. De uitkomsten van dit onderzoek hebben geleid tot een plan van aanpak. Dit plan van aanpak wordt verder opgepakt.

Doelstellingen

Bestemming Noordwolde

Wat willen we bereiken?

Bestemming Noordwolde is onderdeel van het provinciale project Aandachtsgebieden Stellingwerven. Tot en met 2023 werken we samen met inwoners, professionals, organisaties en de provincie om te komen tot een stijging van het gemiddelde inkomen, een stijging van de participatie en betrokkenheid van inwoners en een daling van de werkloosheid. Fase 6 is de laatste fase van het project Bestemming Noordwolde en is in 2021 gestart.

Wat doen we ervoor

Opzet fase 6 (2021-2023)
De thema's voor fase 6 zijn:
- Maak werk van Noordwolde
- Opgroeien en ouder worden
- Je straat en je buurt
- Samen met anderen

Al deze projecten worden uitgevoerd door werkgroepen. De samenwerking met en tussen ondernemers, organisaties, verenigingen en andere betrokkenen in het dorp blijft een belangrijk speerpunt in fase 6. Bovendien werken we aan borging van de waardevolle opbrengsten van het project in reguliere gemeentewerkzaamheden of andere projecten. Een voorbeeld is de voortzetting en uitbreiding van de Talentenplek Noordwolde in het gemeente brede project Maatschappelijke Diensttijd Divers. Eind 2023 wordt Bestemming Noordwolde op een gepaste manier beëindigd.

Samenwerking met dorp versterken

Integraal werken, bewonersbetrokkenheid en samenwerking zijn essentieel. Daarom is er voor de laatste fase van het project aan de inwoners van het dorp gevraagd wat zij graag willen veranderen in het dorp en of zij ideeën hebben wat daarvoor moet worden gedaan. Heel veel inwoners hebben ideeën aangeleverd die uitgewerkt zijn in de projecten van fase 6. In alle werkgroepen van het project zitten inwoners van het dorp.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	**1.794**	**3.674**	**1.995**	**1.740**	**1.739**	**1.757**
6.2 Wijkteams	**1.789**	**1.530**	**1.579**	**1.579**	**1.579**	**1.579**
6.3 Inkomensregelingen	**9.640**	**9.722**	**9.107**	**9.107**	**9.107**	**9.107**
6.4 Begeleide participatie	**4.549**	**3.978**	**4.333**	**4.227**	**4.227**	**4.227**
6.5 Arbeidsparticipatie	**879**	**1.579**	**1.233**	**1.383**	**1.383**	**1.383**
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	**1.466**	**996**	**1.015**	**1.015**	**1.015**	**1.015**
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	**5.907**	**6.835**	**6.109**	**5.989**	**5.989**	**5.789**
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	**6.287**	**5.549**	**6.388**	**6.401**	**6.401**	**6.401**
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	**-308**	**414**	**302**	**346**	**346**	**346**
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	**1.309**	**2.122**	**1.971**	**2.001**	**2.001**	**2.001**
Totaal Lasten	**33.312**	**36.399**	**34.033**	**33.788**	**33.787**	**33.605**
Baten						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	**226**	**1.717**	**236**	**136**	**136**	**136**
6.2 Wijkteams	**13**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.3 Inkomensregelingen	**8.607**	**8.426**	**7.526**	**7.276**	**7.276**	**7.276**
6.5 Arbeidsparticipatie	**9**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	**245**	**196**	**196**	**196**	**196**	**196**
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	**7**	**100**	**0**	**0**	**0**	**0**
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	**30**	**30**	**30**	**30**	**30**	**30**
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Totaal Baten	**9.137**	**10.469**	**7.987**	**7.637**	**7.637**	**7.637**
Saldo van lasten en baten	**24.175**	**25.931**	**26.045**	**26.151**	**26.150**	**25.967**
Onttrekkingen						
0.10C Mutaties reserves	**-59**	**-102**	**-25**	**-15**	**0**	**0**
Stortingen						
0.10C Mutaties reserves	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	**-59**	**-102**	**-25**	**-15**	**0**	**0**
Resultaat	**24.116**	**25.829**	**26.020**	**26.136**	**26.150**	**25.967**

Lasten, gegroepeerd naar beleidsveld

x € 1.000

Toelichting per beleidsveld:	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Participatie	15.068	15.279	14.673	14.717	14.717	14.717
Wmo	7.065	8.245	7.426	7.350	7.350	7.150
Jeugdzorg	7.596	7.671	8.359	8.402	8.402	8.402
Samenkracht en burgerparticipatie	1.794	3.674	1.995	1.740	1.739	1.757
Wijkteams	1.789	1.530	1.579	1.579	1.579	1.579
Totaal generaal Programma 6 Lasten	**33.312**	**36.399**	**34.032**	**33.788**	**33.787**	**33.605**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2023 ten opzichte van 2022

Participatie
In 2022 is € 900.000 ter bestrijding van de energiearmoede begroot. Dit wordt volledig vergoed door het Rijk, zie ook de baten. Voor 2023 is hiervoor nog niets bekend. Voor de BUIG uitkeringen was al meer budget opgenomen dan in 2022. Dit hebben we niet gewijzigd. De definitieve uitkering wordt pas in oktober 2022 bekend gemaakt.

In de afgelopen periode heeft een analyse plaatsgevonden van programma 6 Sociaal domein. Hierbij zijn de cijfers van de jaarrekening 2021, de huidige stand van zaken van de budgetten 2022 en de prognoses voor 2023 en verdere jaren betrokken.

Wmo
Uit genoemde analyse blijkt dat we het budget voor de Wmo € 100.000 lager kunnen ramen. In de meerjarenbegroting is al rekening gehouden met een daling van de Wmo budgetten. Het verschil met 2022 is zelfs ruim € 800.000, inclusief de extra € 100.000. Gezien het positieve resultaat van de afgelopen jaren is dit reëel .

Jeugdzorg
Uit genoemde analyse blijkt dat we het budget voor Jeugd bij moeten stellen met € 650.000 meer uitgaven.
Voor jeugd was bij de meerjarenbegroting 2022 voor het jaar 2023 minder geraamd (€ 22.000) dan voor het jaar 2022. De doorbelasting van personeel is met € 55.000 verhoogd vanwege de Cao verhoging. In totaliteit dus een verhoging van het budget met € 688.000.

Samenkracht en burgerparticipatie
De kosten voor Bestemming Noordwolde fase 6 zijn over de jaren 2021, 2022 en 2023 verdeeld. Dit is voor 2023 € 127.000 minder dan in 2022.
Voor de kosten die gemaakt worden voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne hebben we in 2022 een incidenteel budget opgenomen van € 500.000. Dit wordt vergoed door het Rijk. Om die reden is deze post zowel bij de uitgaven als bij de inkomsten opgenomen. In 2022 is een eenmalige budget van € 931.000 begroot voor Bestemming Wolvega.
Voor het Jeugd en Jongerenwerk is in 2022 nog een incidenteel bedrag beschikbaar voor gevolgen van de coronacrisis van € 80.000.

Wijkteams
De doorbelasting van personeel is met € 49.000 verhoogd vanwege de Cao verhoging.

Begroting 2023 en meerjarenperspectief
Bestemming Noordwolde loopt tot 2024. Er is daarna dan ook geen budget meer begroot.

Baten, gegroepeerd naar beleidsveld

x € 1.000

Toelichting per beleidsveld:	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Participatie	8.616	8.426	7.526	7.276	7.276	7.276
Wmo	252	296	196	196	196	196
Jeugdzorg	30	30	30	30	30	30
Samenkracht en burgerparticipatie	226	1.717	236	136	136	136
Wijkteams	13	0	0	0	0	0
Totaal Programma 6 Baten	**9.137**	**10.469**	**7.988**	**7.638**	**7.638**	**7.638**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2023 ten opzichte van 2022

Participatie
In 2022 is een incidentele Rijksbijdrage geraamd van € 900.000 ter bestrijding van de energiearmoede. Voor 2023 is hiervoor nog niets bekend.

Wmo
In 2022 is bij de voorjaarsnota een bijdrage begroot van € 100.208 voor ambulantisering van de zorg. Dit betekent dat de behandel- en begeleidingsaanpak gericht is op zorg vanuit huis.

Samenkracht en burgerparticipatie
De provinciale bijdrage voor Bestemming Noordwolde fase 6 is over de jaren 2021, 2022 en 2023 verdeeld. Dit is in 2022 nog € 150.000 en in 2023 € 100.000.
Voor de kosten die gemaakt worden voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne hebben we in 2022 een incidenteel budget opgenomen van € 500.000. Dit wordt vergoed door het Rijk. Om die reden is deze post zowel bij de uitgaven als bij de inkomsten opgenomen.
In 2022 is een eenmalige bijdrage van € 931.000 begroot vanuit de Regiodeal voor Bestemming Wolvega.

Begroting 2023 en meerjarenperspectief
De provinciale bijdrage voor Bestemming Noordwolde fase 6 is over de jaren 2021, 2022 en 2023 verdeeld. Dit is in 2022 nog € 150.000 en in 2023 € 100.000. Hierna is er geen bijdrage meer.

Investeringen

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	28.000	149.000	126.000	339.000
Project bestemming Noordwolde fase 6	200.000			
Totaal bruto investeringsbedrag	**228.000**	**149.000**	**126.000**	**339.000**

Programma 7 | Volksgezondheid en Milieu

Programma 7 | Volksgezondheid en Milieu

Portefeuillehouder(s)	Den Hartigh, Rikkers en Zonderland
Organisatie	Beleid en Sport & Leefstijl

Taakvelden

- Riolering
- Volksgezondheid
- Milieubeheer
- Afval
- Begraafplaatsen en crematoria

Beleidsnota's

2007 Notitie Mestvergisting
2008 Notitie Beleidskaders nieuwe Wet geluidshinder
2010 Notitie Geurbeleid
2010 Integraal Vergunningenplan
2011 Gebiedsvisie Wet geurhinder en veehouderij
2012 Geurverordening Weststellingwerf
2014 Preventie- en handhavingsplan Drank- en Horecawet
2017 Projectplan Vitale Regio Noordwolde 2018-2020
2018 Watergangen waarop via een riooloverstort wordt geloosd
2019 Plan van aanpak Jongeren Op Gezond Gewicht 2019-2021
2019 Uitvoeringsprogramma Drank- en Horecawet 2019-2021
2019 Plan van Aanpak gezondheidsachterstanden 2019-2021 - De GIDS-aanpak in Weststellingwerf
2020 VTH beleidsplan OWO 2020-2024
2020 Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025
2021 Transitievisie Warmte OWO
2021 Beleidsbrief Klimaat & Duurzaamheid (inclusief Strategische Planning)
2021 Strategienota Grondstoffenbeleid Weststellingwerf
2022 Lokaal gezondheidsbeleid Gemeente Weststellingwerf 2022-2025
2022 Nota Bodembeheer (inclusief geactualiseerde bodemkwaliteitskaarten)
2022 Uitvoeringsprogramma 2023 en Jaarverslag 2022 Fysieke leefomgeving

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Grondstoffenbeleid
In 2021 heeft de gemeenteraad de strategienota Grondstoffenbeleid Weststellingwerf vastgesteld. Ook besloot de gemeenteraad om Diftar in te voeren. Diftar staat voor ‘gedifferentieerd tarief’. Inwoners betalen voor de hoeveelheid afval die ze aanbieden. Met het vaststellen van de Strategienota heeft de raad de koers voor de komende jaren uitgezet met de ambitie, uitgangspunten en afvalvisie.

Klimaat en duurzaamheid

Algemeen

Ook voor de komende periode staat onze gemeentelijke opgave uit het Nationaal Klimaatakkoord centraal. Vanuit de programmatische aanpak Klimaat & Duurzaamheid werken wij verder aan een duurzaam en energieneutraal Weststellingwerf. Wij doen dat vanuit de programmapijlers communicatie & samenwerken, energietransitie, klimaat-robuust en circulaire economie.
Met beleidsbrieven informeren wij u regelmatig over de voortgang, actualiteiten en ontwikkelingen binnen het programma Klimaat & Duurzaamheid.

Warmtetransitie

De warmtetransitie is een structurele taak van de gemeente. In de overgang naar alternatieven voor verwarmen met fossiele brandstoffen moeten wij de komende periode belangrijke vervolgstappen zetten. Met het vaststellen van de Transitievisie OWO stelde uw raad hiervoor eind 2021 het eerste kader. Met onze samenwerkingspartners Opsterland en Ooststellingwerf werken wij deze Visie nu uit in een uitvoeringsprogramma Warmtetransitie OWO. Er wordt vooral ingezet op energie besparen en op het bieden van handelingsperspectief, met als einddoel een bebouwde omgeving waar efficiënt wordt verwarmd zonder het gebruik van fossiele brandstoffen.
De Warmtetransitie is een langlopend traject (tot 2050). De projectkosten voor het uitvoeren van de warmtetransitie bebouwde omgeving gaan oplopen, onder andere voor het opstellen van de eerste wijk- en dorpsuitvoeringsplannen, en daarna de uitvoering van die plannen. Het uitvoeren van deze taak vraagt structureel om extra personele inzet. Daar waar mogelijk zetten we in op een OWO-aanpak. De financiering van het uitvoeringsprogramma leidt tot (OWO-) vervolgvoorstellen.

Maatregelen aanpak energiearmoede

Het Rijk heeft in 2022 voor het nemen van maatregelen aanpak energiearmoede een specifieke uitkering beschikbaar gesteld. In de loop van 2022 is deze uitkering verdubbeld en verhoogd met een doeluitkering vanuit het Nationaal Isolatieprogramma. Deze middelen zijn incidenteel, worden benoemd in de najaarsnota 2022 en moeten voor 31 december 2023 zijn besteed.
Hiertoe is voor de huishoudens met de laagste inkomens onder meer het project Bezoek energiecoach met de optie van witgoedwissel opgezet. De uitvoering start eind 2022 en loopt door in 2023. Zo mogelijk wordt ook ingezet op het uitvoeren van een (OWO-)project Aanpak Energiearmoede (ook gericht op huishoudens met de laagste inkomens).

Regionale Energiestrategie Fryslân (RES-Fryslân)

De warmtetransitie, maar ook het volledig uitbannen van het gebruik van fossiele brandstoffen, vraagt om de beschikbaarheid van voldoende duurzaam geproduceerde energie. Vanuit het traject RES-Fryslân wordt onderzocht waar en hoe kan worden voorzien in voldoende duurzame energie. Uw raad stemde in met RES-Fryslân 1.0 (2021). Op dit moment wordt binnen regio Fryslân in gezamenlijkheid gewerkt aan de RES-Fryslân 2.0. Het betreft een herijking van de eerste Energiestrategie op basis van actuele ontwikkelingen. Ook worden de samenwerkingsafspraken tegen het licht gehouden en daar waar nodig verbeterd.
De RES-Fryslân 2.0 wordt in het 2e kwartaal van 2023 ter besluitvorming voorgelegd aan gemeenteraden, Provinciale Staten van Fryslân en het Algemeen Bestuur van Wetterskip Fryslân.

Communicatie en samenwerken

Om resultaat te boeken bij het uitvoeren van het gemeentelijk Klimaat- en Duurzaamheidsbeleid is communicatie, maar ook samenwerken met onze inwoners, ondernemers en (professionele) stakeholders cruciaal. Behaalde resultaten willen wij monitoren en naar buiten brengen, om van te kunnen leren, bij te kunnen sturen, maar ook ter stimulering. Voortdurende gemeentelijke inzet op adequaat informeren, faciliteren en stimuleren is onvermijdelijk. De komende periode willen wij daar structureel op inzetten.

Uitvoeringcapaciteit Klimaat en Duurzaamheid op orde
De snelle klimaatverandering en inmiddels ook diverse andere maatschappelijke ontwikkelingen vragen om een versnelde uitvoering van het gemeentelijk klimaat- en duurzaamheidsbeleid. Echter in toenemende mate staat deze uitvoering juist onder druk door het ontbreken van voldoende middelen en uitvoeringscapaciteit. De komende jaren moet hierin worden geïnvesteerd.
Vanaf 2023 heeft het Rijk voor de uitvoeringscapaciteit bij gemeenten en provincies ook extra geld gereserveerd. Over de verdeling vinden nog gesprekken plaats tussen de VNG, IPO en het Rijk. Wij willen met deze Rijksbijdrage, die de gemeente ontvangt via de Algemene Uitkering Gemeentefonds, onze uitvoeringscapaciteit op orde brengen.

Lokaal gezondheidsbeleid
Gezondheid en gezond gedrag is voor alle inwoners belangrijk, dit is in de afgelopen (corona)jaren opnieuw duidelijk geworden. Gemeenten hebben de opdracht om de gezondheid van hun inwoners te beschermen, te bewaken en te bevorderen. Dit vraagt om een gezamenlijke inspanning van iedereen in de gemeente. Hiermee willen we bereiken dat sociaaleconomische gezondheidsverschillen verkleinen. In Weststellingwerf doen we dat vanuit het gedachtengoed 'positieve gezondheid'. Hoe we hier in de periode 2022-2025 uitvoering aan geven staat in het Lokaal gezondheidsbeleid Gemeente Weststellingwerf 2022-2025. Hierin komen wettelijke kaders, regionale en lokale beleidskaders samen.

Doelstellingen

Grondstoffenbeleid - Diftar
Wij zetten in op het bereiken van de VANG doelstelling (Van Afval Naar Grondstof). De VANG doelstelling is het terugbrengen van de hoeveelheid te verbranden huishoudelijk restafval naar 30 kg per inwoner in 2025 met 75% afvalscheiding. Deze doelstelling is ontwikkeld om stappen te zetten naar een circulaire economie.

Wat doen wij ervoor

Grondstoffenbeleid
Zoals vastgesteld in de Strategienota Grondstoffenbeleid Weststellingwerf, gaan we Diftar invoeren om stappen te maken richting de VANG-doelstelling.
Een bestuurlijke klankbordgroep is betrokken bij de voorbereiding van de invoer van Diftar.

Doelstellingen

Klimaat en duurzaamheid
Wij voeren het gemeentelijk klimaat- en duurzaamheidsbeleid uit, wij doen dat vanuit draagvlak en acceptatie. Wij leveren een bijdrage aan de realisatie van het belangrijkste doel van het Nationaal Klimaatakkoord om stap voor stap de CO2 –uitstoot in 2030 met 49% te verminderen (ten opzichte van 1990). Zo werken wij aan een duurzamer Weststellingwerf.

Wat doen wij ervoor

Programmapijler Communicatie & Samenwerken
- Wij werken met een programmatische aanpak;
- Met een geactualiseerde beleidsbrief bieden we inzicht in de actuele acties/projecten binnen programma Klimaat & Duurzaamheid;
- Wij voeren een communicatieagenda uit en geven zo verder invulling aan het betrekken en ondersteunen van inwoners en bedrijven;
- Wij stimuleren duurzame dorpsinitiatieven;
- Wij verbeteren het gemeentelijk energieloket door naast de huidige digitale toegankelijkheid het energieloket door te ontwikkelen naar de mogelijkheid van meer menselijk contact, om zo onze inwoners nog beter te kunnen bereiken en van dienst te kunnen zijn.

Programmapijler Energietransitie

- Wij gaan verder met het verduurzamen van onze gemeentelijke vastgoedportefeuille en komen zo nodig met (financiële) vervolgvoorstellen;
- Specifiek voor het gemeentehuis werken we verder aan het realiseren van een PV-installatie (zonnepanelen boven het parkeerterrein), voor het opwekken van duurzame energie;
- Wij maken met de woningcorporaties nieuwe prestatieafspraken over het verder verduurzamen van de woningvoorraad en werken daar waar mogelijk samen aan de uitvoering van de warmtetransitie;
- Wij leveren een bijdrage aan de cyclische uitwerking van de Regionale Energiestrategie Fryslân (opstellen RES-Fryslân 2.0);
- Vanuit de uitvoering van RES-Fryslân 1.0 werken wij zo nodig aan vervolgvoorstellen, met aandacht voor maatschappelijke en landschappelijke inpassing;
- Met de door uw raad vastgestelde Transitievisie Warmte Weststellingwerf als vertrekpunt en met het opgestelde Uitvoeringsprogramma warmtetransitie OWO geven wij verder uitvoering aan de warmtetransitie in onze gemeente;
- Voor inzet van het door uw raad binnen de reserve Investeringsambities gereserveerde geld komen wij met een (OWO-)voorstel Maatwerkadvies naar aardgasvrij voor de woningeigenaar;
- In samenwerking met de vier ander regiogemeenten in Zuidoost Fryslân wordt verder invulling gegeven aan de Regiodeal duurzame lokale energie als één van verbindende thema's tussen de regiopijlers vitale kernen en veerkrachtig landschap (onder andere door samen het actieplan voor duurzame lokale energie uit te werken);
- Als gevolg van de toenemende beperkingen voor het (terug)leveren van duurzaam opgewekte elektriciteit, intensiveren wij het overleg met de netbeheerder.

Programmapijler Klimaat-Robuust

- We geven uitvoering aan klimaatmaatregelen die voortkomen uit het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 om wateroverlast zoveel mogelijk te beperken;
- We zetten in op het vergroten van het waterbewustzijn met het Maatregelenplan Waterbewustzijn;
- Er wordt gewerkt aan een gemeentelijk ambitieplan voor herstel en/of versterken van de biodiversiteit.

Programmapijler Circulaire Economie

- Wij geven verder uitvoering aan het door onze gemeente ondertekende manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen en de borging daarvan;
- Vanuit de pilot toepassen duurzaamheidsprincipes kijken wij hoe daar structureel een vervolg aan kan worden gegeven;
- Met het vaststellen van de Strategienota Grondstoffenbeleid 2021, heeft u de koers voor de komende jaren uitgezet met de ambitie, uitgangspunten en afvalvisie. Daarbij zijn ook een pakket maatregelen en varianten ten aanzien van de afvalinzameling uitgewerkt die bijdragen aan het halen van de VANG doelstellingen.
- Wij treffen de voorbereidingen om 'Diftar' in te voeren. Diftar staat voor 'gedifferentieerd tarief'. Inwoners betalen voor de hoeveelheid afval die ze aanbieden.

Doelstellingen

Gezondheidsbeleid

Het gezondheidsbeleid kent een drietal ambities, namelijk:

- Een gezonde leefstijl

- Een gezonde leefomgeving
- Een gezonde geest

Vanuit deze ambities wordt gewerkt aan het terugdringen van de sociaaleconomische gezondheidsverschillen in Weststellingwerf. Dat doen we vanuit verschillende programma's, namelijk:

- Gezond In De Stad (GIDS)
- Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG)
- De Friese Preventieaanpak
- NIX18
- Kansrijke start
- De gezonde school
- De Friese samenwerkingsagenda

Het gezondheidsbeleid is een verbindend beleidsterrein voor beleidsonderwerpen in zowel het sociaal als het ruimtelijk domein, onder meer via de sociale basis en het aansluiten bij de lokale omgevingsvisie.

Wat doen wij ervoor

Een gezonde leefstijl
Zichtbaar is dat Corona geen goede invloed heeft gehad op zowel het fysieke als mentale welzijn van inwoners in alle leeftijdscategorieën. Mede daarom zetten we in op het hebben van een gezond gewicht. Dit doen we bijvoorbeeld door beweegplekken te realiseren voor inwoners van 0 tot 100 jaar. Ook vinden we het belangrijk dat kinderen zoveel mogelijk opgroeien in een rookvrije omgeving. We blijven inzetten op zoveel mogelijk rookvrije plekken in de gemeente en blijven werken met Stoppen met Roken-coaches. Voor NIX18 schrijven we een nieuw plan van aanpak, waarin staat hoe we alcoholgebruik onder jongeren willen voorkomen en waar nodig terugdringen. Het programma JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht) blijft het drinken van water en het eten van gezonde snacks op scholen en bij verenigingen stimuleren.

Vanuit de programma's GIDS (Gezond In De Stad) en Kansrijke start wordt integraal ingezet op het verbeteren van de gezondheid van inwoners met een lage SES (sociaal economische status). Ook na 2022 stelt het Rijk financiële middelen beschikbaar om de doelen vanuit deze programma's te behalen. Weststellingwerf richt zich in deze programma's concreet op:

Kansrijke start: de nadruk ligt op het (verder) vormgeven van de geboortezorg in Weststellingwerf, zodat wordt voldaan aan de wettelijke verplichting van het geven van prenatale voorlichting. Dit doen we gezamenlijk met de interne en externe samenwerkingspartijen.
Beweegtuinen en speelveldjes: we vinden het belangrijk dat inwoners de mogelijkheid hebben om gratis te bewegen in de vrije ruimte, dit is voor zowel lichamelijke als geestelijke gezondheid van belang. Om dit voor iedereen toegankelijk te maken worden er in samenwerking met het beweegteam beweegtuinen voor inwoners van 0-100 gecreëerd, waarbij ook ruimte is voor sociale ontmoeting. Naast beweegtuinen zijn ook speelveldjes van belang, zodat kinderen elkaar ontmoeten, buiten spelen en bewegen. Ook hier hebben we de komende periode nadrukkelijke aandacht voor, dit doen we samen met inwoners.

Vanuit Bestemming Noordwolde is gestart met de inzet van Stoppen met Rokencoaches. Onderzocht wordt of dit verder in de gemeente uitgerold wordt.

Daarnaast is er vanuit GIDS een nadrukkelijke samenwerking met de beleidsterreinen sport, sociale basis, armoede, jeugd, cultuur, Wmo, onderwijs, klimaat en duurzaamheid en de openbare ruimte. Vanuit het ministerie van Volksgezondheid, Wetenschap en Sport komt er via de SPUK-regeling in 2023 budget om deze samenwerkingen verder te intensiveren.

Een gezonde leefomgeving

Bij het (her)inrichten van wijken wordt ook het gezondheidsaspect meegenomen. Concreet betekent dit dat er sprake is van een groene omgeving met ontmoetingsplekken in de openbare ruimte. Een natuurrijke omgeving draagt bij aan zowel de lichamelijke als de geestelijke gezondheid. Groen nodigt uit tot recreatie, sport en spel.
Een gezonde leefomgeving hangt samen met het aanbieden van gezond voedsel. Meer scholen, kinderopvanglocaties en sportverenigingen gaan aan de slag met een gezonde leefstijl. De aangepaste subsidieregeling Gezondheid maakt het voor verenigingen mogelijk subsidie aan te vragen voor groenten en fruit.
Vanuit de Regiodeal wordt gewerkt met een Bloeizone in Steggerda. Dit project maakt het voor het dorp mogelijk zelf passende initiatieven op te zetten, gericht op onder andere bereikbaar groen, gezonde voeding en gezond wonen.

Een gezonde geest

Voor de geestelijke gezondheid ligt de nadruk binnen het gezondheidsbeleid op jongeren. Dit wil niet zeggen dat de geestelijke gezondheid van volwassenen en ouderen niet van belang is, maar hier wordt via andere beleidsterreinen zoals Wmo en de sociale basis inzet op gepleegd. Voorbeelden hiervan zijn de inzet die gepleegd wordt op Welzijn op Recept en Een tegen eenzaamheid.

Scholen en kinderopvang spelen een belangrijke rol in preventie en het vroegtijdig signaleren van problemen, dit geldt ook voor problemen op het gebied van geestelijke gezondheid. Daarom wordt binnen deze instellingen actief gewerkt aan het thema ‘welbevinden’. Daarnaast worden weerbaarheidstrainingen voor kinderen en jongeren gegeven. Ook de vlechtwerkers in de scholen vervullen een belangrijke sleutelfunctie in het vroegtijdig signaleren en aanpakken van problemen bij kinderen en jongeren.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
7.1 Volksgezondheid	**1.357**	**1.387**	**1.405**	**1.384**	**1.384**	**1.384**
7.2 Riolering	**1.855**	**2.084**	**2.093**	**2.122**	**2.162**	**2.214**
7.3 Afval	**3.075**	**3.118**	**3.112**	**3.111**	**3.126**	**3.121**
7.4 Milieubeheer	**1.412**	**1.706**	**1.155**	**1.155**	**1.155**	**1.155**
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	**193**	**261**	**270**	**269**	**272**	**274**
Totaal Lasten	**7.892**	**8.556**	**8.035**	**8.042**	**8.098**	**8.149**
Baten						
7.1 Volksgezondheid	**6**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
7.2 Riolering	**2.068**	**2.139**	**2.277**	**2.368**	**2.460**	**2.460**
7.3 Afval	**3.598**	**3.455**	**3.572**	**3.572**	**3.572**	**3.572**
7.4 Milieubeheer	**49**	**346**	**25**	**25**	**25**	**25**
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	**142**	**189**	**191**	**191**	**191**	**191**
Totaal Baten	**5.863**	**6.129**	**6.065**	**6.156**	**6.248**	**6.248**
Saldo van lasten en baten	**2.029**	**2.427**	**1.970**	**1.885**	**1.850**	**1.901**
Onttrekkingen						
0.10E Mutaties reserves	**-134**	**-483**	**-31**	**0**	**0**	**0**
Stortingen						
0.10E Mutaties reserves	**179**	**25**	**25**	**25**	**25**	**25**
Mutaties reserves	**45**	**-458**	**-6**	**25**	**25**	**25**
Resultaat	**2.074**	**1.969**	**1.965**	**1.910**	**1.875**	**1.926**

Toelichting wat mag het kosten

Begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022

Lasten

Volksgezondheid
Het bedrag wat beschikbaar is voor de projecten GIDS/JOGG is in 2023 € 72.000 lager. Dit komt grotendeels door incidentele budgetten in 2022. De geraamde bijdrage aan de Veiligheidsregio Fryslân (VRF) is verhoogd met € 77.000.

Riolering
De lasten op dit taakveld zijn in overeenstemming gebracht met het vastgestelde GRP 2021-2025. De toename van de kosten worden voornamelijk veroorzaakt door de kapitaallasten die samenhangen met de investeringen uit het GRP 2021-2025.

Milieubeheer
In 2022 en 2023 zijn een aantal incidentele kredieten/budgetten beschikbaar gesteld voor transitievisie warmte en maatregelen energiearmoede. Hier staan de Rijkssubsidies/uitkeringen tegenover. Vanaf 2023 zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor complexe dossiers en extra capaciteit voor toezicht. Zie hiervoor ook de paragraaf OWO-samenwerking.

Baten
Riolering
De tarieven voor de rioolheffing zijn voor 2023 in lijn gebracht met het vastgestelde GRP 2021-2025. De kosten die verband houden met investeringen voor klimaatmaatregelen zijn daarin meegenomen. Daarnaast is er sprake van areaaluitbreiding. Zie ook "paragraaf lokale heffingen".

Afval
Zoals bekend is er ten aanzien van de afvalstoffenheffing in 2022 nog geen sprake van 100 % kostendekkendheid maar in 2023 wel.
Dit betekent dat het tekort in 2022 op de exploitatie wordt opgevangen door de ‘Reserve Afvalstoffenverwijdering’. Zie ook "paragraaf lokale heffingen". De tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn in 2023 lijn gebracht met de kosten voor inzameling en verwerking van het huishoudelijk afval. Hierdoor is er ten aanzien van de afvalstoffenheffing sprake van 100 % kostendekkendheid in 2023.

Milieubeheer
Het Rijk heeft geld beschikbaar gesteld voor het nemen van energiebesparende maatregelen in 2022 en 2023. De huishoudens die te maken hebben met energiearmoede worden ondersteund bij het nemen van energiebesparende maatregelen. Voor onze gemeente is er een bedrag van € 320.000 beschikbaar gesteld. In de loop van 2022 is deze uitkering verdubbeld (nogmaals € 320.000) en verhoogd met een doeluitkering vanuit het Nationaal Isolatieprogramma (€ 111.000). Deze bedragen zijn incidenteel, worden benoemd in de najaarsnota 2022 en moeten voor 31 december 2023 zijn besteed.

Mutaties reserves
Jaarlijks worden de huuropbrengsten (€ 25.000) van de zonneparken toegevoegd aan de reserve energietransitie. Daarnaast is er nog een onttrekking van € 75.000 begroot in 2022 voor de energietransitie Weststellingwerf. Ook wordt er in 2022 een onttrekking van € 70.000 geraamd uit de algemene reserve, dit betreft een budgetoverheveling uit 2021. Tot slot worden de mutaties afval en riool verwerkt in de reserves.

Begroting 2023 en meerjarenperspectief
Zie bovenstaande tekst bij begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022.

Investeringen

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Vervangen riolering	200.000	200.000	200.000	200.000
Vervangen rioolgemalen (elektromechanisch)	50.000	129.500	50.000	122.500
Aanleg hemelwaterriool	1.095.000	775.000	1.425.000	
Totaal bruto investeringsbedrag	**1.345.000**	**1.104.500**	**1.675.000**	**322.500**

Programma 8 | Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Programma 8 | Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing

Portefeuillehouder(s)	Zonderland, Rikkers en Hoen
Organisatie	Beleid

Taakvelden

- Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
- Ruimtelijke ordening
- Wonen en bouwen
- Beheer overige gebouwen en gronden

Beleidsnota's

2004 Welstandsnota
2011 Handleiding schaalvergroting agrarische sector
2013 Beheersverordening agrarische percelen bestemmingsplan buitengebied
2014 Bestemmingsplan Buitengebied
2014 Nadere regels Algemene Plaatselijke Verordening (APV) voor terrassen en uitstallingen (2014)
2014 Ontwerp Antennebeleid
2016 Bestemmingsplan Buitengebied (versie VA03) aangepast naar aanleiding van uitspraak Raad van State
2016 Woonvisie gemeente Weststellingwerf
2017 Uitvoeringsregels evenementen gemeente Weststellingwerf 2017
2017 Bestemmingsplan Buitengebied intensieve veehouderij
2017 Notitie strategisch omgaan met gemeentelijk vastgoed
2019 Omgevingsvisie Weststellingwerf
2020 Plan van aanpak Verduurzamen gemeentelijke vastgoedportefeuille
2021 Algemeen plaatselijke verordening Weststellingwerf 2021
Bestemmingsplannen voor de dorpen

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Omgevingswet

Volgens de laatste informatie treedt de Omgevingswet per 1 januari 2023 in werking. Gelijktijdig met de Omgevingswet treedt op 1 januari 2023 ook de Wet Kwaliteitsborging in werking. Deze wet houdt onder meer in dat de verantwoordelijkheid voor de technische bouwtoets bij marktpartijen komt te liggen. Wat dit inhoudt voor de gemeentelijke werkwijze en de opbrengst bouwleges wordt in het laatste kwartaal van 2022 duidelijk. Zoals wij vorig jaar hebben geschreven wordt dit bezien in samenhang met andere ontwikkelingen zoals een toename van het aantal basistaken voor de FUMO (Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing).

Met de komst van de Omgevingswet vervalt het stelsel van de Wro, waardoor nieuwe bestemmings- en wijzigingsplannen niet meer gebruikt kunnen worden. Dit heeft tot gevolg dat uitgebreide procedures voor het herzien of wijzigen van bestemmingsplannen omgezet moeten worden tot uitgebreide omgevingsvergunningen (voor zover deze al dan niet lopen). Uiteindelijk moet er met omgevingsplannen worden gewerkt. Het risico dat hierdoor ontstaat is dat procedures vertraagd worden. Daarnaast maken initiatiefnemers hogere kosten voor het omzetten van bestemmings- of wijzigingsplannen naar omgevingsplannen.

In OWO-verband is de pilot omgevingsplan Appelscha opgestart, waar naar verwachting begin 2023 een volledig omgevingsplan is opgesteld. De bevindingen die worden opgedaan binnen deze pilot worden toegepast voor de uiteindelijke doorvertaling van de huidige bestemmingsplannen en beheersverordeningen van de gemeente Weststellingwerf naar een gemeente-breed integraal omgevingsplan. In 2023 wordt voor het omgevingsplan van Weststellingwerf een plan van aanpak opgesteld.

Omgevingsvisie
De omgevingsvisie van de gemeente Weststellingwerf is vastgesteld in juni 2019. Daarmee heeft de Gemeente Weststellingwerf in een vroeg stadium ingespeeld op de naderende omgevingswet. De Omgevingsvisie en het Omgevingsplan zijn als belangrijkste planvormen aangewezen, als opvolger van het structuur- en bestemmingsplan. De omgevingsvisie is de afgelopen jaren de achterliggende visie geweest voor ruimtelijke ontwikkelingen. Inwoners hebben meegedacht over de nieuwe kaders en de Omgevingsvisie zelf biedt alle ruimte voor initiatieven uit de samenleving. Onder andere de maatschappelijke overeenkomsten met dorpen zijn een voorbeeld hier van.

Om de 4 jaar moet de omgevingsvisie worden doorgelicht. Omdat de omgevingsvisie in 2019 is vastgesteld moet deze in 2023 geëvalueerd en geactualiseerd worden. Voorafgaand aan de actualisering wordt gemonitord wat de gemeente bereikt heeft door de omgevingsvisie de afgelopen 4 jaar en welke concrete projecten hier uit voort zijn gekomen. Er moet ook onderzocht worden of het beleid waarop de omgevingsvisie gebaseerd is, inmiddels is aangepast en daarnaast of er nieuwe (beleids)opgaven voorliggen. Indien er veel beleidswijzigingen zijn geweest dan moeten deze wijzigingen ook doorgevoerd worden in de vernieuwde omgevingsvisie.

FUMO
De inwerkingtreding van de Omgevingswet heeft tot gevolg dat er een takenverschuiving tussen gemeenten en FUMO gaat plaatsvinden. De verwachting is dat de Omgevingswet op 1 januari 2023 ingaat. Met de FUMO is provinciaal afgesproken dat 2023 als een overgangsjaar wordt beschouwd. Op dit moment wordt onderzocht hoeveel/welke bedrijven en taken er overgaan naar de FUMO en er terugkomen. Daarnaast wordt onderzocht wat de financiële impact hiervan is. In de begroting 2023 van de FUMO is nog geen rekening gehouden met de impact van de Omgevingswet. Als de Omgevingswet ingaat, is er een begrotingswijziging nodig.

Hûs en Hiem
Wanneer de Omgevingswet in werking is getreden is het mogelijk om de welstandstoets een andere invulling te geven. Hierover vindt eind 2022 besluitvorming plaats. Hoe de nieuwe situatie praktisch en juridisch vorm krijgt is nog niet bekend. Weststellingwerf is in 2021 aangesloten bij een werkgroep vanuit de Vereniging Friese Gemeenten (VFG) waar dit onderzocht wordt. Vanuit deze werkgroep wordt gewerkt aan een voorstel voor een nieuwe invulling van de welstandsadvisering. Het is uiteindelijk aan de gemeente zelf om te bepalen hoe de welstandsadvisering eruit komt te zien.

Welstandsnota
Onze welstandsnota is vastgesteld in 2004 en op sommige punten niet meer actueel. Wij hebben steeds gemeend met het opstellen van een nieuwe welstandsnota te moeten aansluiten bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet vervalt de huidige werkwijze van welstandstoetsing. Over de nieuwe structuur en werkwijze moet in 2022 duidelijkheid en besluitvorming komen. De welstandsnota zelf blijft nog van kracht, hiervoor geldt een overgangsperiode. Met name nieuwe ontwikkelingen zijn slecht toetsbaar aan de welstandsnota. Vaak resulteert dat in een negatief advies. Wij vinden dat onwenselijk en zijn in 2021 gestart met het in OWO-verband verkennen van de opties om de welstandsnota te herzien of aan te passen.

Woonzorgvisie
De huidige Woonvisie Weststellingwerf vraagt om actualisatie, vanuit landelijke ontwikkelingen en wettelijk kader. Gelet op de actuele vraagstukken in de samenleving is bewust gekozen om een combinatie te maken van de onderwerpen wonen en zorg. Combineren met als doel te komen tot integrale denkrichtingen, zodat vakgebieden elkaar versterken. Zo moet een visiedocument ontstaan waar de komende jaren een rode draad uit gehaald kan worden om beleid op te ontwikkelen. De visie wordt eind 2022 verwacht en dient als kapstok voor het vervolgdocument "Uitvoeringsdocument Wonen Binnen Bereik". Dit document verwachten we begin 2023 op te leveren.

Doelstellingen

Verduurzamen gemeentelijk vastgoed

In 2020 is het plan van aanpak Verduurzamen gemeentelijke vastgoedportefeuille opgesteld. Hieruit vloeide de opdracht om op gebouwniveau een plan van aanpak op te stellen voor de vijf panden uit de kernportefeuille.

Wat doen wij ervoor

Solar carports

Het gemeentehuis is één van de 5 geselecteerde panden uit de kernportefeuille. Vooruitlopend op het integrale plan van aanpak voor de 5 objecten, is besloten om alvast van start te gaan met het plaatsen van solar carports bij het gemeentehuis. Hiermee kan duurzame energie opgewekt worden. In 2022 is er een vergunning afgegeven voor de bouw van solar carports op het parkeerterrein van het gemeentehuis. De verwachting is dat deze solar carports in 2023 gebouwd gaan worden.

Ontzorgingsprogramma Verduurzamen maatschappelijk vastgoed

Wij zien de mogelijkheid om gebruik te maken van een door het Rijk bekostigd ontzorgingsprogramma Verduurzamen maatschappelijk vastgoed. Dit programma wordt aangeboden door de provincie Fryslân (KlimOp). Een duurzaamheidsexpert zal voor alle gebouwen in onze vastgoedportefeuille een verduurzamingsadvies op maat opstellen. Dit advies is gericht op maatregelen, financiering en eventueel subsidies. Het ontzorgingsprogramma start in 2023. Wij hebben ons aangemeld bij provincie Fryslân om deel te nemen aan dit programma.

Doelstellingen

Implementatie Omgevingswet

De organisatie voorbereiden op de invoering van de omgevingswet.

Wat doen wij ervoor

Voorbereiding op de omgevingswet

Als voorbereiding op de omgevingswet worden er meerdere nieuwe verordeningen vastgesteld en besluiten genomen door het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag kan het college van B&W zijn maar in de meeste gevallen betreft het de gemeenteraad. In 2021 en 2022 zijn hiervoor al stappen ondernomen, het gaat dan om de onderwerpen: bindend adviesrecht, verplichte participatie, delegatie en een verordening nadeelcompensatie. De OWO-raden hebben uiteindelijk op inhoud uniform op deze voorstellen besloten.

Ruimtelijke kwaliteit onder de Omgevingswet

Er wordt ook gewerkt aan het vraagstuk rondom ruimtelijke kwaliteit onder de Omgevingswet in de OWO-gemeenten. Vóór 2023 zal ook een nieuwe Erfgoedverordening worden vastgesteld, hier wordt momenteel aan gewerkt. Het doel is dat alle voorbereidingen die getroffen kunnen worden voor 1 januari 2023 zijn uitgevoerd.

Functioneren binnen de Omgevingswet

In 2023 zullen de minimale acties voor het kunnen functioneren binnen de Omgevingswet voortgezet worden. Deze minimale acties worden in OWO-verband opgepakt, door middel van werkgroepen per onderdeel. Onder deze acties vallen in ieder geval de volgende zaken:

- Website gereedmaken voor de Omgevingswet
- Inrichten en oefenen met software DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet)
- Uitwerken interactieve participatie inwoners
- Verordening toezicht en handhaving OWO-VTH
- Legesmodel aanpassen: koers is op december 2022, mocht dat niet gebeuren dan wordt op basis van de oude wetgeving een Legesverordening opgesteld voor 2023.
- Kunnen toepassen procedures en regels kostenverhaal
- Medewerkers bijscholen voor de nieuwe omgevingswet: in 2022 worden er OWO-breed trainingen aangeboden voor de omgevingswet. Deze trainingen worden intern aangeboden.

Interactieve participatie een participatiewijzer
Naast de bovengenoemde minimale acties wordt voor het onderdeel interactieve participatie een participatiewijzer toegepast in 2023. Hiervoor wordt in 2022 een handreiking gereedgemaakt.

Wat mag het kosten

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	**210**	**275**	**762**	**763**	**765**	**767**
8.1 Ruimtelijke ordening	**897**	**881**	**936**	**936**	**936**	**936**
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreine	**1.136**	**1.689**	**1.930**	**2.993**	**1.992**	**2.336**
8.3 Wonen en bouwen	**1.364**	**1.087**	**1.335**	**1.335**	**1.335**	**1.334**
Totaal Lasten	**3.607**	**3.931**	**4.963**	**6.028**	**5.029**	**5.374**
Baten						
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	**257**	**7**	**7**	**7**	**7**	**7**
8.1 Ruimtelijke ordening	**180**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreine	**1.311**	**1.689**	**1.930**	**2.993**	**1.992**	**2.336**
8.3 Wonen en bouwen	**1.384**	**625**	**721**	**721**	**721**	**721**
Totaal Baten	**3.132**	**2.322**	**2.658**	**3.722**	**2.721**	**3.065**
Saldo van lasten en baten	**475**	**1.609**	**2.304**	**2.306**	**2.308**	**2.309**
Onttrekkingen						
0.10F Mutaties reserves	**-84**	**-242**	**0**	**0**	**0**	**0**
Stortingen						
0.10F Mutaties reserves	**2.373**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
Mutaties reserves	**2.289**	**-242**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**2.764**	**1.367**	**2.304**	**2.306**	**2.308**	**2.309**

Toelichting wat mag het kosten

Lasten

Beheer overige gebouwen en gronden

De lasten voor 2023 vallen hoger uit dan in 2022. De in 2022 beschikbaar gestelde eenmalige middelen voor de herinrichting voormalig Bornego locatie (openbare ruimte) en EPA verduurzaming gemeentelijk vastgoed zijn niet beschikbaar voor 2023. Daarnaast is er in dit taakveld vanaf 2023 een stelpost energie gemeentelijk vastgoed opgenomen (€ 550.000). Vanwege de onzekerheid op de gasmarkt hebben wij deze stelpost opgenomen. Bij de Voorjaarsnota 2023 en Kadernota 2024 beoordelen wij of deze stelpost ingezet of bijgesteld moet worden.

Ruimtelijke ordening

In 2023 zijn de structurele lasten voor implementatie van de Omgevingswet verhoogd.

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Een toelichting op dit taakveld vindt u in de paragraaf grondbeleid. De baten en lasten van dit taakveld hebben geen invloed op het saldo van dit programma.

Wonen en bouwen

Met de aanschaf van 20 Chalets kan de gemeente extra woonruimte voor statushouders creëren. Hierdoor kan de gemeente (eerder) voldoen aan de taakstelling voor het huisvesten voor statushouders vanuit de asielzoekerscentra van het COA. De extra kosten op dit taakveld vanaf 2023 bestaan uit onder andere de kapitaallasten en de beheerkosten.

Baten

Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)

Een toelichting op dit taakveld vindt u in de paragraaf grondbeleid. De baten en lasten van dit taakveld hebben geen invloed op het saldo van dit programma.

Wonen en bouwen

Met de aanschaf van 20 Chalets ontvangt de gemeente vanaf 2023 huurinkomsten.

Investeringen

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Verduurzamen gemeentelijk vastgoed	50.000			
Totaal bruto investeringsbedrag	**50.000**	**0**	**0**	**0**

Overzicht Algemene dekkingsmiddelen

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

Portefeuillehouder(s)	Hoen
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Taakvelden

- OZB woningen
- OZB niet-woningen
- Belastingen overig
- Economische promotie
- Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds
- Treasury

Algemeen

Dit overzicht gaat over de algemene dekkingsmiddelen. Het kenmerk van deze dekkingsmiddelen is dat ze vrij besteedbaar zijn. Ze zijn dus niet aan een bepaald programma gebonden. De algemene dekkingsmiddelen zijn de financiële dekking van de bestedingen in de programma`s 0 tot en met 8.

Specifieke dekkingsmiddelen zijn bijvoorbeeld de opbrengst afvalstoffenheffing, de opbrengst rioolheffing maar ook de specifieke uitkeringen van het rijk. Specifieke uitkeringen zijn onder andere de Gebundelde Uitkering (BUIG; zie programma 6). De specifieke dekkingsmiddelen zijn opgenomen in de betreffende programma`s in deze begroting. Ze verlagen het saldo van lasten en baten op het betreffende programma.

Gemeentelijke belastingen
Naast de twee taakvelden van de onroerende-zaakbelastingen (OZB) wordt hier ook het taakveld Belastingen overig opgenomen. Dat is de reclamebelasting. In Wolvega wordt vanaf 2016 reclamebelasting geheven vanuit het principe 'Voor ondernemers, door ondernemers'. De opbrengst van reclamebelasting wordt volledig uitgekeerd als subsidie aan de Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf (SOW).
Sinds 2022 heffen wij geen precariobelasting op kabels en leidingen meer.

Onder het taakveld Economische promotie vallen de toeristenbelasting en de forensenbelasting. In de paragraaf lokale heffingen gaan we uitgebreid in op de gemeentelijke belastingen.

Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds
Gemeenten ontvangen geld van het Rijk uit het gemeentefonds om hun taken uit te voeren. Het is de grootste inkomstenpost voor iedere gemeente. Gemeenten mogen zelf bepalen waar ze dit geld aan besteden. Uiteraard wel binnen de regels van de wet.

Hoeveel geld een individuele gemeente uit het gemeentefonds krijgt, hangt af van de kenmerken en de belastingcapaciteit van een gemeente. De belastingcapaciteit geeft aan hoeveel belasting een gemeente jaarlijks kan innen. Het Rijk kijkt bij de verdeling van het gemeentefonds over de gemeenten onder meer naar:

- aantal inwoners
- aantal jongeren
- aantal huishoudens met een laag inkomen
- aantal bijstandsontvangers

- oppervlakte van de gemeente.

We noemen er slechts vijf. De 'landelijke pot van het gemeentefonds' wordt verdeeld over alle gemeenten op basis van een groot aantal verdeelmaatstaven. Een groot deel van het geld uit het gemeentefonds keert het rijk uit in de vorm van een Algemene uitkering. Daarnaast zijn er nog integratie- en decentralisatie-uitkeringen. Een decentralisatie-uitkering is tijdelijk voor een bepaald aantal jaren. Een integratie-uitkering is ingesteld met de bedoeling dat het op korte termijn overgaat naar de Algemene uitkering. Dat is vanaf 2019 grotendeels gebeurd met de integratie-uitkering Sociaal domein.

De omvang van de Algemene uitkering is afhankelijk van de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Geeft het Rijk meer uit dan neemt de 'landelijke pot' ook toe. Geeft het Rijk minder uit dan komt er in de 'landelijke pot' ook minder. Gemeenten ontvangen normaal gesproken op drie tijdstippen in het jaar informatie over de gemeentefondsuitkering. De raming van de gemeentefondsuitkering voor de jaren 2023-2026 is in deze programmabegroting bepaald op basis van de meicirculaire 2022. Voor 2023 verwachten we ruim € 57,7 miljoen uit het gemeentefonds te ontvangen.

Treasury
Alle rente ramen we op het taakveld Treasury. Dat is de rente die we moeten betalen voor de langlopende geldleningen die we hebben. Daar tegenover staat de ontvangen rente voor geldleningen die wij als gemeente hebben verstrekt (bijvoorbeeld de hypothecaire geldleningen aan ambtenaren).

Actuele ontwikkelingen en nieuw beleid

Algemene uitkering septembercirculaire 2021 vergeleken met meicirculaire 2022
Ten opzichte van de septembercirculaire 2021 laat de meicirculaire 2022 de volgende effecten zien:

Ontwikkeling accres (Trap op en trap af)
Er is sprake van een opwaartse bijstelling van het accres. Een deel hiervan is het gevolg van de uitgaven in het kader van het regeerakkoord en de Voorjaarsnota van het kabinet. Daarnaast is het accres hoger door extra rijksuitgaven voor de vennootschapsbelasting, koppeling AOW aan verhoging wettelijk minimumloon en defensie-uitgaven. Ook is het accres opwaarts bijgesteld als gevolg van een hogere loon- en prijsontwikkeling dan tot nu toe aangenomen.
Daarnaast is de VNG namens de Nederlandse gemeenten met de fondsbeheerders overeengekomen om het volume-deel van het accres te bevriezen voor 2022 tot en met 2025. De accressen worden nog wel jaarlijks bijgesteld voor de gewijzigde ramingen van de loon- en prijsontwikkelingen. Omdat daarmee de onzekerheden nog niet volledig weggenomen zijn en omdat het om forse bedragen gaat, is er een buffer opgenomen van ongeveer 20 % van het nominaal accres. Deze buffer wordt ingezet bij een neerwaartse bijstelling van het accres.

Opschalingskorting
De oploop van de opschalingskorting is geschrapt voor de duur van de kabinetsperiode. Om die reden krijgen we van 2023 tot en met 2025 meer algemene uitkering. In 2026 wordt het restant van de opschalingskorting alsnog geeffectueerd en krijgen we minder algemene uitkering.

Herijking gemeentefonds
In de meicirculaire 2022 is de herverdeling van het gemeentefonds per 1 januari 2023 verwerkt. Hoofddoel voor een nieuw verdeelstelsel was om dat eenvoudig en uitlegbaar te maken en dat beter aansluit bij de noodzakelijke kosten die gemeenten maken (dat was vooral nodig in het sociaal domein). De indeling van de clusters is logischer en globaler gemaakt en het aantal maatstaven is gehalveerd. In de meicirculaire 2022 is het nieuwe verdeelmodel van 2019 geactualiseerd naar de stand van 1 januari 2023.
Het nieuwe verdeelmodel pakt voor de gemeente Weststellingwerf positief uit, wij zijn een voordeelgemeente. Het nieuwe model berekent een extra inkomst van ruim € 100 per inwoner voor onze gemeente. Voor de herverdeling wordt echter gebruikt gemaakt van een ingroeipad en het herverdeeleffect wordt gemaximeerd (zowel positief als negatief). Het ingroeipad, waarmee de gemeenten naar de nieuwe verdeling ingroeien, is beperkt tot 3 jaar.
Het maximale positieve (of negatieve) effect is in 2023 € 7,50 per inwoner en in 2024 en 2025 € 15 per inwoner. Het maximale positieve (of negatieve) effect in 2025 bedraagt hierdoor € 37,50 per inwoner. Wij ontvangen het maximum van € 37,50 (dit is in totaal € 979.000) positief per inwoner vanaf 2025.
Overigens is de herverdeling niet het eindstation. De onderzoeksagenda die de Raad voor Openbaar Bestuur (ROB) heeft voorgesteld wordt uitgevoerd en recent zijn in de Tweede Kamer moties aangenomen die nader onderzoek vergen. Dit kan leiden tot aanpassingen in het model.

Extra middelen van het Rijk naar aanleiding van tekorten bij de gemeenten
Bij de meicirculaire 2022 heeft het Kabinet besloten om voor het jaar 2023 incidenteel middelen beschikbaar te stellen voor de tekorten in de jeugdzorg. Er is daardoor nog geen sprake van structurele middelen van het Rijk en is er dus nog steeds geen definitieve duidelijkheid. Inmiddels zijn er na lang overleg afspraken gemaakt tussen het Rijk, de VNG en de provinciale toezichthouders over de extra jeugdzorggelden voor de jaren 2024-2026. Tot op heden was de afspraak dat gemeenten 75% van extra rijksgelden naar aanleiding van de commissie van Wijzen op mochten nemen in hun begroting. De nieuwe afspraak is dat het totale bedrag (100%) van de commissie van Wijzen opgenomen mag worden in de begroting 2023-2026. Let wel, dit is een stelpost en wil niet zeggen dat wij deze bedragen ook daadwerkelijk ontvangen in de toekomst.

Financieringssystematiek medeoverheden
De financiële situatie bij de Nederlandse gemeenten ziet er vanaf 2026 een stuk negatiever uit dan de jaren daarvoor. In de 'Contourennota financieringssystematiek medeoverheden', die in juli 2022 is verschenen, geeft het kabinet aan dat het de zorgen van gemeenten over de financiële situatie vanaf 2026 begrijpt. In deze Contourennota herhaalt het kabinet ook de ambitie om voor de periode vanaf 2026 een nieuwe financieringssystematiek uit te werken en daarbij een verruiming van het gemeentelijke belastinggebied te betrekken. We blijven de ontwikkelingen op dit gebied volgen.

Woonlasten
Vanaf 2020 heeft het rijk een benchmark woonlasten ingevoerd om jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijker te maken. Hierin wordt naast de OZB ook de riool- en afvalstoffenheffing vergeleken. De benchmark vervangt de landelijke macronorm voor de OZB. De macronorm bepaalde de maximale jaarlijkse stijging van de OZB-opbrengsten van alle gemeenten.

Vanwege de enorme prijsontwikkelingen in ons land is er een steeds groter wordende groep inwoners/huishoudens die de eindjes niet meer aan elkaar kunnen knopen. De Rijksoverheid houdt zich ook bezig met deze problematiek. De OZB is echter knop waar wij als gemeente aan kunnen draaien om zo de pijn voor onze inwoners wellicht iets te verzachten. Om die reden stelt het college voor om de raming van de OZB-opbrengst niet te verhogen ten opzichte van 2022. Zie hiervoor ook het hoofdstuk 'Begroting op hoofdlijnen'.

Precario belasting
Sinds 2022 heffen wij geen precariobelasting op kabels en leidingen meer.

Doelstellingen

P&C cyclus balans in schuldenlast, woonlast, investeringen

Wat willen we bereiken?

- Structureel evenwicht tussen onze baten en lasten met daarbij ruimte voor investeringsambities.
- Niveau woonlasten en gemeentelijke heffingen stabiliseren.

Wat doen we ervoor

Sturen via de reguliere P&C cyclus

Onze reguliere P&C cyclus bestaat uit de begroting, de voorjaarsnota, najaarsnota en jaarrekening. Wij bieden deze documenten op vastgestelde momenten volgens de cyclus aan.

Algemene dekkingsmiddelen

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
0.5 Treasury	**169**	**105**	**92**	**129**	**110**	**183**
0.61 OZB woningen	**182**	**184**	**189**	**189**	**189**	**189**
0.62 OZB niet-woningen	**176**	**184**	**189**	**189**	**189**	**189**
0.64 Belastingen overig	**177**	**118**	**123**	**123**	**123**	**123**
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen	**0**	**1.120**	**0**	**0**	**0**	**0**
3.4 Economische promotie	**0**	**58**	**58**	**58**	**58**	**58**
Totaal Lasten	**704**	**1.768**	**650**	**687**	**668**	**742**
Baten						
0.5 Treasury	**181**	**168**	**146**	**146**	**146**	**146**
0.61 OZB woningen	**3.160**	**3.074**	**3.074**	**3.074**	**3.074**	**3.074**
0.62 OZB niet-woningen	**1.832**	**1.857**	**1.857**	**1.857**	**1.857**	**1.857**
0.64 Belastingen overig	**2.489**	**131**	**134**	**134**	**134**	**134**
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen	**50.881**	**53.512**	**57.740**	**59.812**	**61.617**	**56.638**
3.4 Economische promotie	**224**	**200**	**201**	**201**	**201**	**201**
Totaal Baten	**58.767**	**58.943**	**63.153**	**65.224**	**67.029**	**62.050**
Saldo van lasten en baten	**-58.063**	**-57.175**	**-62.502**	**-64.537**	**-66.361**	**-61.308**
Onttrekkingen						
0.10G Mutaties reserves	**-692**	**-1.308**	**0**	**0**	**0**	**0**
Resultaat	**-58.755**	**-58.483**	**-62.502**	**-64.537**	**-66.361**	**-61.308**

Toelichting algemene dekkingsmiddelen

Begroting 2023 ten opzichte van de begroting 2022

Lasten

Treasury

Op het taakveld treasury staat de rente die we moeten betalen voor onze langlopende geldleningen (zie ook paragraaf financiering). Deze rentekosten berekenen we door aan de taakvelden in de programma's. De totale doorberekende rente is in mindering gebracht op de rente die we moeten betalen. Hier staat dus het saldo.

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
De last in 2022 betreft het (incidentele) coronabudget. Door de overheveling van het coronabudget in 2020 en 2021 bleven de incidentele budgetten beschikbaar in 2022.

Baten
Treasury
De baten waren in 2022 hoger geraamd vanwege een hogere dividenduitkering van de BNG.

Reserve mutaties
De mutatie betreft de dekking van de overheveling van incidentele coronabudgetten van 2021 naar 2022 (zie ook kopje lasten).

Begroting 2022 en meerjarenperspectief
Baten
Algemene- en overige uitkeringen gemeentefonds
De raming voor de jaren 2023-2026 zijn gebaseerd op de meicirculaire 2022. Bij het kopje actuele ontwikkelingen worden de mutaties toegelicht.

Overhead, Vennootschapsbelasting en Overige baten & lasten

Overzicht kosten overhead

Overhead kosten

De definitie van overhead uit het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) luidt: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.
Alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan activiteiten die gericht zijn op de externe klant vallen hier dus niet onder maar zijn in de betreffende taakvelden opgenomen.
De bedrijfskosten die gerekend worden tot de overhead zijn:

- Personele kosten (alleen leidinggevenden en interne afdelingen)
- Huisvesting
- ICT
- Communicatie
- Overige bedrijfsvoeringskosten

Toerekening aan kostendekkende activiteiten

Alle directe kosten zijn rechtstreeks toegerekend aan de taakvelden. Voor taakvelden waar kostendekkende tarieven het uitgangspunt zijn, zoals bij de exploitatie afvalinzameling en riolering, wordt een opslag voor de overheadkosten toegepast. De opslag is een percentage van de directe salariskosten. De overhead waarmee wij voor de begroting 2023 rekenen, is hetzelfde gebleven als voor de begroting 2022, namelijk 80%.

Ter informatie:
Er zijn ook andere manieren om de opslag voor overhead uit te rekenen. Bij de door het rijk verplichte beleidsindicatoren wordt het saldo van de overhead uitdrukt in een percentage van de totale geraamde lasten. Zie hiervoor de beleidsindicators in programma 0.

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	14.724	17.525	19.038	18.323	17.888	17.906
Baten	6.484	6.910	7.872	7.688	7.476	7.538
Saldo van lasten en baten	**8.240**	**10.615**	**11.166**	**10.635**	**10.411**	**10.367**
Onttrekkingen	29	0	0	0	0	0
Resultaat	**8.269**	**10.615**	**11.166**	**10.635**	**10.411**	**10.367**

Investeringen

Omschrijving	2023	2024	2025	2026
Budget informatisering	450.000	450.000	450.000	450.000
Vervangingsbudget:				
Automatisering	458.000	1.201.000	549.000	599.000
Tractie	295.000	485.000	617.500	67.500
Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	209.000	162.000	0	517.000
Totaal bruto investeringsbedrag	**1.412.000**	**2.298.000**	**1.616.500**	**1.633.500**

Vennootschapsbelasting

Vennootschapsbelasting

Per 1 januari 2016 is er de Wet belastingplicht overheidsondernemingen. Dit houdt in dat gemeenten vennootschapsbelasting (Vpb) moeten betalen op het moment dat ze activiteiten uitvoeren waarvoor ze aangemerkt worden als ondernemer.

De afvalinzameling doen wij als gemeente zelf. De afvalverwerking wordt gedaan door Omrin. Omrin heeft geen vaststellingsovereenkomst (VSO) met de Belastingdienst gesloten met betrekking tot de opbrengsten uit huishoudelijke afvalstromen. Deze opbrengsten verlagen de aan de gemeente doorbelaste kosten en Omrin geeft deze opbrengsten niet zelf aan. Daarom moet de gemeente deze opbrengsten aangeven als belaste bate.
De andere activiteit waarbij we de afgelopen jaren als ondernemer kunnen worden aangemerkt is de grondexploitatie. Daarvoor hebben we berekend dat we voor de begroting 2023 niet door de zogenaamde ondernemerspoort komen (geen fiscale winst) en daarom geen Vpb hoeven te betalen.

Op dit moment liggen er landelijk een aantal zaken met betrekking tot de afdracht van Vpb voor aan de rechtbank. De Belastingdienst stelt dat de gemeenten in die zaken een venootschapsbelastingplicht hebben. Ook voor ons kan dit betekenen dat onze venootschapsbelastingplicht breder is dan wij tot nu toe dachten. Wij houden de ontwikkelingen in de gaten hebben en noemen deze ook in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Overige baten & lasten

Overige baten en lasten

Het taakveld 'Overige baten en lasten' is hier verantwoord. De post onvoorziene uitgaven maakt deel uit van dit taakveld.

Stelpost risicobeheersing en niet voorziene uitgaven

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	0	280	530	530	530	530

Indexatie

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	0	1.000	400	600	800	500

Stelpost coalitieakkoord

Bedragen x €1.000

Exploitatie	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten	0	0	2.565	3.760	3.760	1.260

Toelichting

Stelpost algemene risicobeheersing en niet voorziene uitgaven

Wij ramen in de begroting een structurele stelpost om risico's af te dekken. Vanwege de vele ontwikkelingen en onzekerheden die op ons afkomen is deze stelpost in 2022 verhoogd van € 250.000 naar € 500.000. Beschikking over deze stelpost kan alleen via een raadsbesluit en is uitsluitend bedoeld ter dekking van structurele risico’s die op enig moment werkelijkheid worden.

De post voor onvoorziene incidentele uitgaven bedraagt ieder jaar € 30.000.

Stelpost indexatie

Vanwege de enorme stijging van de indexatiecijfers is bij de voorjaarsnota 2022 een stelpost van € 1,0 miljoen in 2022 opgenomen om eventuele incidentele tegenvallers op te vangen. Daarnaast is bij de meicirculaire van het gemeentefonds vanaf 2023 een buffer gevormd om schommelingen in de algemene uitkering op te kunnen vangen.

Stelpost coalitieakkoord

Voor de uitvoering van het coalitieakkoord zijn middelen nodig. In deze begroting zijn vooralsnog de bedragen verwerkt zoals deze in het coalitieakkoord zijn opgenomen. Dit is echter een stelpost. Daarmee worden de middelen nog niet beschikbaar gesteld en het zegt ook niets over de realisatie van het coalitieakkoord. De concrete financiële uitwerking van het coalitieakkoord en het beschikbaar stellen van de middelen volgt bij het vaststellen van het collegeprogramma inclusief bijbehorende begrotingswijziging door de gemeenteraad.

Op deze stelpost staan zowel de structurele middelen als de incidentele middelen. De structurele middelen lopen op van € 1,1 miljoen in 2023 naar € 1,26 miljoen vanaf 2024. De incidentele middelen van € 6,47 miljoen zijn verdeeld over drie jaren. In 2023 betreft dit € 1,47 miljoen, in 2024 € 2,5 miljoen en in 2025 € 2,5 miljoen. De concrete definitieve financiële verdeling volgt zoals genoemd bij de vaststelling van het collegeprogramma.

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

Paragraaf Lokale heffingen

Portefeuillehouder	Hoen
Organisatie	Advies & Ondersteuning

De paragraaf gaat over alle gemeentelijke heffingen. Hier gaan we ook in op de actuele ontwikkeling rondom het gemeentelijk belastinggebied. Ook de lokale lastendruk en de kwijtschelding komen in deze paragraaf aan de orde.

Inleiding

De lokale heffingen worden onderscheiden naar belastingen en rechten.

Belastingen
De opbrengsten van belastingen vallen onder de algemene middelen en kunnen vrij worden besteed. In onze gemeente heffen we de onroerende-zaakbelastingen (OZB), forensenbelasting, (water-) toeristenbelasting en reclamebelasting.

Rechten
Dit zijn vergoedingen voor concrete prestaties door de gemeente geleverd. Denk aan de afvalinzameling, het onderhoud aan de riolering en het verstrekken van een paspoort. De opbrengst van de rechten is niet vrij besteedbaar. Bij de afvalstoffen- en rioolheffing is het uitgangspunt kostendekkende tarieven.

Actuele ontwikkelingen

Index op heffingen
Voor 2023 zijn de lokale heffingen verhoogd met de inflatiecorrectie van 2,4%. Dit percentage is de verwachte consumentenprijsindex uit het Centraal Economisch Plan. Uitzondering hierop is de onroerende zaakbelasting.

Wet WOZ
De Waarderingskamer controleert en beoordeelt gemeenten op de uitvoering van de Wet Onroerende Zaken (WOZ). Verder geeft ze aan dat de mogelijkheid om WOZ-waarden van andere woningen te raadplegen via www.woz-waardeloket.nl door veel Nederlanders wordt gewaardeerd en benut. De berekening van de taxaties voor woningen vindt ingaande 2022 verplicht plaats op basis van de oppervlakte van een woning.

Omgevingswet
De invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) is een paar keer uitgesteld, maar staat vooralsnog gepland op 1 januari 2023. Hier komt pas in de loop van het vierde kwartaal 2022 duidelijkheid over. Gelijktijdig met het invoeren van de wet, moet ook de legesverordening worden aangepast om aan te sluiten op de nieuwe wetgeving. Bestuurlijk is de ambitie uitgesproken om zowel beleidsinhoudelijk als qua financiën (zoveel mogelijk) in te zetten op harmonisatie binnen de OWO gemeenten. Voor de bouwactiviteiten wijzigt er door de Wkb veel doordat voor bouwwerken in gevolgklasse I de vergunningsplicht voor het bouwtechnische deel vervalt en er daardoor ook legesinkomsten wegvallen. Tot op heden zitten er aanzienlijk verschillen in activiteiten en tarieven tussen de legesverordeningen van de OWO gemeenten, die door de afdeling OWO-VTH worden uitgevoerd (omgevingsvergunningen en APV-gerelateerde onderwerpen). Indien de wetgeving per 2023 wijzigt vindt besluitvorming omtrent een nieuwe geharmoniseerde legesverordening plaats bij het vaststellen van de legesverordeningen in december 2022. De onzekerheid omtrent de invoeringsdatum van de wetgeving, de nog te maken keuzes en onduidelijkheid omtrent de invulling van nieuwe taken maken het erg lastig om de legesopbrengsten voor de komende jaren te begroten. We hebben dit ook als risico benoemd in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Afvalstoffen- en rioolheffing

Rioolheffing

De tarieven zijn voor 2023 conform het Gemeentelijk RioleringsPlan 2021 - 2025. In dit plan zijn diverse klimaatmaatregelen opgenomen om met name wateroverlast in de wijken te voorkomen. Dit leidt tot een verhoging van de rioolheffing voor de komende jaren.

Afvalstoffenheffing

Wettelijke taak afvalinzameling

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor het inzamelen van huishoudelijk afval. Zij hebben de plicht om het huishoudelijk restafval en het (gescheiden aangeboden) gft-afval (groente, fruit en tuinafval) bij elk perceel in te zamelen. Daarnaast zijn zij verplicht een aantal droge componenten zoals papier en karton, glas, textiel, klein chemisch afval, elektr(on)ische apparaten, asbesthoudend afval gescheiden in te zamelen. Dit kan zijn huis aan huis maar een brengsysteem is hierin ook voldoende. Voor grof huishoudelijk afval geldt een plicht tot inzameling bij elk perceel (zonder minimale frequentie) en de plicht om een brengvoorziening beschikbaar te stellen. Al deze verplichtingen zijn vastgelegd in de Wet milieubeheer (Wm), de belangrijkste Nederlandse wetgeving op het gebied van afvalstoffen. Het tweede belangrijk nationaal beleidskader is het Landelijk AfvalbeheerPlan, kortweg LAP.

Autonome ontwikkelingen

Onroerende zaakbelasting

De gemiddelde woonlast voor onze inwoners in 2023 stijgt ten opzichte van 2022. Er is een steeds groter wordende groep inwoners/huishoudens die de eindjes niet meer aan elkaar kunnen knopen door de enorme prijsontwikkelingen. De Rijksoverheid houdt zich natuurlijk ook bezig met deze problematiek. De OZB is echter een knop waar wij als gemeente aan kunnen draaien om zo de pijn voor onze inwoners wellicht iets te verzachten. Daarom is er dit jaar geen indexatiecorrectie toegepast op de onroerende zaakbelastingen.

Afval

We hebben te maken met de Oekraïnecrisis. Wat de precieze economische effecten daarvan zijn in het begrotingsjaar 2023, kan op dit moment nog lastig worden ingeschat. Er moet rekening worden gehouden met kostenstijgingen en met de prijseffecten van de onrust op de energie-, grond- en brandstoffenmarkt (diesel), waaraan voorlopig ook geen einde lijkt te komen. Daarnaast nemen de loonkosten toe als gevolg van de autonome loonstijging en zijn er kosten te verwachten voor maatregelen om de VANG-doelstellingen te behalen.

Opbrengst van de belangrijkste heffingen

x € 1.000

Lokale heffingen	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Onroerende-zaakbelastingen	4.931	4.931	4.931	4.931
Forensenbelasting	51	51	51	51
Toeristenbelasting	150	150	150	150
Afvalstoffenheffing	3.048	3.048	3.048	3.048
Rioolheffing	2.277	2.368	2.460	2.460
Leges burgerzaken	207	189	189	189
Leges omgevingsvergunningen (WABO)	630	630	630	630
Marktgelden	14	14	14	14
Begraafplaatsen	94	94	94	94
Reclamebelasting	99	99	99	99
Eindtotaal	**11.501**	**11.574**	**11.666**	**11.666**

Toelichting op opbrengst van de belangrijkste heffingen

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

De OZB zijn veruit de belangrijkste gemeentelijke belastingen. Er zijn drie belastingsoorten, namelijk:
1. een belasting geheven van de eigenaren van woningen;
2. een belasting geheven van de eigenaren van niet-woningen;
3. een belasting geheven van de gebruikers van niet-woningen.

De heffingsgrondslag is gebaseerd op de waarde zoals vastgesteld in het kader van de Wet waardering onroerende-zaken (wet WOZ). Het OZB-bedrag wordt berekend op basis van een percentage (het tarief) van de WOZ-waarde. Voor de genoemde OZB-belastingen hanteren we verschillende percentages.

De aanslag OZB voor het belastingjaar 2023 is gebaseerd op tarieven voor 2023 en de waardepeildatum per 1 januari 2022. De definitieve vaststelling van de OZB-tarieven 2023 vindt in de raad van december plaats.

Forensenbelasting

Forensenbelasting wordt geheven van natuurlijke personen die niet in de gemeente wonen, maar daar meer dan 90 dagen per jaar voor zichzelf en/of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden. Grondslag voor de heffing is net als bij de OZB de WOZ-waarde.

(Water) toeristenbelasting

(Water) toeristenbelasting wordt geheven van degene die tegen vergoeding overnachtingen aanbiedt, bijvoorbeeld in een hotel, een bed & breakfast of op een camping. Grondslag voor de heffing is de logiesomzet. In zijn vergadering van 22 juni 2015 heeft de raad besloten de grondslag en het tarief vast te stellen op 4%. In deze programmabegroting stellen we voor het tarief voor 2023 op dat percentage te handhaven.

Reclamebelasting

In Wolvega wordt vanaf 2016 reclamebelasting geheven vanuit het principe 'Voor ondernemers, door ondernemers'. De opbrengst van reclamebelasting wordt volledig uitgekeerd als subsidie aan de Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf (SOW).

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Tarief meerpersoonshuishouden	290,00	290,00	296,19
Tarief eenpersoonshuishouden	193,00	193,00	197,12
Opbrengsten (x € 1.000)	2.988	2.951	3.048

Afvalstoffenheffing kan worden geheven wanneer de gemeente tenminste eenmaal per week het huishoudelijk afval ophaalt, zoals de Wet milieubeheer voorschrijft. Het uitgangspunt is een 100% kostendekking.

Rioolheffing

Rioolheffing	Werkelijk 2021	Begroot 2022	Begroot 2023
Tarief huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater	123,94	129,27	134,59
Tarief hemel- en grondwatertaken	50,28	52,44	54,60
Opbrengsten (x € 1.000)	2.067	2.139	2.277

De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door een heffing betaald. Hierbij heeft de gemeente naast de zorgplicht voor afvalwater en hemelwater ook de zorgplicht voor grondwater. Evenals bij de afvalstoffenheffing is het uitgangspunt een 100% kostendekking. De tarieven zijn voor 2023 in lijn gebracht met het nieuwe Gemeentelijk RioleringsPlan 2021 - 2025. In dit plan zijn diverse klimaatmaatregelen opgenomen om met name wateroverlast in de wijken te voorkomen. Dit leidt tot een lastenverzwaring voor 2023 en de komende jaren.

Graf- en begraafrechten
Er worden rechten geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door of vanwege de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats.

Markt- en staangelden
Marktgeld word geheven voor het innemen van een standplaats voor het uitstallen, aanbieden of verkopen van goederen op locaties die zijn aangewezen voor het houden van de (wekelijkse) warenmarkt, de voorjaarsmarkt en de najaarsmarkt. Staangeld wordt geheven voor het innemen van een (vaste) standplaats op voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond.

Leges
Leges worden geheven voor gemeentelijke diensten, bijvoorbeeld voor het behandelen van aanvragen voor vergunningen en ontheffingen, het afgeven van paspoorten en rijbewijzen, het verstrekken van afschriften. De legesverordening bevat een tarieventabel waarin de diensten met name worden genoemd met de bijbehorende tarieven. De variabelen in de begrotingsreeks komen voort uit de vervangingscyclus van rijbewijzen en reisdocumenten.

Kwijtschelding
Voor kwijtschelding komt iemand met een inkomen op bijstandsniveau bijna altijd in aanmerking, tenzij er sprake is van vermogen (spaargeld of eigen woning). We hanteren bij kwijtschelding 100% van de bijstandsnorm. Daarmee hanteren we de maximaal door het rijk toegestane normen. Het jaarlijkse bedrag aan kwijtschelding ramen we voor 2023-2026 op € 115.000.

Kwijtschelding	Werkelijk 2020	Werkelijk 2021
Aantal aanvragen	600	563
Toegewezen	489	469
Toegewezen t.o.v. totaal (in %)	81,5%	83%
Kosten	103.000	110.000

Kostendekkendheid riolering

			x 1.000
Kostendekkendheid taakveld riolering	**Rekening 2021**	**Begroting 2022**	**Begroting 2023**
Kosten taakveld	1.582	1.715	1.773
Inkomsten taakveld (exclusief heffingen)	00	00	00
Netto kosten taakveld	**1.582**	**1.715**	**1.773**
Toe te rekenen kosten:			
Overhead	272	306	320
Straatreiniging	00	16	16
Compensabele btw	149	193	198
Toe te rekenen kosten	**422**	**515**	**534**
Totale kosten	**2.004**	**2.230**	**2.308**
Opbrengst heffingen	**2.067**	**2.139**	**2.277**
Dekkingspercentage	**103%**	**96%**	**99%**

Toelichting kostendekkendheid riolering

Het dekkingspercentage voor 2023 bedraagt 99%. De kosten die direct aan het taakveld worden toegerekend, zijn de directe salariskosten, de kapitaallasten en overige exploitatielasten. De kosten voor straatreiniging wordt voor 40% toegerekend aan het taakveld riool, dit is in het nieuwe GRP opgenomen. Naast de directe kosten zijn ook de overheadkosten die samenhangen met het taakveld toegerekend. De systematiek die hiervoor is gehanteerd, is een opslagpercentage op de directe salarislasten. De verhouding tussen directe salarislasten en overheadkosten is 80% (zie "overzicht kosten overhead"). Dit leidt tot een opslag van € 320.000. De kostendekkendheid op dit taakveld is nog geen 100%, maar 99%. De tarieven voor 2023 zijn conform het GRP. In de komende jaren maken we geleidelijk ook de rioolheffing 100% kostendekkend.

Kostendekkendheid afval

			x 1.000
Kostendekkendheid taakveld afval	**Rekening 2021**	**Begroting 2022**	**Begroting 2023**
Kosten taakveld	2.619	2.618	2.590
Inkomsten taakveld (exclusief heffingen)	610	504	524
Netto kosten taakveld	**2.009**	**2.114**	**2.066**
Toe te rekenen kosten:			
straatvegen	16	16	17
minimabeleid	109	120	113
Overhead	455	500	522
Compensabele btw	349	326	329
Toe te rekenen kosten	**930**	**963**	**982**
Totale kosten	**2.939**	**3.077**	**3.048**
Opbrengst heffingen	**2.988**	**2.951**	**3.048**
Dekkingspercentage	**102%**	**96%**	**100%**

Toelichting kostendekkendheid afval

Naast de afvalstoffenheffing ontvangen we vergoedingen vanuit de stichting Afvalfonds voor glas, kunststof, papier en dergelijke en de opbrengsten vanuit het gemeentelijk afvalbrengstation. De kosten die direct aan het taakveld worden toegerekend zijn de directe salariskosten, de kapitaallasten en overige exploitatielasten. Van de kosten voor straatreiniging wordt 40% toegerekend aan het taakveld afval. Dit percentage is op basis van historische gegevens vastgesteld. Naast de directe kosten zijn ook de overheadkosten die samenhangen met het taakveld toegerekend. De systematiek die hiervoor is gehanteerd is een opslagpercentage op de directe salarislasten. De verhouding tussen directe salarislasten en overheadkosten is 80% (zie "overzicht kosten overhead"). Dit leidt tot een opslag van € 522.000. Het dekkingspercentage voor 2023 bedraagt 100%.

Kostendekkendheid algemene leges

x 1.000

Algemene legesverordening totaal	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	1.386	1.413	1.626
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen	-	-	-
Netto kosten taakveld	**1.386**	**1.413**	**1.626**
Toe te reken kosten			
Overhead incl. (omslag)rente	219	285	312
BTW	7	4	4
Totale kosten	**1.611**	**1.703**	**1.943**
Opbrengst heffingen	**-1.442**	**-907**	**-940**
Dekking	**90%**	**53%**	**48%**

bedragen x 1.000

Titel 1 Algemene dienstverlening	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	321	405	428
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen	-	-	-
Netto kosten taakveld	**321**	**405**	**428**
Toe te reken kosten			
Overhead incl. (omslag)rente	158	200	224
BTW	-	-	-
Totale kosten	**478**	**605**	**652**
Opbrengst heffingen	**-293**	**-252**	**-249**
Dekking	**61%**	**42%**	**38%**

bedragen x 1.000

Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	861	806	971
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen	-	-	-
Netto kosten taakveld	**861**	**806**	**971**
Toe te reken kosten			
Overhead incl. (omslag)rente	33	59	61
BTW	7	4	4
Totale kosten	**901**	**869**	**1.036**
Opbrengst heffingen	**-1.139**	**-604**	**-629**
Dekking	**126%**	**70%**	**61%**

bedragen x 1.000

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	318	202	227
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen	-		
Netto kosten taakveld	**318**	**202**	**227**
Toe te reken kosten			
Overhead incl. (omslag)rente	27	26	28
BTW	-	-	-
Totale kosten	**346**	**229**	**255**
Opbrengst heffingen	**-9**	**-52**	**-62**
Dekking	**3%**	**23%**	**24%**

Toelichting kostendekkendheid algemene leges

Uit bovenstaande tabellen blijkt dat per titel van de algemene legesverordening de heffingen ruim onder de 100% kostendekkendheid blijven. De lasten die in bovenstaande tabellen zijn meegenomen, zijn de direct toe te rekenen kosten aan diensten die verricht worden in het kader van het verstrekken van dienstverlening. Op basis van gedetailleerde teamplannen en historische cijfers, zijn alleen de directe personele kosten in bovenstaande tabel opgenomen. Het gaat dan bijvoorbeeld om de uren van de baliemedewerkers en van de uren van de medewerkers bij Vergunningen Toezicht en Handhaving (VTH). Daarnaast zijn de materiële kosten opgenomen die te maken hebben met de dienstverlening ten aanzien van de diensten in deze legesverordening. We hanteren een opslag voor overheadkosten van 80% over de directe loonkosten (zie ook "Overzicht kosten overhead"). De totale kostendekkendheid van de Algemene Legesverordening komt uit op 48%.

Legesverordening

Er komt pas in de loop van het vierde kwartaal 2022 duidelijkheid over de invoeringsdatum van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb). Indien de wetgeving per 2023 wijzigt dient de legesverordening aangepast te worden om aan te sluiten op de nieuwe wetgeving. Bestuurlijk is de ambitie uitgesproken om gelijktijdig met de wetswijziging in te zetten op harmonisatie van de legesverordeningen binnen de OWO gemeenten. Indien de wetgeving per 2023 niet wijzigt wordt de bestaande legesverordening waar nodig geactualiseerd. Vanwege de late besluitvorming omtrent de invoeringsdatum worden beide varianten voorbereid.

Kostendekkendheid begraafrechten

x 1.000

Kostendekkendheid begraafplaatsen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Kosten taakveld(en) incl. (omslag)rente	193	187	196
Inkomsten taakvelden(en), excl. heffingen	0	0	0
Netto kosten taakveld	**193**	**165**	**196**
Toe te reken kosten			
Overhead incl. (omslag)rente	116	123	128
BTW	4	5	5
Totale kosten	**314**	**315**	**330**
Opbrengst heffingen	**-142**	**-140**	**140**
Dekking	**45%**	**44%**	**42%**

Toelichting kostendekkendheid begraafplaatsen

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de kostendekkendheid van de begraafplaatsen ruim onder de toegestane 100% kostendekkendheid blijft. De kosten die toegerekend worden aan het taakveld zijn de kosten van publiekszaken voor het behandelen van de aanvragen. Daarnaast worden kosten van de afdeling Gemeentewerf toegerekend voor het onderhouden van de begraafplaats.

Gemeentelijke woonlasten

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de woonlasten over 2022 van de 18 Friese gemeenten.

Woonlastendruk 2022	OZB (gem)	Afvalstoffenheffing		Rioolheffing		Totaal woonlasten	
		Eph	Mph	Eph	Mph	Eph	Mph
1 Ameland	267	170	223	139	183	575	673
2 Harlingen	274	199	278	171	171	644	723
3 Vlieland	298	247	329	53	158	598	785
4 Weststellingwerf	324	193	290	182	182	699	796
5 Ooststellingwerf	255	198	265	162	281	614	801
6 Terschelling	414	216	216	180	180	810	810
7 Súdwest-Fryslân	355	225	270	187	187	767	812
8 Opsterland	301	223	266	190	256	714	823
9 De Fryske Marren	356	219	282	123	210	698	848
10 Leeuwarden	326	233	349	161	193	719	868
11 Schiermonnikoog	349	251	327	75	193	676	870
18 Noardeast-Fryslân	336	206	293	252	252	794	881
12 Waadhoeke	310	236	295	235	294	781	899
13 Heerenveen	391	223	288	173	231	787	910
14 Smallingerland	349	235	277	285	285	869	911
15 Tytsjerksteradiel	484	204	292	142	158	830	933
16 Achtkarspelen	431	257	367	182	182	870	980
17 Dantumandiel	532	220	275	192	192	944	999

Toelichting bij de tabellen:
Eph= eenpersoonshuishouden
Mph= meerpersoonshuishouden
Bron: Coelo (Atlas van de lokale lasten 2022)

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Portefeuillehouder	Hoen
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote kosten te dekken. Dat wil zeggen: welke capaciteit is nodig om de risico's op te vangen, en wel zodanig dat een tegenvaller in de uitvoering niet direct tot een bezuiniging hoeft te leiden.

De wet geeft aan welke onderwerpen in deze paragraaf aan bod moeten komen:

- het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico’s;
- een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- een inventarisatie van de risico’s;
- de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico’s uitgedrukt in weerstandsvermogen;
- een vijftal voorgeschreven financiële kengetallen;
- een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico’s

Onze doelstellingen zijn:

1. voldoen aan wet- en regelgeving;
2. inzicht krijgen in de risico’s die onze gemeente loopt en daarmee het risicobewustzijn aanmoedigen;
3. een onderbouwing van het berekende weerstandsvermogen;
4. de omvang van het weerstandsvermogen is voldoende.

In de nota financieel beleid zijn over de norm voor de omvang van de incidentele weerstandscapaciteit de volgende uitgangspunten vastgelegd:

- De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit moet minimaal gelijk zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit, oftewel een minimale ratio weerstandsvermogen van 1,0;
- Voor de voorgeschreven financiële kengetallen sluiten we aan bij de signaleringswaarden uit de stresstest voor gemeenten. Het streven van de gemeente is minimaal te voldoen aan categorie B (normaal risico). Dit betekent dat we streven naar een solvabiliteitspercentage van 20%. De hoogte van de reserves (inclusief de vrije algemene reserve) moet dan minimaal 20% zijn van het totale vermogen (het balanstotaal).

In deze begroting voldoen we aan beide uitgangspunten.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om eventuele tegenvallers op te vangen. Dit zonder dat de begroting en het beleid aangepast moeten worden. De weerstandscapaciteit is de som van:

a. de stelpost risicobeheersing en onvoorzien;
b. de algemene reserve;
c. bestanddelen van de bestemmingsreserves;
d. de stille reserves;
e. de niet-benutte belastingcapaciteit;
f. mogelijke ombuigingsmaatregelen.

a. De stelpost risicobeheersing en onvoorzien
Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bestaat de verplichting om jaarlijks in de begroting een bedrag voor onvoorziene uitgaven op te nemen. Daarbij is geen wettelijk minimum of maximum aangegeven. Hiermee kunnen elk jaar onverwachte incidentele tegenvallers worden opgevangen. Wij hebben gekozen voor een bedrag van € 30.000. Daarnaast is in de meerjarenbegroting een stelpost risicobeheersing opgenomen om specifieke risico's op voorhand af te dekken. Het gaat om een bedrag van € 500.000 per jaar. Beschikking over deze stelpost kan alleen via een raadsbesluit en is uitsluitend bedoeld ter dekking van structurele risico's die op enig moment werkelijkheid worden.

b. De algemene reserve
Het vrij aanwendbare deel van de algemene reserve kan worden ingezet ter dekking van onverwachte incidentele tegenvallers. De algemene reserve bedraagt per 31 december 2021 € 24,3 miljoen. Als de jaren 2023-2026 aan de verwachtingen voldoen, dan is de stand van de algemene reserve € 28,4 miljoen per 1 januari 2027.

c. De bestemmingsreserves
Voor de middelen van een bestemmingsreserve heeft de raad een specifiek doel vastgelegd. Eventueel kan de bestemming door de raad worden gewijzigd. Wanneer op een bestemmingsreserve geen verplichting rust voegen we deze reserve toe aan de algemene reserve. Op dat moment vormt het onderdeel van de beschikbare weerstandscapaciteit. Voor het vaststellen van onze weerstandscapaciteit worden de bestemmingsreserves op dit moment niet meegenomen.

d. De stille reserves
Stille reserves betreffen activa die tegen nul zijn gewaardeerd. Ook kan de boekwaarde lager zijn dan de verkoopwaarde. De mogelijke overwaarde die bij verkoop ontstaat, kan dan worden ingezet bij onverwachte tegenvallers. Op dit moment verwachten we dat de invloed van deze stille reserves op de weerstandscapaciteit nihil is.

e. De niet-benutte belastingcapaciteit
De onbenutte belastingcapaciteit geeft een indicatie van de mogelijkheden die een gemeente heeft om haar inkomsten via extra belastingopbrengsten te verhogen. Daarbij gaat het om de eigen inkomsten uit:
a. de OZB;
b. de rioolheffing;
c. de afvalstoffenheffing en reinigingsrechten.

Vanaf 2020 heeft het rijk een benchmark woonlasten ingevoerd om jaarlijks de ontwikkeling van de lokale lasten inzichtelijk er te maken. Hierin wordt naast de OZB ook de riool- en afvalstoffenheffing vergeleken. De benchmark vervangt de landelijke macronorm voor de OZB. De macronorm bepaalde de maximale jaarlijkse stijging van de ozb-opbrengsten van alle gemeenten. De niet-benutte belastingcapaciteit hebben wij tegen nul gewaardeerd. Bij de onderdelen riolering en reiniging geldt een norm van 100% kostendekkendheid.

f. Mogelijke ombuigingsmaatregelen
In 2022 zijn de laatste ombuigingen gerealiseerd. In deze begroting is geen taakstelling meer opgenomen voor ombuigingen. Omdat de laatste ombuigingen pas vrij recent zijn gerealiseerd is de invloed van ombuigingsmaatregelen op de weerstandscapaciteit op dit moment nihil.

Samenvattend
De structurele weerstandscapaciteit in de begrotingsexploitatie bedraagt € 0,53 miljoen. De incidentele weerstandscapaciteit bedraagt over 2023 € 22,8 miljoen en loopt op tot € 28,4 miljoen in 2026.

Totaalbeeld
De totale weerstandscapaciteit van de gemeente Weststellingwerf geven we in de volgende tabel weer:

x € 1.000

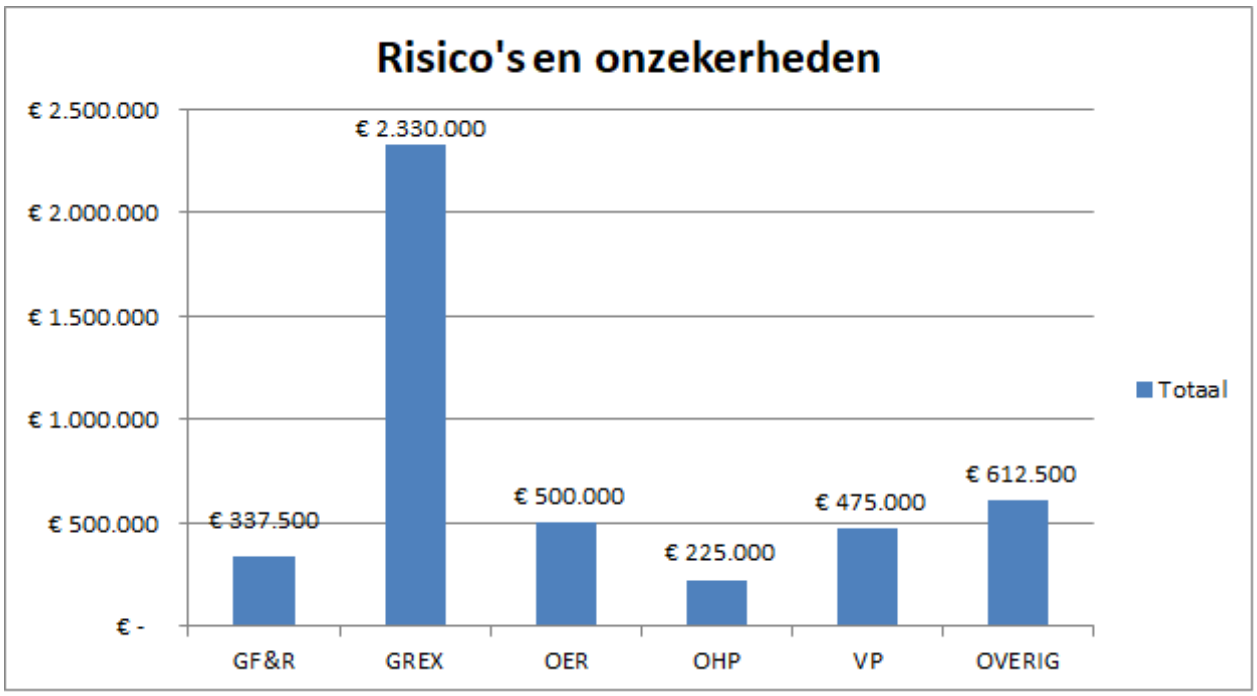
Onderdeel		2023	2024	2025	2026
a.	De structurele begrotingsruimte	500	500	500	500
	De incidentele begrotingsruimte	30	30	30	30
b.	De algemene reserve	22.840	24.291	27.399	28.421
c.	Bestemmingsreserves	-	-	-	-
d.	De stille reserves	-	-	-	-
e.	De onbenutte belastingcapaciteit	-	-	-	-
f.	Mogelijke ombuigingsmaatregelen	-	-	-	-
		23.370	**24.820**	**27.930**	**28.950**

Inventarisatie van de risico's en getroffen beheersmaatregelen

De belangrijkste risico's voor de gemeente zijn in beeld gebracht, voor zover op dit moment bekend. Van belang is te beseffen dat risico's zowel positieve als negatieve effecten kunnen hebben. Wij hebben bij deze inventarisatie vooral gekeken naar mogelijke negatieve risico's en de gevolgen daarvan. Het inschatten van risico's is een momentopname en is geen absolute wetenschap. De inventarisatie is gemaakt in een tweetal domeinen: (relatief) beïnvloedbare risico's en onzekerheden op lokaal en regionaal niveau en landelijke ontwikkelingen en (lastig beïnvloedbare) risico's en/of onzekerheden die daar uit voortvloeien. Hiervoor zijn de risico's en genomen beheersmaatregelen beoordeeld. Op basis hiervan is een inschatting gemaakt van de financiële impact van deze risico's. Uiteraard met de kanttekening dat elke inschatting met de nodige onzekerheden is omgeven. De huidige werkwijze bestaat uit vier stappen:

1. per risico wordt een financiële inschatting gemaakt van de initiële klasse waarin het risico valt;
2. daarna wordt beoordeeld, wat de initiële kans is dat het risico zich voordoet en wordt deze vertaald in een wegingsfactor. Op basis hiervan wordt de initiële financiële inschatting verlaagd;
3. vervolgens worden beheersmaatregelen benoemd en waar mogelijk geïmplementeerd;
4. deze beheersmaatregelen zorgen voor een aangepaste inschaling van risicoklasse en risicokans, waartegen 'de onzekere gebeurtenis' (=het risico) wordt gescoord. Op basis hiervan kan de financiële inschatting nogmaals worden verlaagd.

Op basis van deze vier stappen is de verwachte financiële impact (geschatte initiële financiële inschatting x geschatte kans, rekening houdend met beheersingsmaatregelen) van de risico's gemaakt. Het geschatte bedrag aan mogelijke risico's wordt jaarlijks herijkt en is hierbij voor dit boekjaar bepaald op € 4,5 miljoen. De belangrijkste risico's loopt onze gemeente op de volgende onderwerpen, die hierna één voor één worden behandeld.

Onzekerheden gemeentefonds en rente € 337.500 (GF&R)

Gemeentefonds

De ontwikkelingen van het gemeentefonds worden voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van de rijksuitgaven (het accres) onder het motto "samen de trap op en samen de trap af". Stijgen de rijksuitgaven dan neemt het gemeentefonds ook toe, maar omgekeerd is ook het geval. In 2022 is de VNG namens de Nederlandse gemeenten met de fondsbeheerders overeengekomen om het volume-deel van het accres te bevriezen voor 2022 tot en met 2025. De accressen worden nog wel jaarlijks bijgesteld voor de gewijzigde ramingen van de loon- en prijsontwikkelingen. Omdat daarmee de onzekerheden nog niet volledig weggenomen zijn en omdat het om forse bedragen gaat, hebben wij een buffer opgenomen van ongeveer 20 % van het nominaal accres. Deze buffer wordt ingezet bij een neerwaartse bijstelling van het accres. Daarnaast is per 2023 de herijking van het gemeentefonds doorgevoerd. Dit betekent dat het gemeentefonds op een andere manier wordt verdeeld over de gemeenten. Voor onze gemeente pakte deze herijking positief uit. De onzekerheden in het kader van het gemeentefonds zijn kleiner geworden. Het risico is naar beneden bijgesteld.

Rente

Rentestijging is een risico waar wij mee te maken kunnen krijgen bij het opnieuw afsluiten van een geldlening. Is de rente hoger dan de rente die wij betaalden, dan heeft dit een nadelig effect op onze begroting. We houden de toekomstige noodzakelijke financieringen nauwlettend in de gaten om zo het renterisico te minimaliseren (vaste schuld en kasgeld). De rentes stijgen op dit moment om de inflatie te drukken. Daarmee stijgt het risico.

Pensioenopbouw (gewezen) wethouders

Jaarlijks wordt bij de jaarrekening de voorziening voor de pensioenen van onze (gewezen) wethouders herijkt. Dit doen wij op basis van de actuariële waardeberekeningen van onze externe adviseur. Zij berekenen op basis van diverse parameters welk bedrag er in de voorziening aanwezig moet zijn op de peildatum 31 december van het betreffende jaar. Een van de belangrijkste parameters is de rekenrente. Deze wordt jaarlijks vastgesteld door De Nederlandse Bank. Dit percentage kan jaarlijks verschillen, waardoor op basis van de wet- en regelgeving een storting of een onttrekking aan de voorziening plaatsvindt. Door een hogere rekenrente is in 2021 een deel van de voorziening gewezen wethouders vrijgevallen.

Onzekerheden grondexploitaties € 2,8 miljoen (GREX)
Hoewel de ramingen van de grondexploitaties, zoals te doen gebruikelijk jaarlijks, zijn geactualiseerd, blijft het moeilijk te voorspellen of de geraamde verkopen ook daadwerkelijk zullen plaatsvinden. We hebben in het recente verleden de nodige beheersmaatregelen getroffen door voorzieningen te vormen, een deel van de grondvoorraad te herrubriceren en het toe te rekenen rentepercentage te verlagen.

Risico's ten gevolge van open einde regelingen € 500.000 (OER)
Jeugdwet en Wmo
Toenemende vergrijzing, complexer wordende samenleving en de landelijke invoering van het abonnementstarief laten in Weststellingwerf een toename zien van het aantal Wmo-cliënten. Voor de komende jaren is nog een aantal decentraliserende rijksmaatregelen te verwachten die de gemeente raken. Zo wordt gesproken over de decentralisatie van Beschermd Wonen per 2024 en ook Maatschappelijke Opvang. De invoeringsdatum is tot dusver steeds uitgesteld, maar de maatregelen zitten er aan te komen. De gemeente wordt dan verantwoordelijk voor deze taken. Het blijft daarbij de vraag of het rijk voldoende middelen beschikbaar gaat stellen.

We willen de risico's zoveel als mogelijk beperken en beheersen. De informatie rondom de zorgverlening vanwege de drie decentralisaties komt steeds beter in beeld en we zetten in op monitoring. We krijgen meer zicht op de ontwikkeling van de uitgaven en op de voorspelbaarheid van de uitgaven. Punt van aandacht daarbij is dat de exacte indexatie van tarieven voor Wmo en Jeugd ten tijde van het opstellen van de begroting niet bekend is, dit vraagt mogelijk om bijstelling van budgetten gedurende het begrotingsjaar.

Overige risico's
De gemeente kent sommige regelingen (als voorbeeld noemen wij de bijzondere bijstand) die weliswaar een budgettair plafond kennen in de begroting, maar die in feite niet financieel begrensd zijn. Als er meer aanspraak op een dergelijke regeling wordt gedaan, zal een gemeente deze middelen (aanvullend) beschikbaar moeten stellen en kan de gemeente deze middelen veelal niet verhalen op derden. Op dit moment schatten wij de financiële onzekerheden en risico's van deze bestaande regelingen als klein in. Wij hebben zoveel mogelijk beheersmaatregelen genomen om te voorkomen dat de beschikbare budgetten worden overschreden, door bijvoorbeeld een zo goed mogelijke inschatting te maken op basis van historische kosten en actuele (beleids)ontwikkelingen.

Onzekerheden en risico's bij onderhoud kapitaalgoederen € 225.000 (OHP)
Voor uitvoering van onderhoudsplannen zijn in het verleden extra middelen beschikbaar gesteld zowel incidenteel als ook structureel. Strategisch beleid hoe om te gaan met vastgoed specifiek en gemeentelijke bezittingen in brede zin, is een maatregel die wordt getroffen om mogelijke risico's op dit onderwerp te beheersen. Dan kan meer gericht geld worden gestoken in het strategisch onderhoud van gemeentelijke bezittingen (betere koppeling termijn bezit/in gebruik aan termijn onderhoud).

Risico's en beheersingsmaatregelen met betrekking tot verbonden partijen en gerelateerde projecten € 625.000 (VP)
De paragraaf verbonden partijen vraagt vanuit het oogpunt van risicobeheersing de nodige aandacht omdat de invloed op deze partijen verloopt via besturen van stichtingen of de aandeelhouders en de raden van commissarissen en/of toezicht. Dat betekent ook dat de directe invloed op de uitzetting van hun begroting beperkt is, wat weer van invloed is op onze begroting.
Ten aanzien van de verbonden partijen blijft extra aandacht noodzakelijk voor de uitvoeringsorganisatie FUMO en de Veiligheidsregio Fryslân (VRF). Deze samenwerkingsverbanden zijn van rijkswege verplicht gesteld en gelden dus voor de 18 Friese gemeenten. De invloed die als individuele gemeente kan worden uitgeoefend is (zeer) beperkt. De OWO-samenwerking heeft een positief effect als vanuit een gezamenlijk belang kan worden opgetrokken. Ook in de overige samenwerkingsverbanden zien we dat gemeenten elkaar steeds beter vinden, maar dat er niet altijd een eensluidende visie is binnen de 18 Friese gemeenten.

Overige onzekerheden en risico's (OVERIG) € 612.500
Risico's in de bedrijfsvoering zijn: frictiekosten personeel, aansprakelijkheidsrisico's en urenramingen op exploitatie ontlastende onderdelen van de begroting, zoals de grondexploitaties, afval en riolering. Met name deze laatste categorie speelt als risico bij onze gemeente. Tijdig beheersmaatregelen treffen, door een juiste verhouding vast en flexibel personeel in dienst te hebben op deze producten, voorkomt structurele risico's in de exploitatie.

Verder staat onze gemeente (indirect) garant voor diverse geldleningen verstrekt aan met name Woningstichting Weststellingwerf en Stichting Meriant (onderdeel van Stichting Alliade). Bij de indirect gegarandeerde geldleningen staat het rijk voor 50% garant en de gemeente voor 50%. Periodiek wordt de risico exposure van de garantstellingen beoordeeld.

In 2022 is er met het project 'Stabiel, structureel saldo' invulling gegeven aan de ombuigingstaakstelling. In de huidige begroting is geen ombuigingstaakstelling meer opgenomen. Daarnaast laat deze begroting een structureel sluitend beeld zien. Daardoor is het risico op het niet behalen van de bezuinigingen minimaal.

Op dit moment liggen er landelijk een aantal zaken met betrekking tot de afdracht van vennootschapsbelasting voor aan de rechtbank. De Belastingdienst stelt dat de gemeenten in die zaken een venootschapsbelastingplicht hebben. Ook voor ons kan dit betekenen dat onze venootschapsbelastingplicht breder is dan wij tot nu toe dachten. Hierdoor stijgt het risico op een hogere afdracht aan de Belastingdienst.

Risico's als gevolg van op ons afkomende ontwikkelingen
Loon- en prijsontwikkelingen
Wij hebben deze begroting opgesteld in onzekere tijden. Met de kennis van nu hebben wij de budgetten waar nodig geïndexeerd. Zo voorzien wij bijvoorbeeld een behoorlijke stijging van onze uitgaven voor gas en elektra. Niemand kan echter voorspellen of de lonen en prijzen blijven stijgen, stabiel blijven of juist dalen ten opzicht van het huidige niveau. Uiteraard houden wij de ontwikkelingen, de gevolgen en de risico's nauwlettend in de gaten. Via onze reguliere planning en controlcyclus sturen wij waar nodig bij.

Veenweide
Met het ter kennisname aannemen van de Ontwerp-Funderingsaanpak heeft het college de bereidheid uitgesproken om een financiële bijdrage te organiseren voor de oplossingsrichtingen 1 en 2 uit deze aanpak. Oplossingsrichting 1 omvat het instellen van een funderingsloket en een funderingsviewer, zodat inwoners zich kunnen laten infomeren. Het doel van oplossingsrichting 2 is woningeigenaren inzicht bieden in de staat van hun fundering, waarna geholpen kan worden bij het kiezen van de juiste oplossing. Het is nog onduidelijk wat de omvang is van de vraag naar deze informatie, ook is nog onduidelijk welke verdeelsleutel de deelnemende overheden hanteren bij het verdelen van de kosten van de oplossingsrichtingen. Tevens is onduidelijk wat het gevolg is van de veendaling voor onze eigen kapitaalgoederen. In het veenweidegebied heeft de gemeente ook zelf wegen en gebouwen.

Omgevingswet
De invoering van de Omgevingswet is een van de grootste wetgevingsoperaties in de Nederlandse geschiedenis. De wet kwaliteitsborging voor bouwen (Wkb) staat juridisch los van de Omgevingswet, maar wordt naar verwachting gelijktijdig met de Omgevingswet ingevoerd. De invoering van beide wetten is een paar keer uitgesteld, maar staat vooralsnog gepland op 1 januari 2023. Voor de Omgevingswet geldt overgangsrecht. De OWO gemeenten gaan zoveel mogelijk beleidsneutraal over. Politieke keuzes worden de komende jaren verwerkt in het omgevingsplan, dat uiterlijk ultimo 2029 gereed dient te zijn. Wij signaleren onder andere onderstaande aandachtspunten, risico's en onzekerheden voor de meerjarenbegroting 2023.

- Er komt pas in de loop van het vierde kwartaal 2022 duidelijkheid omtrent de ingangsdatum van de Omgevingswet en de Wkb. Vanwege deze onzekerheid worden er 2 legesverordeningen voorbereid. Een geharmoniseerde legesverordening gebaseerd op de nieuwe wetgeving en een legesverordening gebaseerd op de huidige wetgeving die alleen waar strikt nodig is geactualiseerd.
- Voor de bouwactiviteiten wijzigt er door de Wkb veel. Voor bouwwerken in gevolgklasse I – onder andere grondgebonden eengezinswoningen en bedrijfspanden van maximaal twee bouwlagen – vervalt de vergunningsplicht voor het bouwtechnische deel. Voor het bouwtechnische deel geldt een meldingsplicht. Hiervoor mogen geen leges worden geheven. Daar vallen dus legesinkomsten weg.

- Uitsluitend voor vergunningen die na invoering van de wetgeving worden ingediend geldt de nieuwe wetgeving. Voor vergunningen die onder de huidige wetgeving zijn ingediend geldt de huidige wetgeving.
- Er dienen de komende jaren nog diverse politieke keuzes te worden gemaakt inzake het omgevingsplan. Deze keuzes hebben invloed op de legesopbrengsten en de daaraan gerelateerde kosten.
- Bij inwerkingtreding van de Omgevingswet krijgt de FUMO extra taken, omdat er taken overgeheveld worden van de gemeente naar de FUMO (toezicht milieu activiteiten). Daarnaast worden er bodemtaken uitgevoerd door de FUMO, die nu nog voor rekening komen van provincie en straks voor rekening komen van de gemeente. De gemeenten worden hiervoor niet gecompenseerd. Het ligt voor de hand dat het een en ander leidt tot een hogere bijdrage aan de FUMO. Bij de begroting 2023 van de FUMO is dit nog niet verwerkt, omdat er onduidelijkheid is omtrent de ingangsdatum van de Omgevingswet en de financiële consequenties. De FUMO heeft in haar begroting wel aangegeven dat een begrotingswijziging waarschijnlijk is indien de Omgevingswet in 2023 in werking treedt
- Tot op heden zitten er aanzienlijke verschillen in activiteiten en tarieven tussen de legesverordeningen van de OWO gemeenten, die door de afdeling OWO-VTH worden uitgevoerd (Omgevingsvergunningen en APV-gerelateerde onderwerpen). Bestuurlijk is de ambitie uitgesproken om gelijktijdig met de invoering van de nieuwe wetgeving zowel beleidsinhoudelijk als qua financiën (zoveel mogelijk) in te zetten op harmonisatie binnen de OWO gemeenten. Indien de nieuwe wetgeving per 2023 in gaat vindt besluitvorming omtrent een nieuwe geharmoniseerde legesverordening plaats bij het vaststellen van de legesverordeningen in december 2022.
- We verwachten de eerste jaren geen formatiereductie vanwege de reeds bestaande krappe personeelsbezetting bij VTH en RO, aanloopproblemen, overbruggingsperiode met huidige en nieuwe wetgeving, onduidelijkheid over de invulling van nieuwe taken en benodigde extra capaciteit voor verdere implementatie van de nieuwe wetgeving en de bijbehorende nieuwe Applicaties.

In de begroting 2023 is beperkt rekening gehouden met de impact van de Omgevingswet en Wkb door lagere legesopbrengsten omgevingsvergunningen te begroten dan de afgelopen jaren gemiddeld zijn gerealiseerd. Overige consequenties zijn vanwege onzekerheid/onduidelijkheid niet verwerkt. Waar nodig en mogelijk wordt de begroting in 2023 via de reguliere P&C cyclus bijgesteld.

Weerstandsvermogen

De relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's worden uitgedrukt in weerstandsvermogen. De hoogte van het weerstandsvermogen is als volgt weer te geven:

	x € 1.000
Weerstandsvermogen	**2023**
Weerstandscapaciteit (A)	23.370
Risico's (B)	4.480
Weerstandsvermogen	**18.890**
Ratio Weerstandsvermogen (A/B)	**5,22**

Toelichting Weerstandsvermogen

Uit bovenstaande tabel blijkt dat ons weerstandsvermogen voldoet aan het uitgangspunt dat de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit (A) minimaal gelijk moet zijn aan de benodigde weerstandscapaciteit (B). De ratio weerstandsvermogen is 5,22 en dus groter dan 1,0.

Kengetallen

Met ingang van 2016 zijn een vijftal financiële kengetallen verplicht gesteld. Dit onder andere om de financiële positie van de gemeente voor de raad inzichtelijker en beter vergelijkbaar te maken. Het gaat om de netto schuldquote, de solvabiliteitsratio en indicatoren met betrekking tot de grondexploitatie, structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit.
Kengetallen hebben een signalerende functie, geven inzicht in de financiële positie en over de weerbaarheid en wendbaarheid van een gemeente. Zoals opgenomen in de nota Financieel beleid sluiten we aan voor de verplichte kengetallen bij de signaleringswaarden uit de stresstest voor gemeenten. Ons streven is minimaal te voldoen aan categorie B. Over het algemeen kan worden gesteld dat categorie A het minst risicovol is en categorie C het meest.

Kengetal		Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote	a. zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130%	> 130%
	b. met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio		> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatieruimte		< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte		Eerste jaar en meerjarig > 0%	Begroting en meerjarig 0%	Begroting en meerjarig < 0%
5. Belastingcapaciteit		< 95%	95 - 105%	> 105%

Als de uitkomst van één van de kengetallen uit de pas schiet, wil dat niet zeggen dat we financieel niet (langer) gezond zijn. Het is een mogelijke indicatie dat er (aanvullende) beheersmaatregelen moeten worden getroffen of herijkt.
In onderstaand overzicht wordt het verloop van de kengetallen weergegeven:

Kengetallen	Rekening 2021	Begroot 2022*	Begroot 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026	Categorie (peiljaar 2023)
1 Netto schuldquote	52,17%	54,63%	50,03%	44,90%	38,46%	36,32%	A
Netto schuldquote (gecorrigeerd)	51,11%	50,16%	47,24%	42,92%	34,95%	30,75%	A
2 Solvabiliteitsratio	39,18%	38,77%	40,87%	43,18%	47,00%	49,33%	B
3 Grondexploitatie	20,23%	23,40%	19,15%	16,99%	16,38%	16,76%	A
4 Structurele exploitatieruimte	7,11%	0,80%	2,53%	4,55%	6,16%	1,72%	A
5 Belastingcapaciteit	92,36%	88,05%	89,49%	89,49%	89,49%	89,49%	A

* betreft de geactualiseerde begroting 2022

Toelichting kengetallen

Basis voor deze kengetallen is de geprognosticeerde balans voor de jaren 2023-2026. Deze staat onder 'Uiteenzetting van de financiële positie'.

1. Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossing op de exploitatie. Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald, wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Een schuldquote van 100% wordt over het algemeen als grens gezien tussen acceptabel en in toenemende mate risicovol.
Wij zitten ruimschoots onder die grens.

2. Solvabiliteitsratio
Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is een kengetal dat weergeeft welk deel van het gemeentelijk vermogen is gefinancierd met eigen vermogen. Ook bij dit kengetal komen we voor de komende vier jaren uit boven ons streefpercentage van minimaal 20%.

3. Kengetal grondexploitatie
Het kengetal geeft in een percentage aan hoe groot het geïnvesteerde bedrag is ten opzichte van de totale baten. De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van een gemeente. Na jaren in categorie B, komen we dit jaar voor het eerst in categorie A. Uiteraard blijven wij het nauwlettend volgen ook al komen we nu in categorie A uit.

4. Structurele exploitatieruimte
Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele lasten zijn de personeelslasten, kapitaallasten en bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen, bij structurele baten gaat het onder andere om de Algemene uitkering van het gemeentefonds en eigen belastinginkomsten. Het kengetal 'structurele exploitatieruimte' geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Wij komen met dit kengetal in categorie A.

5. Belastingcapaciteit
De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Deze woonlasten zijn de optelsom van de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt berekend door de totale woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijk gemiddelde in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage. Zoals uit de tabel blijkt, zijn de woonlasten voor 2023 in onze gemeente lager dan het landelijk gemiddelde van € 904,00 (=100%) van het belastingjaar 2022.

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen

Portefeuillehouder	Rikkers
Organisatie	Beleid en Vastgoed, Grondzaken & Facilitair

Beleidsnota's

2010 Nota Openbare Verlichting
2012 Beleidsplan Kwaliteitsambitie Openbare Ruimte 2012-2016
2017 Bomenbeleidsplan 2017 - 2027
2018 Landschapsvisie Zuidoost Friesland 2018 - 2028
2021 Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025
2020 Plan van aanpak verduurzamen gemeentelijke vastgoedportefeuille

Inleiding

Onze gemeente heeft een flink aantal vierkante kilometers aan openbare ruimte in beheer. Er wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. Om dat mogelijk te maken wordt geïnvesteerd in kapitaalgoederen. De kwaliteit van de kapitaalgoederen en het onderhoud ervan is bepalend voor het voorzieningenniveau en uiteraard voor de (jaarlijkse) lasten.

Kwaliteitsambitie Openbare Ruimte

Uw raad heeft in 2011 het beleidsplan Kwaliteitsambitie openbare ruimte (2012-2016) vastgesteld. Hierin zijn de kwaliteitsdoelstellingen voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte (waaronder wegen, groen en bruggen) vastgesteld. De door de raad een aantal jaren geleden opgelegde ombuigingen, zijn hierin meegenomen.
Voor onze openbare ruimte zijn de volgende kwaliteitsafspraken afgesproken:

- Kwaliteit basis (voldoende onderhouden) voor centrum, hoofdstructuur en woongebieden;
- Kwaliteit laag (sober tot onvoldoende) voor industriegebieden en plattelandsgebieden.

Wegen

Het totale oppervlak van asfalt en straatstenen wat de gemeente beheert is ongeveer 2.555.000 m2 groot. Hiervan ligt 130 km aan wegen binnen de dorpen. Buiten de dorpen liggen nog eens 285 km aan wegen die de dorpen met elkaar verbinden. Ook liggen er binnen de gemeente fietspaden met een totale lengte van 85 km. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor het onderhoud van 2.140.000 m2 aan bermen en 442 km aan sloten waar water in staat.

In 2015 is door provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân een plan gemaakt tegen bodemdaling. Doordat de zomers steeds droger worden komt het water in de bodem steeds lager te staan. Het veen wat in de bodem zit verdwijnt als het uitdroogt. Hierdoor zakt de bodem.

Dit probleem speelt op veel plaatsen in Nederland, ook in Weststellingwerf. Op de plekken in de gemeente waar de bodem zakt, liggen ook wegen die mee zakken. In de verzakte wegen ontstaan kuilen en hobbels die gevaarlijk zijn. Wij weten nog niet precies hoeveel kuilen en hobbels er de komende jaren bijkomen. Maar we moeten bij de verzakte wegen vaker en met meer geld onderhoud uitvoeren.

Voor het ophogen van de wegen is niet apart geld gereserveerd. Wij houden daarom de wegen die langzaam verzakken goed in de gaten. Mochten er plotseling wel wegen sneller verzakken, dan informeren wij u en vragen u om samen met ons een oplossing te bedenken.

De wegen in de gemeente worden regelmatig bekeken en beoordeeld. Hierbij vergelijken wij wat we buiten zien, met de afspraken die wij allemaal met elkaar gemaakt hebben. Aan de hand van wat wij zien en wat we hebben afgesproken maken wij een plan voor het onderhoud aan de wegen tussen nu en vijf jaar. In dit plan geven wij aan hoeveel geld we denken nodig te hebben voor het onderhoud.

Bij de voorjaarsnota 2022 is er € 25.000 (incidenteel) beschikbaar gesteld om de meerjarige (investeringen) asfaltwegen in beeld te brengen en het budget/krediet voor structureel asfalt onderhoud te analyseren. Deze rapportage wordt door een ingenieursbureau opgesteld. De uitkomsten worden begin 2023 verwacht.

Groen

Groen komt in vele vormen terug in de openbare ruimte. Het totale areaal groen binnen de gemeente bedraagt ongeveer 113 hectare. Het grootste areaal bevindt zich in de woongebieden. Langs de plattelandswegen staan de meeste bomen. Het beheer voeren wij uit op basis van een kwaliteit gestuurd (groen)beheersysteem. Het groenbeheer is onder te verdelen in verzorging (kwaliteit onderhoud) en technische staat (kwaliteit inrichting).

Elk jaar laten wij een derde van de 30.000 bomen inspecteren. De kwaliteit van de bomen, de beplanting en de gazons is erg afhankelijk van het klimaat. De effecten van een droge zomer zijn later zichtbaar en vooraf niet te voorspellen. Met de jaarlijkse inspecties ontstaat er een actueel beeld van de kwaliteit van de bomen en eventuele veiligheidsrisico's. De normale werkzaamheden betreffende bomen zijn afgestemd op het bomenbeleidsplan.

Bruggen, waterwegen en kades

Weststellingwerf heeft 57 bruggen in beheer en onderhoud. Namelijk 26 verkeersbruggen en 31 fiets-/voetgangersbruggen.
Het bruggenbestand bestaat uit één middelgrote beweegbare verkeersbrug in Nijelamer, meerdere vaste verkeersbruggen van beton, drie kleine beweegbare en een aantal vaste houten bruggen voor fiets- en voetgangers. Met de gemeenten Steenwijkerland, De Fryske Marren en Ooststellingwerf hebben we 3 betonnen verkeersbruggen in gezamenlijk beheer en onderhoud.
Naast de bruggen beheren we ook 5 vissteigers, 1 monumentale keersluis en een muziekkoepel.
Jaarlijks bekijken wij de staat van onderhoud en met het beschikbaar gestelde geld voeren wij onderhoud uit. Eén keer per 5 jaar wordt dit bestand visueel geïnspecteerd door een externe partij. Deze inspectie staat ingepland voor 2023. De uitkomsten van deze inspectie zullen we bij de eerstvolgende voorjaarsnota 2023 / kadernota 2024 verwerken.

Openbare verlichting

De gemeente Weststellingwerf heeft in totaal 4.410 lichtmasten in eigendom en beheer (31-8-2022). Het onderhoud en beheer van de openbare verlichting is door de Coöperatie Openbare Verlichting en Inkoop Energie Fryslân vanaf 1 april 2019 aanbesteed. Met onderhoud bedoelen wij het reinigen en schilderen van masten en armaturen. Ook het oplossen van storingen aan de openbare verlichting en vervangen van masten en armaturen valt onder deze aanbesteding. Zoals bekend zijn wij bezig met het versneld vervangen van de openbare verlichting door ledverlichting. Inmiddels bestaat 85% van het areaal uit ledverlichting. Dit leidt tot een besparing op het energieverbruik.

In 2023 gaan we nog circa 600 paaltoparmaturen vervangen door nieuwe armaturen met ledverlichting. Ook gaan we de lichtmasten langs de Steenwijkerweg in De Blesse vervangen.

Riolering

Wij moeten ons houden aan de wettelijke taken voor het inzamelen, het afvoeren en behandelen van afvalwater, hemelwater en grondwater. Hoe wij dat doen wordt, is beschreven in het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP).

In het GRP hebben wij beschreven:
- ons beleid;
- hoe wij de bestaande riolering onderhouden;
- de aanleg van nieuwe riolering;
- wat de kosten zijn en wat de opbrengsten zijn.

De aanleg van nieuwe riolering en aanpassingen zijn de komende jaren gericht op het klimaatbestendig maken van de leefomgeving. In het GRP hebben wij de maatregelen beschreven die daarvoor uitgevoerd worden. Ons uitgangspunt is om alle werkzaamheden op een doelmatige wijze uit te voeren. Als het mogelijk is, voeren wij de werkzaamheden in OWO-verband uit. Ook werken wij met alle Friese gemeenten, Wetterskip, provincie en Vitens aan maatregelen voor een toekomstbestendige Friese waterketen. Dit is vastgelegd in het Fries bestuursakkoord waterketen (FBWK). Alle gegevens over de riolering hebben wij vastgelegd in een beheersysteem. Uit dit systeem halen wij een meerjarig overzicht voor het uitvoeren van onderhoud en het vervangen. Dit leggen wij vast in deze begroting en een investeringsplan.

Tractiemiddelen

Wij monitoren onze voertuigen met een beheersysteem. Om te voorkomen dat oude voertuigen uitvallen moeten wij deze regelmatig vervangen. Wij hebben een meerjarig overzicht van de te vervangen voertuigen. Dit hebben wij vertaald in deze begroting en het bijbehorende investeringsplan. Doordat er tegenwoordig leveringsproblemen zijn kan het voorkomen dat wij de vervanging van een voertuig moeten opschuiven.

Gebouwen

Zoals beschreven in de notitie ‘Strategisch omgaan met gemeentelijk vastgoed’ zijn onze gebouwen opgedeeld in twee categorieën:

- functionele panden (dragen bij aan het realiseren van doelen van de gemeente);
- niet-functionele panden (op termijn afstoten).

Het onderhoud van de panden is verdeeld in dagelijks onderhoud en planmatig onderhoud (groot onderhoud en planmatige vervangingen). Volgens de NEN 2767-inspecties wordt het geplande onderhoud vastgelegd in een meerjarenonderhoudsplanning.
Voor de functionele panden wordt het onderhoud zo gepland dat het niveau ‘sober en doelmatig’ blijft.
Voor ieder functioneel pand is het onderhoud in een meerjarig onderhoudsplan vertaald.
Voor de niet-functionele panden is gekozen om het onderhoud zo minimaal mogelijk uit te voeren. Alleen noodzakelijke maatregelen voor het behoud van de huidige functie en het huidige gebruik van het gebouw worden uitgevoerd.
Voor het verduurzamen van onze vastgoedportefeuille is in 2020 een plan van aanpak opgesteld. In programma 8 is hier nader uitwerking aan gegeven.

Beschikbare middelen voor het onderhoud

x € 1.000

Onderhoud kapitaalgoederen	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
tractiemiddelen	172	153	153	153	153	153
gebouwen	391	305	353	516	418	323
wegen	1.915	1.482	1.477	1.471	1.457	1.457
bruggen en duikers	156	157	157	155	152	152
openbare verlichting	69	52	52	52	52	52
openbaar groen	204	307	312	312	311	313
riolering	231	280	280	280	280	280
terreinen	76	83	83	83	83	83
overig	18	56	61	59	57	57
Eindtotaal	3.232	2.875	2.928	3.081	2.963	2.870

Paragraaf Financiering

Paragraaf Financiering

Portefeuillehouder	Hoen
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Inleiding

Het doel van deze paragraaf is om informatie te verstrekken over het treasurybeleid en de beheersing van de financiële risico's. Treasury betreft alle financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's. Treasury richt zich vervolgens op het besturen, beheersen van, het verantwoorden en toezicht houden op de hiervoor genoemde aspecten.
Wettelijke kaders voor gemeentelijk treasurybeleid vinden we terug in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido), de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof), de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en in de Gemeentewet met de daaruit afgeleide financiële verordening.
Vanwege de publieke taak van de gemeente gaan we bedachtzaam om met publieke middelen en zijn we transparant over de besteding hiervan. Risicobeheersing is daarbij van groot belang. Mogelijke renterisico's beheersen we via de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Verder stellen we strikte eisen aan het uitzetten van liquide middelen: leningen en garanties mogen in principe alleen worden verstrekt voor de uitoefening van de publieke taak. Voor het overige houden we eventuele overtollige middelen aan in 's rijks schatkist (als gevolg van het verplicht schatkistbankieren) zodat deze beschikbaar blijven voor de uitoefening van de publieke taak.

De uitgangspunten

Sinds de invoering van het schatkistbankieren zijn uitzettingen door gemeenten niet mogelijk. Door een goede (korte en lange termijn) liquiditeitsprognose te hebben, kunnen gemeenten in het aantrekken van geld sturen op het (tijdig) beschikbaar hebben van lang of kort geld. Met de huidige rentestand zijn de renterisico's die gemeenten daarbij lopen overzichtelijk.
We hebben momenteel nog drie geldleningen.

Risicobeheer

De overheid hanteert 2 instrumenten, binnen de wet Fido, voor het toetsen van het renterisico: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Het doel van deze normen is het krijgen van een stabiele rentelast over de jaren.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet vormt de bovengrens waarmee een tijdelijk liquiditeitstekort gefinancierd kan en mag worden met een kortlopende geldlening (korter dan 1 jaar). Als het liquiditeitstekort structureel dreigt te worden, moet er een langlopende geldlening worden aangetrokken. De kasgeldlimiet is vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal. Het doel van de limiet is de vlottende schuld (kortlopende leningen) te beperken. De berekening van de kasgeldlimiet voor de komende jaren is als volgt:

				x € 1.000
Kasgeldlimiet	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Begrotingsvolume	90.545	92.965	93.307	88.628
Het bij het ministeriële regeling vastgestelde percentage	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
De kasgeldlimiet in euro's	**7.696**	**7.902**	**7.931**	**7.533**

Toelichting kasgeldlimiet

Op dit moment hebben wij voldoende liquide middelen beschikbaar. Deze staan bij de Staat (schatkist). We verwachten dat we de geplande uitgaven voor investeringen voor het komende jaar op kunnen vangen met de huidige middelen. We blijven binnen de ruimte van de kasgeldlimiet. We houden het komende jaar de uitgaven van onze investeringen in de gaten om zo te bepalen of en wanneer wij een nieuwe langlopende lening nodig hebben.

Renterisicobeheer

De renterisiconorm stelt een grens aan het te lopen renterisico op de vaste schuld. De risiconorm houdt in dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen niet hoger mogen zijn dan 20% van het begrotingstotaal.
Onze ruimte binnen deze norm is als volgt:

				x € 1.000
Renterisiconorm	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Begrotingsvolume	90.545	92.965	93.307	88.628
Het bij het ministeriële regeling vastgestelde percentage	20,00%	20,00%	20,00%	20,00%
Toegestane renterisiconorm	**18.109**	**18.593**	**18.661**	**17.726**
Renteherziening op vaste schuld (opgenomen)	0	0	0	0
Renteherziening op vaste schuld (uitgezet)	0	0	0	0
Aflossingen	3.345	3.345	3.345	3.345
Huidige renterisiconorm	**3.345**	**3.345**	**3.345**	**3.345**
Ruimte binnen de toegestane renterisiconorm	**14.764**	**15.248**	**15.316**	**14.381**

Kredietrisico op verstrekte gelden en gegarandeerde leningen

De rentedragende leningen bestaan voornamelijk uit aan (voormalig) ambtenaren verstrekte hypothecaire geldleningen. De portefeuille krimpt omdat gemeenten geen hypothecaire geldleningen meer mogen verstrekken aan hun personeel. Jaarlijks wordt hier op afgelost. Hierdoor stijgen onze geldmiddelen. Het risico op de portefeuille is relatief klein, vanwege de hypothecaire zekerheden die tegenover de geleende gelden staan. Er is wel sprake van een (beperkt) renterisico omdat geldnemers hun rentevoorwaarden (kosteloos) kunnen aanpassen gedurende de looptijd. Echter, de meeste geldnemers hebben inmiddels hun rechten om de rentevoorwaarden aan te passen verbruikt.
Daarnaast hebben we verschillende (indirecte) garanties afgegeven. Op deze garantstellingen wordt in de regel regulier afgelost door de geldnemers. Met betrekking tot de gegarandeerde leningen betreft het veelal geldnemers in de zorg, sociale woningbouw of (sport)verenigingen. Omdat voor de leningen aan de woningcorporaties het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) garant staat, kan het kredietrisico voor de gemeente als minimaal worden beschouwd.

	x € 1.000
Verstrekte geldleningen en gegarandeerde leningen	**Ultimo 2022**
Rentedragende leningen	867
Gegarandeerde geldleningen (100%)	2.572
Indirect gegarandeerde geldleningen (WSW-achtervang-50%)	31.760
Totaal	**35.199**

Gemeentefinanciering

De gemeente hanteert een integrale financieringssystematiek. Dat wil zeggen dat we steeds kijken naar de totale financieringsbehoefte van de gemeente op enig moment. Bij de huidige verwachtingen over de renteontwikkeling (op korte termijn gelijkblijvend en op de langere termijn een iets oplopende rente) wordt goed gekeken naar de liquiditeitsbehoefte. Deze zetten we vervolgens af tegen de opgave om de schuldpositie te verbeteren in absolute zin: uitgangspunt daarbij is een beheersbare schuld waarop op reguliere basis aflossingen plaatsvinden. We laten daarbij de kortlopende schuld niet onnodig hoog oplopen waardoor lang geld moet worden aangetrokken op een voor onze gemeente ongunstig moment: een evenwichtige spreiding van de aflossingen en rentebetalingen is belangrijk bij een beheersbare liquiditeitsbegroting.

Schuld als aandeel van de exploitatie

Ter bevordering van de onderlinge vergelijkbaarheid zijn overheden verplicht om volgens vooraf gestelde richtlijnen onder andere de netto-schuldquote als kengetal te publiceren in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Leningenportefeuille

Het verloop van onze leningenportefeuille staat in de geprognosticeerde balans (zie onder “Uiteenzetting van de financiële positie”).

Financieringsbehoefte

De financieringsbehoefte (financieringstekort of -overschot) geeft een indicatie of het aangaan van vaste geldleningen al dan niet noodzakelijk is. Het huidige beeld is dat we voldoende middelen hebben om onze investeringen te kunnen betalen. Eerder leek het nodig om een langlopende lening aan te trekken voor € 10 miljoen. Dat is voorlopig nog niet nodig. Uiteraard volgen wij onze werkelijke uitgaven om zo te bepalen of en wanneer het aantrekken van een nieuwe lening nodig is.

				x € 1.000
Financieringsbehoefte per 31 december	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Eigen vermogen	37.578	38.676	41.447	42.131
Voorzieningen	6.204	6.191	6.178	6.165
Vaste geldleningen	41.852	38.507	35.162	31.817
	85.634	**83.374**	**82.787**	**80.113**
Vaste activa	71.663	70.807	68.228	65.631
Voorraden	17.301	15.797	15.286	14.857
Bijstelling op basis van geïnventariseerde risico's				
	88.964	**86.604**	**83.514**	**80.488**
Financieringstekort (-) danwel overschot (+) per 31 december	**- 3.330**	**- 3.230**	**- 727**	**- 375**

De wijze van rentetoerekening

In het volgende renteschema staat hoe voor alle jaren de rentetoerekening in deze begroting is vormgegeven. Het renteresultaat is verantwoord bij het Overzicht algemene dekkingsmiddelen, taakveld treasury.

				x € 1.000
Renteschema	**2023**	**2024**	**2025**	**2026**
Externe rentelasten over de korte en lange termijn	1.705	1.668	1.651	1.726
Externe rentebaten	35	35	34	34
Totaal door te berekenen rente	**1.670**	**1.633**	**1.617**	**1.692**
Rente die doorberekend wordt aan de grondexploitaties	429	364	329	315
Rente over eigen financieringsmiddelen	0	0	0	0
Aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	1.184	1.176	1.212	1.228
	1.613	**1.540**	**1.541**	**1.543**
Renteresultaat op het taakveld treasury	**57**	**93**	**76**	**149**

EMU saldo

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden van de gemeente op transactiebasis in een bepaalde periode. Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo is daarmee een indicatie voor de ontwikkeling van de liquiditeits- en financiële positie (eigen vermogen en schulden) van de gemeente.

Het EMU-saldo van één jaar zegt relatief weinig, Een structureel negatief EMU-saldo is echter wel reden tot zorg; dit geeft aan dat de gemeente jaar-op-jaar meer geld uitgeeft dan de gemeente ontvangt. Andersom kan het ook onwenselijk zijn dat het EMU-saldo enkele jaren op rij een flink positief saldo vertoont. Dit geeft immers aan dat de gemeente mogelijk onnodig geld oppot, terwijl het geld besteed kan worden aan voorzieningen in de gemeente.

Het EMU-saldo vervult een rol bij de afspraken die in Europees verband zijn gemaakt over het toegestane maximale tekort ervan op nationaal niveau om de overheidsfinanciën in de Eurozone robuust te houden. In Nederland geldt een macro EMU-tekort voor de decentrale overheden van 0,27 procent van het bruto binnenlands product per jaar.

Vier scenario's uitgelegd
Bij de gemeente kunnen zich vier scenario's voordoen. Hierbij wordt benadrukt dat het bij het beoordelen van de scenario's vooral gaat om de meerjarige ontwikkeling van het EMU-saldo.

Het EMU-saldo is positief:
De gemeente krijgt via reële transacties meer geld binnen dan dat ze uitgeeft. Dit schept ruimte om schulden af te lossen, te sparen en de reservepositie te verhogen. Daarmee draagt de gemeente positief bij aan het EMU-saldo van Nederland. Dit is voor 2023 bij de Gemeente Weststellingwerf het geval. Het EMU-saldo voor onze gemeente bedraagt € 3.164.000 positief.

Het EMU-saldo grenst aan 0:
De gemeente krijgt via reële transacties ongeveer evenveel geld binnen als dat er wordt uitgegeven.

Het EMU-saldo is negatief:
De gemeente geeft via reële transacties meer geld uit dan dat erbinnen komt. De gemeente zal schulden moeten maken, leningen moeten aantrekken, of het gespaarde geld moeten aanspreken. Ook kan het zijn dat het eigen vermogen (reserves) afneemt. Hierdoor draagt de gemeente negatief bij aan het EMU-saldo van Nederland.
Maar blijft onder de referentiewaarde: aangezien het EMU-saldo onder de referentiewaarde valt, is de bijdrage van de gemeente aan het EMU-saldo geen aandachtspunt mits de andere overheden zich ook aan hun referentiewaarden houden.

Het EMU saldo overschrijdt de referentiewaarde:
Aangezien het EMU-saldo boven de referentiewaarde uitstijgt, is de bijdrage van de gemeente aan het landelijke EMU-saldo een aandachtspunt.

Overige ontwikkelingen

Schatkistbankieren
Door de wet over schatkistbankieren zijn de decentrale overheden verplicht het grootste deel van hun liquide middelen aan te houden in de schatkist. De hoogte van deze drempel bedraagt 0,75% van het jaarlijkse begrotingstotaal en bedraagt voor onze gemeente voor 2023 ongeveer € 620.000.

Paragraaf Bedrijfsvoering

Paragraaf Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort, Rikkers en Hoen
Organisatie	Advies & Ondersteuning

De onderdelen inkoop & aanbesteding, informatisering & automatisering, documentaire informatievoorziening, financiële- en personele administratie als ook verzekeringen en business intelligence worden toegelicht in de paragraaf OWO-samenwerking.

Privacy en informatieveiligheid

Informatie is één van de belangrijkste bedrijfsmiddelen van de gemeente. We maken steeds meer en vaker gebruik van informatiesystemen en (digitale) gegevensuitwisseling met overheidsorganisaties, (keten)partners, burgers, inwoners, medewerkers, bedrijven en instellingen. Het verlies van gegevens, uitval van ICT, of het door onbevoegden kennisnemen of manipuleren van (persoons)gegevens kan ernstige gevolgen hebben voor de continuïteit van de bedrijfsvoering. Het kan ook leiden tot boetes of imagoschade. Een betrouwbare informatievoorziening is nodig voor het goed functioneren van de gemeente. Het is ook de basis voor het beschermen van de rechten van burgers en bedrijven.

De komende jaren blijft onze gemeente inzetten op het verhogen van de informatieveiligheid en het zorgvuldig omgaan met (persoons)gegevens. Dat doen we onder andere met het:

1. voldoen aan de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO), het normenkader voor de gehele overheid op het gebied van informatiebeveiliging;
2. voldoen aan de privacywetgeving, waaronder de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de Wet politiegegevens (Wpg);
3. vergroten en borgen van het informatiebeveiligings- en privacybewustzijn van (nieuwe) medewerkers;
4. afleggen van verantwoording via de zelfevaluatie ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit), de zelfevaluatie BRP (Basisregistratie personen) en de zelfevaluatie Reisdocumenten.

Rechtmatigheid

De gemeente moet bij de uitvoering van de gemeentelijke taken handelen volgens wettelijke richtlijnen. Het gaat hierbij om de rechtmatigheid van beheershandelingen die tot financiële transacties leiden. Deze financiële transacties worden in de jaarrekening verantwoord. Daarbij worden via interne controle de verordeningen op juistheid van handelen en rechtmatige totstandkoming getoetst. De kaders en belangrijkste activiteiten op het gebied van rechtmatigheid zijn vastgelegd in het beleidsplan interne beheersing en het jaarplan interne controle. Het beleidsplan biedt aanknopingspunten om de interne beheersing van de gemeente verder te ontwikkelen. Het college zal met ingang van het verslagjaar 2023 een rechtmatigheidsverantwoording moeten opnemen in de jaarrekening. Eerder werd nog uitgegaan van verslagjaar 2022. De invoering hiervan in de organisatie wordt stapsgewijs aangepakt.

Met ingang van 2023 wordt de invulling van de accountantsverklaring gewijzigd. Het college legt met ingang van het verslagjaar 2023 verantwoording af over de rechtmatigheid. In de rechtmatigheidsverantwoording geeft het college aan dat de gemeente bij alle (financiële) beheershandelingen en transacties de wet- en regelgeving naleeft. Om dit te waarborgen moet gesteund worden op een adequaat functionerend systeem van interne beheersing en -controle. De rechtmatigheidsverantwoording valt, als onderdeel van de jaarrekening, onder het getrouwheidsoordeel van de accountant. Daarmee vervalt het oordeel over de rechtmatigheid van de achterliggende beheershandelingen door de accountant.

Organisatieontwikkeling

Gemeentelijke organisaties staan in steeds grotere mate voor de uitdaging wendbaar in te spelen op de veranderingen in het werk, technologische ontwikkelingen en trends in de samenleving. Met onze organisatieontwikkeling zetten we een stap naar een flexibele organisatie die nog beter kan inspelen op de steeds veranderende vraag van inwoners en partners en die medewerkers aan de organisatie bindt en boeit.

Via zes ontwikkellijnen werken we aan de doelstellingen van de organisatieontwikkeling. Dit zijn: wendbaarheid en professionaliteit, veranderende dienstverlening, structuurwijziging, hybride werken, beheersing en samenwerking.
De structuurwijziging is nagenoeg afgerond en ook binnen de ontwikkellijnen hybride werken, beheersing en veranderende dienstverlening zijn flinke stappen gezet. Het zwaartepunt de komende jaren ligt op het cultuurtraject Wendbaarheid en professionaliteit. Het gaat om het versterken en ontwikkelen van een veranderende houding en gedrag van iedereen in de organisatie (leidinggevenden en medewerkers). Belangrijke thema's daarbij zijn duidelijk opdrachtgever- en opdrachtnemerschap, samenwerken, integraal en opgavegericht, eigenaarschap en flexibiliteit. Ook het vinden, binden en boeien van medewerkers sluit hierbij aan. We verwachten hier aan te kunnen werken binnen de bestaande middelen.

Uitvoering Human Resources Management (HRM)

HRM
De uitwerking van onze organisatieontwikkeling gericht op cultuurverandering staat centraal. Dit werkt door in onze personeelsinstrumenten, zoals leren & ontwikkelen, talentmanagement, de gesprekscyclus en werving & selectie. De schaarste op de arbeidsmarkt maakt de noodzaak om te investeren in het vinden, binden en boeien van medewerkers nog groter. We werken lokaal maar ook in OWO verband aan interventies en oplossingen om hier goed antwoord op te kunnen geven. Belangrijke thema's zijn arbeidsmarktcommunicatie, aantrekkelijk werkgeverschap, autonomie en talentontwikkeling. De kosten voor werving en selectie en het tijdelijk invullen van vacatures blijven stijgen.

Ziekteverzuim
We streven voor onze inclusieve organisatie naar een verzuimcijfer van 5,8% of lager. Dit cijfer sluit aan bij landelijke verzuimcijfers in onze sector gemeenten.

Kenmerken	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Rekeningcijfers			
Fte (inclusief griffie en excl. boventalligen)	292,36	317,06	321,86
Personen	328	331	331
Percentage man	49,09%		
Percentage vrouw	50,91%		
Gemiddelde leeftijd in jaren	47,72		
Dienstverband > 10 jaar	34,45		
Instroom	11,59%		
Doorstroom	2,74%		
Uitstroom	13,41%		
Ziekteverzuimpercentage	6,95%	4,90%	5,80%
Meldingsfrequentie verzuim	0,80	0,90	0,70

Paragraaf OWO-samenwerking

Paragraaf OWO-samenwerking

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort
Organisatie	Dienstverlening, Bestuur en Organisatie

De OWO samenwerking vervat in een bestuursovereenkomst en OWO-visie

De bestuursovereenkomst OWO-samenwerking van 2015 heeft per 1 juli 2017 de voltooiing van de bouw van de huidige drie uitvoerende OWO-afdelingen bereikt. Het terugkerende OWO-jaarplan, dat is samengesteld uit de jaarplannen van de drie OWO-afdelingen, is daarbij de basis voor de onderlinge ambities, de bestaande afspraken en de financiële vereffening en verrekening tussen de drie gemeenten. Een uniek construct in Nederland.

Op politiek en bestuurlijk niveau hebben de raden en de colleges begin 2021 is een nieuwe mijlpaal bereikt met het door de drie OWO-gemeenteraden ongewijzigd vaststellen van de OWO-visie. In deze OWO-visie is door de drie OWO-gemeenten overeenstemming bereikt over de onderwerpen en thema's die de komende jaren urgent zijn of gaan worden en waar politiek, bestuurlijk en ambtelijk commitment over is. Naast de in de OWO-visie genoemde thema's als Omgevingswet, Duurzaamheid (waaronder de RES en de Warmtevisie) en Recreatie & Toerisme wordt bijvoorbeeld Ondermijning een belangrijk onderwerp de komende jaren. De omvang en impact van deze thema's op gemeenten is groot en het gezamenlijk oppakken levert onderaan de streep voor alle drie gemeenten winst op. Het betekent dat kennis, kunde, capaciteit en financiën gebundeld kunnen worden én maatwerk voor de individuele gemeente mogelijk blijft. De OWO-samenwerking biedt hiervoor een vertrouwd fundament en voorbeelden als de harmonisatie APV en de huidige ervaringen met de Warmtevisie, laten zien dat het wérkt. De OWO visie is samengevat in 10 topprioriteiten.

Ontwikkeling van de OWO samenwerking, om blijvend wendbaar in te kunnen spelen op veranderingen

Afgesproken is dat de vastgestelde visie samen met de raden nader ingevuld en geconcretiseerd zou worden. Dit heeft in oktober 2021 geleid tot een concretere uitwerking en concrete afspraken. Naast de controlerende rol van de raden op de P&C cyclus, wordt het gezamenlijk voorbereiden van complexe (beleids-)onderwerpen georganiseerd via themabijeenkomsten voor de woordvoerders van de fracties die gaan over dat specifieke onderwerp. Een OWO-klankbordgroep om de OWO-samenwerking in brede zin met de raden te bespreken zal twee maal per jaar plaatsvinden.

Invulling geven aan de grote en complexe inhoudelijke opgaven waar de (OWO-)gemeenten de komende jaren voor aan de lat staan en dat in een tijd waarin de randvoorwaarden als financiën en capaciteit (arbeidsmarkt) onder druk staan, is een uitdaging! De OWO-samenwerking biedt daarbij vooral een kans om dit op een goede manier gezamenlijk waar te maken. Toename van taken en complexiteit, druk op de financiën en druk op kwalitatief goede medewerkers maakt dat de OWO-gemeenten óók kijken naar de manier waarop de (gezamenlijke) opgaven aangepakt kunnen worden en de uitvoering vormgegeven kan worden.

Voor de invulling van de werkzaamheden betekent dit onder andere meer datagedreven werken en adviseren en in het verlengde daarvan ook meer digitaliseren en waar mogelijk ook automatiseren. En dan ook nog, versneld door de corona-maatregelen, het meer hybride werken. Dit vereist een andere kijk op de informatiepositie en -voorziening (Informatievisie), maar ook op het kantoorconcept en de uitrusting voor de medewerkers. En vanzelfsprekend ook op de informatiebeveiliging en privacy. Hiermee zullen ook de nodige kosten gepaard gaan en mogelijk ook besparingen, door juist via de OWO-samenwerking minder meerkosten te realiseren.

Voortgang uitwerking OWO visie

Hieronder wordt een actualisatie gegeven van de stand van zaken van de uitvoering van de OWO visie, langs de destijds benoemde 10 topprioriteiten. Daarbij zijn de prioriteiten 1 (OWO 2.0 - herijken OWO-afdelingen en - zoektocht OWO-identiteit) en 2 (ambities en inrichting dienstverlening) onderdeel van een continue ontwikkeling van de samenwerking én van de drie OWO-gemeenten. OWO staat zoals hierboven omschreven, niet stil en omvat inmiddels ook al veel meer dan de destijds benoemde topprioriteiten.

Digitalisering
Een rode draad die in de OWO gemeenten te zien is, is de voortschrijdende digitalisering. Dan gaat het onder andere over nieuwe applicaties, koppelingen tussen (basis)registraties en digitaal registreren. Daarnaast hebben ook de wijzigingen in wet- en regelgeving grote invloed en ook hierin speelt de digitalisering een prominente rol zoals bij het Digitaal Stelsel Omgevingswet en de invoer van landelijke administratieprotocollen. Ook de aanbesteding ICT moet hierbij worden genoemd omdat hierbij ook rekening is gehouden met voortschrijdende digitalisering en dit is vastgelegd in de eisen en wensen.

ICT
We gaan grote stappen zetten op het vlak van ICT. Er zijn voor OWO BV extra gelden beschikbaar om het ‘been bij te trekken’, op het vlak van informatiebeveiliging, de performance van netwerk en systemen, voor de aansturing van de omvangrijke implementatietrajecten en voor het verder ondersteunen van de dienstverlening en van het hybride werken. Ook gaan we stap voor stap het datagedreven werken vorm geven.

Implementatie na aanbesteding ICT
In het voorjaar van 2022 is na de aanbesteding de opdracht gegund aan de huidige leverancier. Hoewel er geen overgang komt naar een andere leverancier, betekent dit niet dat de implementatie weinig werk is. Vanwege onder andere migratie naar de Cloud en een Multitenant omgeving (met één user in drie verschillende omgevingen kunnen werken), vraagt de implementatie de nodige voorbereiding qua opleidingen, veranderingen in processen, gebruikershandleidingen, migratie van systemen, ingerichte beheerorganisatie et cetera.

Datagedreven werken
In 2021 en 2022 is gestart met het project Datagedreven werken binnen de OWO-gemeenten. Tevens wordt onderzocht of aansluiting bij DataFryslân interessant kan zijn voor de gemeenten. Er zijn daarnaast nog twee recente ontwikkelingen: de eerste gaat over het opstellen van een uitvoeringsplan voor het datagedreven werken binnen de OWO-gemeenten en het tweede betreft aansluiten bij DataFryslân. De kosten voor het datagedreven werken en aansluiten bij DataFryslân zijn vanaf begrotingsjaar 2022 al structureel opgenomen in de programmabegrotingen van de gemeenten.

Organisatieontwikkeling
2023 gaat een (in)spannend jaar worden voor de afdeling OWO BV. De in 2022 ingezette organisatieontwikkeling zal in 2023 tot wasdom komen. We zullen de samenwerking tussen de gemeenten versterken door de kaders voor de uitvoering verder te uniformeren. Dit gaat zowel om de uitvoering van de financiële, als de salaris- en personeelsadministratie, als om de informatievoorziening, de poststromen en de onderliggende werkprocessen. Dit gaat het mogelijk maken om de interne bedrijfsprocessen te vereenvoudigen en de hoge werkdruk te verlagen. Alle seinen staan op groen om een grote stap voorwaarts te zetten. Het grootste risico ligt in het tijdig vinden van de goede mensen. We hebben al veel vacatures, er gaan medewerkers met pensioen, er is altijd natuurlijk verloop en we zoeken versterking. In de huidige arbeidsmarkt is het geen sinecure om op sterkte te komen en te blijven.

Inkoop en verzekeren
De samenwerking op inkoop wordt doorgezet en waar mogelijk versterkt. Hetzelfde geldt voor het onderdeel verzekeren.

Informatievoorziening
Op verschillende onderdelen, maar met name binnen de (documentaire) informatievoorziening komen we tot herschikking van taken en een meer toekomstbestendige opbouw van de afdeling.

Beleidsplan Vergunningverlening, toezicht en handhaving fysieke leefomgeving
Voor de periode 2020-2024 is een OWO-breed beleidsplan vastgesteld. De drie gemeenteraden hebben kaders meegegeven voor dit beleidsplan. In het 4e kwartaal van 2022 wordt op basis van de college-/coalitieakkoorden gekeken welke accenten er gelegd gaan worden in 2023. Vooral het thema ondermijning zal een meer prominente plek krijgen in de taken van OWO-VTH.

Ondermijning
Al enige tijd is merkbaar dat de politie zich meer gaat richten op haar kerntaken; het handhaven van de openbare orde en veiligheid. Gevolg is dat leefbaarheidstaken weinig of geen aandacht meer krijgen. Bestuurlijk is de wens uitgesproken meer capaciteit in te zetten op leefbaarheid, verkeersveiligheid, natuur, openbare ruimte en groen; dit wordt vertaald in extra capaciteit voor toezicht (BOA's). De afdeling werkt aan accentverschuivingen in taken en competenties om de beleidsdoelen te kunnen realiseren. Ondermijning, de beweging waarbij criminele activiteiten steeds meer verweven raken met onze maatschappij, vraagt nadrukkelijk aandacht van onze organisaties. Er zal geïnvesteerd moeten worden in bewustwording, een scherpe blik bij vergunningverlening (BIBOB toets) en toezicht en handhaving, om zowel in capaciteit als in kwaliteit toegerust te zijn op deze ontwikkelingen.
De huidige vraag en daarmee het beslag op de beperkte capaciteit, stijgt inmiddels uit boven de inschatting die gemaakt is in het OWO-breed vastgestelde beleidsplan vergunningverlening, toezicht en handhaving voor de fysieke leefomgeving. De integrale veiligheidsplannen in de OWO-gemeenten signaleren eenzelfde behoefte. De OWO-gemeenten hebben elkaar opgezocht op dit thema, om samen zo efficiënt mogelijk te werken.

Omgevingswet
Op het moment van schrijven is het de invoeringsdatum voor de Omgevingswet gesteld op 1-1-2023. Daarbij is wel een voorbehoud gemaakt door de Eerste Kamer met betrekking tot het digitaal stelsel. De OWO-gemeenten werken toe naar realisatie van de minimaal gestelde eisen voor implementatie van deze wet. Door de vele onzekerheden is hiervoor gekozen en kan geanticipeerd worden op mogelijke veranderingen. Daarbij is afstemming met de ketenpartners belangrijk, vooral met de FUMO. De Omgevingswet heeft ook gevolgen voor de legesopbrengsten: meer vergunningsvrij bouwen leidt tot minder legesinkomsten. Tegelijkertijd treedt de Wet kwaliteitsborging bouwen in werking. Ook deze wet heeft flinke gevolgen voor de te berekenen leges voor Omgevingsvergunningen. Zowel de Omgevingswet als de Wet kwaliteitsborging bouwen, zorgen voor verschuiving van taken. Het is nu nog onduidelijk wat de omvang van deze verschuiving is en wat de gevolgen voor de omvang van de formatie van OWO-VTH zullen zijn.

Harmonisatie APV
In het najaar van 2021 is een herziene versie van de APV aan de drie OWO-gemeenteraden aangeboden. Deze is OWO-breed afgestemd en leidt tot meer geharmoniseerde regelgeving binnen de drie OWO-gemeenten. De komst van de Omgevingswet is de volgende aanjager en verwacht wordt dat in 2023 een volgende stap gezet wordt in verdere afstemming van APV regelgeving in OWO-verband. Daarbij zal nadrukkelijk gekeken worden of verdere harmonisatie bereikt kan worden.

Paragraaf Verbonden Partijen

Paragraaf Verbonden Partijen

Portefeuillehouder(s)	College
Organisatie	Advies & Ondersteuning

Inleiding

Wij hebben een aantal taken ondergebracht in samenwerkingsverbanden waarin meerdere gemeenten en/of andere instellingen participeren. Het gaat hier om deelnemingen in vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen en stichtingen. De samenwerkingsvormen duiden we aan met het begrip 'verbonden partijen". Hieronder verstaan we een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.
Met bestuurlijk belang bedoelen we: de gemeente heeft zeggenschap door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht.
Onder financieel belang verstaan we: het bedrag dat ter beschikking is gesteld en dat niet verhaalbaar is of waarvoor aansprakelijkheid bestaat als de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt.

Visie op verbonden partijen

Onze visie op verbonden partijen is dat de gemeente alleen participeert in een verbonden partij als daarmee de publieke taak is gediend. Er zijn diverse redenen om deel te nemen aan een verbonden partij. In de gemeenschappelijke regeling of in de statuten is de doelstelling van de verbonden partij geformuleerd.
Hoewel dat niet bij elke samenwerkingsvorm expliciet wordt vermeld, gaat het vaak om:

- Efficiency voordeel door grotere schaal
- Risicospreiding
- Grotere machtspositie ten opzichte van andere partijen in de markt
- Onvoldoende capaciteit (kwalitatief en kwantitatief) in eigen huis
- Beter kunnen voldoen aan wet- en regelgeving
- Wettelijke verplichting

Zeggenschap in de praktijk

De gemeente kan invloed uitoefenen door middel van:

- besturen van stichtingen en gemeenschappelijke regelingen
- vergadering van aandeelhouders
- raad van commissarissen
- toezicht

Sinds 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr) gewijzigd. Deze wijziging heeft als doel om de positie, de besluitvorming en de controlerende rol van de gemeenteraad te versterken.

Wij wenden onze invloed aan als het gaat om sturing op (onder andere) financiën, risico’s en toekomstvisie.
Het zijn vormen van verlengd lokaal bestuur. Hierdoor is de directe invloed per definitie beperkt. Bij een meerderheid voor een voorstel zal de minderheid zich moeten schikken. De democratische controle op de verbonden partijen ligt bij de gemeenteraad. Collegeleden die deel uitmaken van een bestuur van een verbonden partij, leggen verantwoording af aan de raad.

Financieel belang

Het financiële belang in een verbonden partij staat per instelling in de tabel onderaan deze paragraaf.

Beleidsontwikkelingen enkele verbonden partijen

Veiligheidsregio Fryslân

De Veiligheidsregio Fryslân (VRF) levert samen met burgers en organisaties een bijdrage aan een veilig en gezond Fryslân. De VRF richt zich op brandweerzorg, publieke gezondheidszorg, jeugdgezondheidszorg en crisisbeheersing. Het beleid van de VRF richt zich op het bevorderen van samenwerking en beter gebruik maken van informatie en technologie. De begroting is opgebouwd uit 4 onderdelen:
1. GGD; (door Sociaal Domein)
2. Crisisbeheersing;
3. Brandweer
4. Organisatie

Ad. 1 GGD
Gelijk aan de bestuursperiode van de gemeenteraden stelt ook de GGD iedere vier jaar een nieuw meerjarenbeleidsplan vast. Het basis- en aanvullende pakket worden daarin aangevuld met lopende programma's, projecten en ontwikkelingen. Aan het eind van 2022 wordt het meerjarenplan voor de komende jaren vastgesteld. De GGD is voornemens de volgende inhoudelijke aandachtspunten op te nemen in het meerjarenbeleidsplan:

- Friese preventieaanpak: een herijking en verrijking van de (leefstijl)programma's die Friesland rijk is. Met een integrale aanpak vindt er meer samenhang en samenwerking plaats tussen de bestaande initiatieven.
- Jeugdgezondheidszorg 3.0: met het programma JGZ 3.0 komen we tot een toekomstbestendige JGZ, gebaseerd op de principes van positieve gezondheid, die met moderne middelen een hoge kwaliteit en bereikbaarheid realiseert.
- Omgevingswet: Het beschermen en bevorderen van gezondheid krijgt met ingang van de Omgevingswet een integrale plek in besluiten over inrichting van de leefomgeving. De GGD versterkt haar beleidsadviesrol op het terrein van de gezonde leefomgeving.
- Rijksvaccinatieprogramma: gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van dit programma. Gemeenten hebben een beperkte vrijheid bij de uitvoering. In Friesland financieren de gemeenten de uitvoering van het programma, de uitvoering is ondergebracht bij de JGZ/GGD. De in het gemeentefonds aanwezige middelen worden geheel ter beschikking gesteld aan de GGD ten behoeve van de uitvoering.
- Noordelijke samenwerking: de deskundigheid op onder andere de onderwerpen infectieziekte bestrijding, TBC en medische milieukunde wordt steviger verankerd. Door het coronavirus is expliciet naar voren gekomen dat we de infectieziektenbestrijding in Nederland niet stevig genoeg hebben georganiseerd en vastgelegd.
- Zorg en veiligheid: De visie Zorg & Veiligheid wordt geconcretiseerd, samen met andere partners op het terrein van sociale veiligheid. Hierbij wordt gekeken hoe de werkzaamheden van de GGD een oplossing kunnen bieden voor de problematiek die in gemeenten wordt ervaren.
- Corona: De GGD heeft de opdracht gekregen maatregelen te treffen tot het uitvoeren van de noodzakelijk covid-19 testen, het noodzakelijke bron- en contactonderzoek na een geconstateerde besmetting met covid-19 en het noodzakelijke vaccineren tegen covid-19. Afhankelijk van het verloop van het virus kan er opnieuw een opdracht voor de GGD ontstaan om voornoemde taken uit te voeren.

Ad 2. Crisisbeheersing
In 2023 gaat de afdeling crisisbeheersing met de volgende speerpunten aan de slag:
1. Risico's in beeld: adequaat inspelen op bestaande en nieuwe risico's. VRF zet in op risicocommunicatie, bevorderen van redzaamheid en verhogen van veiligheidsbewustzijn van burgers;
2. (Netwerk)samenwerking: met stakeholders en samenwerkingspartners afspraken maken hoe te handelen voor, tijdens en na crises;
3. Crisisorganisatie 24/7: de crisisorganisatie bekwaam en up-to-date houden;
4. Advisering: de advisering verbeteren bij evenementen en de zorg continuïteit bij crises;
5. Evalueren: leren van evaluaties en belevingsonderzoeken.

Ad 3. Brandweer
In 2023 gaat de brandweer met de volgende speerpunten aan de slag op het gebied van brandweer:
1. Samen aantoonbaar paraat: op basis van een betrouwbaar en actueel beeld van de repressieve slagkracht (mens en materieel) anticipeert VRF adequaat op paraatheidsproblemen;
2. Samen aantoonbaar vakbekwaam: het beschikken over een effectief en efficiënt trainingsprogramma dat aansluit op de behoefte van de medewerkers en de risico's in hun omgeving;
3. Risicobewust en risicogericht samenwerken.

Ad. 4. Organisatie
Voor de VRF als organisatie staan de volgende speerpunten in 2023 centraal:
1. Investeren in digitale dienstverlening: de informatiemanagementprojecten die in 2022 zijn gestart, worden afgerond en geborgd. In 2023 gaat de VRF data en datamanagement gericht op stuurinformatie intern en extern, gegevensuitwisseling met burgers en ketenpartners, procesmatig werken en het digitaliseren van processen en digi-vaardigheden en digitaal leiderschap verbeteren.
2. Privacy: de functionaris gegevensbescherming en privacy-officer zien toe op de toepassing van de privacywetgeving en rapporteren hierover aan de directie en het dagelijks bestuur.
3. Personeel: de VRF wil een aantrekkelijke werkgever zijn door volop mogelijkheden te bieden voor persoonlijke ontwikkeling en het investeren in de professionalisering van zijn medewerkers.
4. Integriteitsbeleid: VRF is een integere organisatie en laat dit terugkomen in haar kernwaarden: betrokken, betrouwbaar en professioneel.
5. Gedragscode: is bedoeld om rechten, plichten, procedures en sancties die wettelijk zijn vastgelegd betekenis te geven in geldende gedragsregels.
6. Hybride werken: de coronacrisis heeft de VRF geïnspireerd om anders naar de manier van werken en het gebruik van de werklocaties te kijken. Het gedeeltelijk thuis- en op kantoor werken zal blijven.

<u>Welstandszorg Hûs en Hiem</u>
Hûs en Hiem verzorgt de welstandsadvisering voor de gemeenten in Fryslân. Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2023 vervalt de huidige vorm van de welstandstoetsing. Onder aansturing van de Vereniging Friese Gemeenten wordt onderzoek uitgevoerd naar de toekomst van de welstandstoets. Op basis van het rapport "Borging en versterking ruimtelijke kwaliteit bebouwde omgeving" en de evaluatie van het welstandsbeleid wordt de discussie verder gevoerd. In 2023 vindt besluitvorming plaats. Wat dit betekent voor de gemeenschappelijk regeling Hûs en Hiem is nu nog niet bekend.

<u>FUMO</u>
De FUMO (Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouiwing) is de friese organisatie voor de uitvoering van de vergunningverlening, toezicht en handhaving en specialistische advies op het gebied van milieu en omgeving. Het aantal taken dat aan de FUMO wordt toebedeeld wordt deels door de rijksoverheid bepaald (de basistaken) en is deels een bevoegdheid van de gemeente (de plustaken). Na een moeizame start krijgt de organisatie steeds meer grip op haar bedrijfsprocessen waardoor de efficiency toeneemt. Ontwikkelingen zoals de Omgevingswet vragen wel extra inzet, maar aan de andere kant is het weerstandsvermogen eerder op het gewenste niveau dan verwacht. De bijdrage die de gemeente is verschuldigd aan de gemeenschappelijke regeling FUMO is gebaseerd op het werkelijke aantal inrichtingen in de gemeente en de tijd die is gemoeid met de werkzaamheden.
OWO blijft inzetten op een goede verbinding met de FUMO. Wij zijn actief betrokken bij een aantal primaire bedrijfsprocessen om zodoende recht te doen aan één van de aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek rond het proces van vergunningverlening in 2019.

Omrin
Wij zijn samen met de Friese gemeenten (met uitzondering van Smallingerland) aandeelhouder van Afvalsturing Friesland (met handelsnaam Omrin).
Omrin is tot stand gekomen vanuit de wens tot meer integrale samenwerking op het gebied van afval. Doelstelling van de samenwerking is een betere kostenbeheersing en meer invloed op het ketenbeheer. De aangesloten gemeenten hebben een leveringsplicht van huishoudelijk afval aan Omrin.
De visie van Omrin is: “Van grondstof naar product, van product naar afval, van afval terug naar grondstof. Hoe beter we kringlopen sluiten, des te minder grondstoffen we nodig hebben”.
Op Ecopark de Wierde staat de scheidings- en bewerkingsinstallatie. Machines halen zoveel mogelijk herbruikbare afvaldeeltjes uit het huishoudelijk afval. Het afval dat overblijft, gaat naar de ReststoffenEnergieCentrale (REC) in Harlingen. Door dit afval te verbranden, wordt duurzame energie opgewekt. Omrin is voortdurend bezig met doorontwikkeling en geeft onder meer inhoud aan de overgang Van afval naar grondstof (Vang).

De Marrekrite
Voor de aanleg en onderhoud van recreatieve voorzieningen in Friesland is in 1957 De Marrekrite ingesteld. De belangrijkste taak is het beheer en onderhoud van meer dan 3.800 gratis aanlegplaatsen en het wandel- en fietsknooppuntennetwerk. Ook het aanleggen, aanpassen en uitbreiden van het wandel- en fietsknooppuntensysteem en het beheer en onderhoud van routenetwerken (borden) gebeurt door de Marrekrite. Het onderhoud van de fiets- en wandelpaden blijft een taak van de provincie en de gemeenten.

Gemeenschappelijke Regeling (GR) Sociale werkvoorziening Fryslân
Als uitkomst van de herstructurering SW bedrijf in 2019 is de GR SW Fryslân omgevormd tot een bedrijfsvoeringsorganisatie. De GR heeft als enige doel om werkgever te zijn voor de SW medewerkers van Caparis NV. Inhoudelijk wordt er niet meer gestuurd vanuit de GR. Deze sturing is verplaatst naar de dienstverleningsovereenkomsten die de individuele gemeenten hebben afgesloten met Caparis NV.
De GR heeft jaarlijks minimale kosten voor bijvoorbeeld de facilitering van de SW raad, het opstellen van de jaarrekening en de facilitering van de bestuursvergaderingen.

Stichting Comprix
Stichting Comprix is verantwoordelijk voor het openbaar basisonderwijs in de gemeenten Weststellingwerf, Ooststellingwerf en Opsterland. In Weststellingwerf gaat het om 21 openbare basisscholen.

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.
Onze gemeente is sinds begin 2018 deelnemer in de Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A. Voorheen was dit Stichting Openbare Verlichting Fryslân (SOVF). Deze coöperatie doet het onderhoud aan de openbare verlichting van de meeste Friese gemeenten en de provincie Fryslân. Daarnaast koopt de coöperatie energie in voor deze partijen.

Overzicht verbonden partijen

Wij nemen deel in de volgende gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en vennootschappen:

1. Overzicht Gemeenschappelijke regelingen waarin de gemeente deelneemt

Veiligheidsregio Fryslân	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel deelname	Efficiencyvoordeel door schaalvergroting
Deelnemers buiten Weststellingwerf	De Friese gemeenten
Belang	Exploitatiebijdrage 2023 Veiligheid € 1.621.624 Gezondheid € 1.138.035

Ontwikkelingen 2023	Beschermen en bevorderen van de gezondheid en veiligheid van inwoners in Friesland. Dit door middel van verbeterde zorg, crisisbeheersing en digitale beveiliging.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2021	€ 6.075.701	€ 72.001.431
31-12-2021	€ 9.753.104	€ 87.723.841
Resultaat 2021	€ 2.985.062	
Portefeuillehouder	Van de Nadort	

FUMO (Friese Uitvoeringsdienst Milieu en Omgeving)		
Vestigingsplaats	Grou	
Doel deelname	Regionale Uitvoerings Dienst (RUD), expertisebundeling door samenwerken	
Deelnemers buiten Weststellingwerf	De Friese gemeenten	
Belang	Exploitatiebijdrage 2023 € 407.974	
Ontwikkelingen 2023	De FUMO functioneert als de backoffice voor gemeenten en provincie. Het loket voor aanvragers blijft bij de bevoegde gezagen van deze taken. Doel van de FUMO is het realiseren van een goede leefomgeving en natuurlijk het leveren van goede producten. Ook ligt de focus op de voorbereiding op de implementatie van de Omgevingswet.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2021	€ 1.626.448	€ 5.572.137
31-12-2021	€ 1.422.044	€ 5.280.239
Resultaat 2021	€ 120.916	
Portefeuillehouder	Den Hartigh	

GR Hus en Hiem	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel deelname	Kennis, inwinnen van deskundige en onafhankelijke adviezen
Deelnemers buiten Weststellingwerf	De Friese gemeenten, behalve Tytsjerksteradiel
Belang	In principe budgettair neutraal. Kosten worden in rekening gebracht bij aanvrager vergunning.

Ontwikkelingen 2023	De invoering van de Omgevingswet gaat invloed hebben op de gehele bouwsector.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2021	€ 350.189	€ 80.906
31-12-2021	€ 454.558	€ 136.383
Resultaat 2021	€ 96.369	
Portefeuillehouder	Zonderland	

Recreatieschap voor het Friese Waterland 'De Marrekrite'		
Vestigingsplaats	Uitwellingerga	
Doel deelname	Efficiencyvoordeel, machtspositie en kennisconcentratie	
Deelnemers buiten Weststellingwerf	Provincie Fryslân en diverse Friese gemeenten	
Belang	Exploitatiebijdrage 2023 € 30.060 inclusief bijdrage baggerfonds. Het eigen vermogen is onderverdeeld in diverse fondsen: onderhouds-, bagger- en ontwikkelingsfonds. Deze fondsen zijn bestemmingsreserves en worden aangewend voor de uitvoer van taken, bijvoorbeeld groot vervangingsonderhoud.	
Ontwikkelingen 2023	Duurzame (vervangings-)investeringsopgave in de recreatieve voorzieningen in Fryslân.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2021	€ 5.162.521	€ 885.657
31-12-2021	€ 4.795.000	€ 1.996.000
Resultaat 2021	€ 131.000	
Portefeuillehouder	Hoen	

OLAF / OMRIN	
Vestigingsplaats	Leeuwarden
Doel deelname	Efficiencyvoordeel, machtspositie en kennisconcentratie
Deelnemers buiten Weststellingwerf	Provincie Fryslân en de Friese gemeenten
Belang	Zie onder OMRIN
Ontwikkelingen 2023	Zie onder OMRIN

Vermogen	Zie onder OMRIN	
Resultaat 2021	Zie onder OMRIN	
Portefeuillehouder	Den Hartigh	
GR SW Fryslân		
Vestigingsplaats	Drachten	
Doel deelname	Uitvoering van de Wet sociale voorziening en de uit deze wet voortvloeiende wettelijke voorschriften	
Deelnemers buiten Weststellingwerf	Achtkarspelen, Heerenveen, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland, Smallingerland en Tytsjerksteradiel	
Belang	Exploitatiebijdrage 2023 € 4.000	
Ontwikkelingen 2023	Als gevolg van de gemaakte afspraken in de fairdeal tussen de 8 gemeenten en Caparis NV is de relatie tussen de GR en de 8 gemeenten veranderd. Het is nog niet helemaal duidelijk hoe de sociale werkvoorziening zich in de komende jaren gaat ontwikkelen. Het bestuur blijft er in ieder geval naar streven om de werknemers een goede en passende werkomgeving te bieden.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2021	€ 0	€ 7.172.000
31-12-2021	€ 0	€ 6.386.000
Resultaat 2021	€ 0	
Portefeuillehouder	Den Hartigh	

2. Lijst met stichtingen waarin de gemeente deelneemt

Stichting Kredietbank Nederland (KBNL)		
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Doel deelname	Op maatschappelijke en zakelijk verantwoorde wijze voorzien in de behoefte aan onder andere geldkrediet, schuldhulpverlening, budgetbeheer, bewindvoering, wettelijke schuldsanering van natuurlijke personen	
Belang	Deelname € 120.892	
Ontwikkelingen 2023	Voorkomen schuldproblematiek.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2020	€ 2.704.000	€ 39.848.000
31-12-2020	€ 2.713.000	€ 34.371.000
Resultaat 2020	Niet bekend	
Portefeuillehouder	Den Hartigh	

Stichting Comprix (openbaar primair onderwijs)		
Vestigingsplaats	Wolvega	
Doel deelname	Voldoen aan wettelijke taak inzake instandhouding van kwalitatief goed openbaar primair onderwijs in een genoegzaam aantal scholen.	
Belang	Indirect in relatie tot onder doel genoemde wettelijke taak, alsmede financieel toezicht door goedkeuring van begroting en rekening van de stichting.	
Ontwikkelingen 2023	geen specifieke ontwikkelingen	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2021	€ 5.782.000	€ 8.122.000
31-12-2021	€ 5.873.183	€ 9.512.155
Resultaat 2021	€ -356.638	
Portefeuillehouder	Rikkers	

Coöperatie Openbare Verlichting & Energie Fryslân U.A.	
Vestigingsplaats	Sneek
Doel deelname	Samenwerkingsverband op het gebied van beheer en onderhoud van openbare verlichting en gezamenlijke inkoop van duurzame energie.
Belang	Exploitatiebijdrage 2023 € 33.000
Ontwikkelingen 2023	Professionalisering van dit samenwerkingsverband op het gebied van beheer openbare verlichting, laadinfrastructuur en inkoop energie verder ontwikkelen.
Vermogen	Niet van toepassing
Resultaat 2021	Niet van toepassing
Portefeuillehouder	Rikkers

3. Lijst deelnemingen in vennootschappen

NV Bank Nederlandse Gemeenten		
Vestigingsplaats	Den Haag	
Doel deelname	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	
Belang	Deelname 58.071 aandelen à € 2,50 = € 145.178	
Ontwikkelingen 2023	Geen bijzonderheden	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen

1-1-2021	€ 5.097.000.000	€ 155.262.000.000
31-12-2021	€ 5.062.000.000	€ 143.995.000.000
Resultaat 2021	€ 236.000.000	
Portefeuillehouder	Hoen	

OMRIN (Afvalsturing Friesland NV)		
Vestigingsplaats	Leeuwarden	
Doel deelname	Het afval van overheden en bedrijven op een professionele en milieuhygiënisch verantwoorde manier inzamelen, bewerken en verwerken.	
Belang	Deelname 120 aandelen à € 450 = € 54.000	
Ontwikkelingen 2023	Innovatie van techniek. Dit gebeurt onder andere door de pas in gebruik genomen Dano-trommel, als uitbreiding van de nascheidingsinstallatie op Ecopark De Wierde. Met deze installatie kan meer organisch materiaal (in de vorm van niet-herbruikbaar papier en luierafval) uit het huishoudelijk restafval worden gehaald.	
Vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
1-1-2021	€ 61.055.000	€ 132.770.000
31-12-2021	€ 64.757.000	€ 128.437.000
Resultaat 2021	€ 4.936.000	
Portefeuillehouder	Den Hartigh	

Paragraaf Grondbeleid

Paragraaf Grondbeleid

Portefeuillehouder	Hoen en Zonderland
Organisatie	Vastgoed, Grondzaken & Facilitair

Algemeen

Er is een gespannen woningmarkt. Dit zorgt voor een grote vraag naar nieuwbouw oftewel bouwgrond in de gemeente. Inwoners en ondernemers investeren in de nieuwbouw van woningen en bedrijfspanden. Vooralsnog is de verwachting dat de lijn van 2021 en 2022 wordt voortgezet in 2023. Maar ook blijkt uit de markt dat er onzekerheid is over de hoge bouwprijzen. Dit zorgt voor onzekerheid bij het verkrijgen van een financiering. Kopers maken hierdoor vaker gebruik van een betaalde verlenging van de optie.

Op het gebied van de uitgifte van particuliere, projectmatige en bedrijfskavels is het uitgiftebeleid geactualiseerd. Dit beleid voldoet aan de wet- en regelgeving en aan de regels die volgen uit het Didam-arrest door de Hoge Raad van 26 november 2021.

Uit het nieuwe coalitieakkoord 2022-2026 staan ambities op het gebied van woningbouw en economie. In het collegeprogramma is deze ambitie uitgewerkt. De komende jaren wordt uitvoering gegeven aan meer woningbouw en vestiging van bedrijven.

Marketing

Door het inzetten van communicatiemiddelen worden beschikbare woningbouwkavels en kavels op onze bedrijventerreinen bij potentiële kopers onder de aandacht gebracht. Voor de verkoop van onze kavels op de bedrijventerreinen De Plantage en Uitbreiding Schipsloot krijgt de huidige marketingstrategie 'Klaar voor de stap?' in 2023 een vervolg.

Bouwgrond in exploitatie (BIE)

Hieronder wordt ingegaan op vijf grondexploitaties onderverdeeld in woningbouwlocaties en bedrijventerreinen.

Woningbouwlocaties

Lindewijk Wolvega
De begroting 2023 voor Lindewijk (deelgebieden 1 en 2) ligt in het verlengde van de vastgestelde grondexploitatie Lindewijk. Het bestemmingsplan voor deelgebied 2 is een flexibel bestemmingsplan. Dit houdt in dat de verkaveling niet vaststaat. Per kavelblok wordt voorafgaand aan de ontwikkeling de verkaveling door het college vastgesteld.
Voor deelgebied 2 wordt een opbrengstenstijging van 3% ten opzichte van deelgebied 1 toegepast, met uitzondering van het segment goedkope koop. Laatstgenoemde segment is met slechts 1% verhoogd om zoveel mogelijk tegemoet te komen aan de grote vraag naar betaalbare starterswoningen.

Lindewijk deelgebied 1 bevindt zich in een afrondende fase. De eerste projectmatige en vrije kavels in deelgebied 2 zijn inmiddels bouwrijp gemaakt. Verkoop van de vrije kavels is ook al gestart.
Het bouwrijp maken van de volgende fase van 60 particuliere woningen (kavel 34) start in de loop van 2023.

Locatie voormalige Renbaanschool te Noordwolde
Deze grondexploitatie heeft een looptijd tot en met 2024. De verkoop van de laatste twee kavels wordt in 2022 of 2023 verwacht. Dit zou een snellere verkoop van de kavels betekenen dan de huidige prognose. Dit zal een positief effect hebben op de grondexploitatie.

Bedrijventerreinen

Zoals aangegeven onder het kopje 'marketing' loopt de marketingcampagne 'Klaar voor de stap?' waarin onze bedrijfskavels onder de aandacht worden gebracht en ondernemers als ambassadeurs worden ingezet. Lopende de campagne is er meer interesse getoond in zichtlocaties wat naar verwachting gaat leiden tot verkoop van een aantal van deze zichtlocaties op De Plantage en Uitbreiding Schipsloot.

De Plantage te Wolvega
Op De Plantage is nog een ruim aanbod van zichtlocaties. De levering van de laatste niet-zicht locatie is uitgesteld naar 2023. De belangstelling voor de zichtlocaties neemt toe. Als deze belangstelling en reserveringen omgezet worden tot verkoop, dan wordt de verkoopprognose gehaald. Waarschijnlijker is dat deze interesse in 2023 wordt omgezet tot koop. Hierdoor realiseren wij de verkoopprognose in 2022 niet. Dit heeft een negatief effect op de exploitatie. Bij de jaarrekening 2022 informeren wij u daar verder over.

Uitbreiding Schipsloot te Wolvega
Ook in 2022 is er veel belangstelling voor Uitbreiding Schipsloot. De kavels op de niet-zichtlocaties zijn verkocht. Langs de Om den Noort is een toenemende belangstelling. Ook is er veel interesse voor de werken/wonen kavels, waardoor al deze kavels in optie zijn. De eerste drie verkopen aan de Messingstraat hebben reeds plaatsgevonden in 2022. De planologische wijziging voor de tweede fase van Uitbreiding Schipsloot is in voorbereiding en wordt in 2023 in procedure gebracht. Na afronding van de procedure komen er weer niet-zichtlocaties beschikbaar.

Noord West III te Wolvega
De laatste kavel op bedrijventerrein Noord West III is in optie. Verwacht wordt dat de verkoop in 2022/2023 wordt afgerond. Het woonrijp maken is afhankelijk van de voortgang van de bebouwing op dit perceel. Wanneer dit niet in 2023 gereed is, is verlenging van de looptijd van de grondexploitatie nodig. Bij de jaarrekening 2022 informeren wij u hierover.

Prognose 2023

Toelichting grondexploitaties
De prognoses in onderstaand overzicht zijn gebaseerd op de vastgestelde grondexploitaties bij de jaarrekening 2021. Volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de Notitie Grondbeleid in begroting en jaarverslaggeving moet jaarlijks het resultaat per grondexploitatie in begroting en jaarrekening worden verwerkt. Dit gebeurt via de Percentage of Completion (POC) methode. Dit betekent dat bij meerjarige grondexploitaties de verwachte winst niet pas aan het einde van de looptijd wordt verantwoord maar jaarlijks tijdens de looptijd.

Voor de grondexploitatie locatie Renbaanschool is met de POC methode een winstverwachting berekend. Bij de jaarrekening 2022 zullen wij bezien hoe groot de winstverwachting is en of wij verantwoord een deel hiervan kunnen gebruiken. De overige grondexploitaties hebben voorzichtigheidshalve geen verwachte winsten of toe- en afname van de voorzieningen in 2022.

x € 1000

Grondexploitaties boekwaarden (BW)	Boekwaarde 1-1-2022	Verliesvoorziening tot 2022	Winstuitname tot 2022	Balanswaarde 1-1-2022	Investeringen 2022	Opbrengsten 2022	Balanswaarde 31-12-2022
Woningbouwterreinen							
Wolvega Lindewijk	14.057	1.275	-	12.782	2.428	7.478	7.732
Noordwolde Renbaanschool	- 254	-	129	- 125	81	232	- 276
Totaal	**13.803**	**1.275**	**129**	**12.657**	**2.509**	**7.710**	**7.456**
Bedrijventerreinen							
Wolvega Noord West III	579	454	-	125	19	278	- 135
Wolvega Schipsloot	4.227	717	-	3.510	154	1.107	2.557
Wolvega De Plantage	4.125	2.959	-	1.166	605	932	839
Totaal	**8.930**	**4.130**	**-**	**4.800**	**778**	**2.317**	**3.261**
Totaal	**22.733**	**5.405**	**129**	**17.457**	**3.287**	**10.027**	**10.717**

Prognose einde looptijd

x € 1000

Grondexploitaties per 31-12-2021	Resterende looptijd in jaren	Boekwaarde 31-12-2022	Nog te maken kosten (vanaf 2023)	Nog te ontvangen opbrengsten (vanaf 2023)	Eindwaarde (einde looptijd)	NCW 2,00%	Verlies-voorziening totaal	Winst-uitname totaal
Woningbouwterreinen								
Wolvega Lindewijk	9	9.007	15.786	23.295	1.498	1.253	1.275	-
Noordwolde Renbaanschool	3	- 276	238	134	- 172	- 162	-	129
totaal		**8.731**	**16.024**	**23.429**	**1.326**	**1.091**	**1.275**	**129**
Bedrijventerreinen								
Wolvega Schipsloot	9	3.274	1.241	3.658	857	717	717	-
Wolvega De Plantage	3	3.798	819	1.476	3.141	2.960	2.959	-
totaal		**7.072**	**2.060**	**5.134**	**3.998**	**3.677**	**3.676**	**-**
Totaal		**15.803**	**18.084**	**28.563**	**5.324**	**4.768**	**4.951**	**129**

Paragraaf Regiodeal

Paragraaf Regiodeal

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort
Organisatie	Opgaven, projecten en processen

Algemeen

In juli 2020 is de Regiodeal Zuidoost Friesland gesloten met het Rijk. Een samenwerking tussen 7 partners in Zuidoost Friesland (Opsterland, Weststellingwerf, Ooststellingwerf, Heerenveen, Smallingerland, Wetterskip en Provincie Friesland) en het Rijk.
De Regiodeal is een vervolg op de streekagenda en een nieuw hoofdstuk in de samenwerking Zuidoost Friesland. Met het programma Vitaal en Veerkrachtig Zuidoost wordt de komende 4 jaar € 30 miljoen geïnvesteerd vanuit Rijk en regio. De Regio Deal geeft een stevige impuls aan Zuidoost Friesland. Met de mienskip slaan we de handen ineen om hun dorpen en het landschap nog sterker te maken. Zo blijft dit unieke gebied een fijne plek om te leven, te werken, te ontmoeten én te bezoeken, nu en in de toekomst. Het Fries Sociaal Planbureau gaat de uitvoering van de deal monitoren en combineert dit met een regionale vertaling van de monitor Brede Welvaart.

Als regio werken we aan de volgende projecten
- Regiofonds
- Duurzaamheid
- Recreatie en toerisme
- Zorgeconomie
- Dorp ontwikkel maatschappijen
- Landschap en natuur

Voor Weststellingwerf worden de volgende projecten uitgevoerd:
Bestemming Wolvega
Bestemming Wolvega heeft als doel het versterken van de sociale structuren en samenhang in Wolvega op een manier die recht doet aan de kracht van de lokale samenleving. Het initiatief leggen we daarmee bij inwoners van Wolvega en de onderlinge sociale verbanden waarin zij actief zijn. Door de inzet op het versterken van de sociale structuren beogen we dat Wolvega - meer dan in de huidige situatie - een levendig, inclusief en divers dorp wordt.

Om de inwoner in Bestemming Wolvega centraal te stellen is gekozen voor de methodiek Human Centred Design. Door gebruik te maken van deze methodiek willen we vooral faciliterend zijn en ruimte bieden aan bewoners initiatieven die de sociale structuren en samenhang in Wolvega versterken. Deze methodiek kent 3 fasen, luisteren, bedenken en opleveren. In de eerste fase staat het luisteren centraal en willen we graag van onze inwoners horen op welke manier zij een bijdrage kunnen en willen leveren aan de sociale structuren en samenhang in Wolvega. Hiervoor nodigen we de inwoners van Wolvega op allerlei manieren uit om hun verhaal over Wolvega te vertellen. Verhalen waar het karakter en de identiteit van Wolvega naar voren komt en ook laat zien welke kansen en uitdagingen er voor Wolvega zijn.

Het vertellen van de verhalen kan op allerlei verschillende manieren. Door foto, film of luisterverhalen. Door speurtochten, een theater- of musicalvoorstelling of door muziek. Inwoners hebben regie over hoe verhalen aan elkaar verteld kunnen worden, waarbij vanuit Bestemming Wolvega de mogelijkheid wordt geboden voor professionele ondersteuning. Daarmee wordt ook het ophalen en vertellen van de verhalen in zichzelf een activiteit die kan bijdragen aan het versterken van de sociale structuren. Om de verzamelde verhalen in onderlinge samenhang te kunnen ervaren sluit Fase I af met een ‘verhalenfestival’. Vanuit de verhalen van de betrokken inwoners wordt in gezamenlijkheid een uitdaging geformuleerd die past bij de doelstelling van Opgave Wolvega: het versterken van de sociale structuren in Wolvega op een manier die recht doet aan de kracht van de lokale samenleving.

Bestemming Wolvega wil bestaande ontwikkelingen of structuren niet overnemen. De opgave mag geen remmende werking hebben op bestaande ontwikkelingen. Ook is Bestemming Wolvega niet de ‘transformatie van het Sociaal domein’ waar de gemeente voor staat. Zoals eerder benoemd ligt het initiatief bij inwoners. Als er vanuit de inwonerinitiatieven raakvlakken ontstaan met gemeentelijke taken of projecten wordt er van daaruit gezocht naar verbinding en co-creatie.

Zuidelijke poort (Driewegsluis) - gerealiseerd
Binnen het verbindende thema 'het gastvrije andere Friesland' is de monumentale Sassluis te Blesdijke aangewezen om de recreatieve beleving van de Sassluis aantrekkelijker te maken. Vanuit de Regiodeal is de renovatie van de monumentale Sassluis te Blesdijke gerealiseerd. Daarnaast is vanwege de vereiste cofinanciering voor de toegekende bijdrage uit de Regiodeal een aantal ‘no regret’-maatregelen vooruitlopend op recreatieve gebiedsontwikkeling uitgevoerd.

Bestemming Noordwolde (cofinanciering)
Bestemming Noordwolde is een cofinancieringsproject en is onderdeel van het provinciale project Aandachtsgebieden Stellingwerven. Zie ook de toelichting op dit project in Programma 6 Sociaal domein.

Projecten die (deels) plaatsvinden in Weststellingwerf:
- Gebiedsontwikkeling beekdal Linde (inclusief fietspad) - onder verantwoordelijkheid en in samenwerking met provincie Fryslân en het Wetterskip

- Project natuur en water in Oldelamer - onder verantwoordelijkheid van het Wetterskip

- Dorpsontwikkelingsmaatschappij - Met de dorpen Langelille, Nijetrijne, Spanga, Munnekeburen en Scherpenzeel zijn de mogelijkheden van een Dorpsontwikkelingmaatschappij (DOM) verkend. De DOM is onderdeel van de regiodeal en heeft als belangrijk kenmerk dat er een structurele samenwerking tussen gemeente en dorpen is voor de duur van uiterlijk drie jaar.

- Zorgeconomie - de gemeente Westellingwerf is voor het project zorgeconomie actief als 'duwer'. In dit kader wordt ook gekeken naar de mogelijkheden voor bloeizones in Weststellingwerf.

- Recreatie en toerisme - in regionaal verband wordt gewerkt aan een Toeristische regionale ontwikkelstrategie.

Organisatie
De Regiodeal is een samenwerking tussen de 5 gemeenten in Zuidoost Friesland, provincie Fryslân en het Wetterskip. Als basis onder de samenwerking ligt de samenwerkingsovereenkomst die in juli 2020 is vastgesteld. Hierin is onder andere onze financiële bijdrage beschreven.

Ontwikkeling samenwerking Zuidoost
De samenwerking in Zuidoost focust zich op dit moment op de Regiodeal. Deze loopt tot en met 2024. In 2021 is verkend waar de samenwerking Zuidoost zich verder in kan ontwikkelen en waar kansen liggen, zowel op inhoud als financieel. Deze verkenning wordt momenteel verder uitgewerkt.

Paragraaf Dynamisch investeringsprogramma

Paragraaf Dynamisch investeringsprogramma

Portefeuillehouder(s)	Van de Nadort, Hoen, Rikkers, Zonderland en Den Hartigh
Organisatie	Opgaven, projecten en processen

Inleiding

Het dynamisch investeringsprogramma

Bij de kadernota 2020-2023 hebben we een dynamisch investeringsprogramma ingesteld. Het overzicht hieronder geeft inzicht in de ontwikkeling van het dynamisch investeringsprogramma en de dekking daarvan. Vanuit het dynamisch investeringsplan is ook een relatie te leggen met de Regiodeal. Wij zien hierdoor synergievoordelen en cofinancieringsmogelijkheden ontstaan. De financiële vertaling van de projecten nemen we pas in de begroting op als de projecten gereed zijn voor uitvoering. We komen voor de financiële voorstellen terug bij u.

Dynamische investeringsprogramma

Overzicht ontwikkeling dynamisch investeringsprogramma			
Beschikbare middelen			
Algemeen budget investeringsambities*			
*De kapitaallasten zijn al in de begroting meegenomen			
Algemeen budget investeringsambities	**actuele stand**		**325.000**
Reserve investeringsambities			
Reserve investeringsambities	**actuele stand**		**5.429.734**
Wat is al toegezegd om te dekken uit deze gelden			
Organisatiekosten regiodeal 2023+2024		-40.000	
	Totaal toegezegd		-40.000
Waar moet nog een raadsbesluit over komen			
Scholen		-2.200.000	
Infra Lycklamaweg		-1.500.000	
Fietspad fase 3		-580.000	
Motie Energiefonds		-500.000	
Rentecomponent (voor dekking kap.lst uit reserve inv.ambities)		-1.170.000	
	Totaal nog over te beslissen		-5.950.000
Reserve investeringsambities	**Verwachte stand**		**- 560.266**
Verwacht saldo Algemeen budget investeringsambities + Reserve investeringsambities			**- 235.266**

Scholen

Samen met de onderwijspartners wordt een Integraal Strategisch Huisvestingsplan (ISHP) opgesteld. In het ISHP is onder andere de mogelijke herschikking van scholen opgenomen. Dit is een complex proces waarin gemeente en schoolbesturen een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben. In het dynamisch investeringsprogramma is een budget opgenomen voor herschikking van scholen.

Infra Lycklamaweg

Het inzicht dat de doelstelling van een verkeersluwe Lycklamaweg binnen de huidige verkeersstructuur in Wolvega niet haalbaar is voedt de noodzaak om dit in breder perspectief te plaatsen. Vragen die daarbij in ieder geval beantwoord dienen te worden zijn hoe we in de toekomst om moeten gaan met het gegeven van slechts twee spoorwegkruisingen in Wolvega, of deze situatie in de toekomst houdbaar is en welke alternatieven er bestaan. Het herinrichtingsplan is nu eerst stopgezet. Dit wordt in een beleidsplan verkeer met een visie op de verkeerssituatie in de gehele gemeente nader uitgewerkt.

Fietspad langs de Linde fase 3

Fase drie van het Fietspad langs de Linde omvat de ontbrekende schakel tussen Kontermansbrug en het IJkenverlaatpad. De aankoop van de grond voor deze fase is in voorbereiding.

Energiefonds

Binnen de kaders van de met de raad gedeelde Strategische Planning Klimaat & Duurzaamheid wordt een voorstel voorbereid die de energie-transitie verder op gang brengt. Inwoners staan hierin centraal.

Uiteenzetting van de financiële positie

Overzicht van baten en lasten

Overzicht

x € 1.000

Programmarekening	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Lasten						
Programma						
0 Bestuur en Ondersteuning	-2.803	-2.672	-2.710	-2.694	-2.709	-2.709
1 Veiligheid	-1.774	-1.797	-1.879	-1.894	-1.910	-1.910
2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	-6.553	-6.848	-7.002	-6.977	-7.021	-6.999
3 Economie	-737	-1.154	-914	-892	-549	-442
4 Onderwijs	-3.743	-3.860	-3.809	-3.780	-3.795	-3.837
5 Sport, Cultuur en Recreatie	-3.900	-3.937	-4.017	-3.873	-3.992	-3.980
6 Sociaal Domein	-33.311	-36.399	-34.033	-33.788	-33.787	-33.605
7 Volksgezondheid en Milieu	-7.892	-8.556	-8.035	-8.042	-8.098	-8.149
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	-3.607	-3.931	-4.963	-6.028	-5.029	-5.374
Algemene dekkingsmiddelen						
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	-704	-1.768	-650	-687	-668	-742
Gerealiseerde kosten Overhead						
Overzicht kosten overhead	-14.724	-17.525	-19.038	-18.323	-17.888	-17.906
Onvoorziene uitgaven						
Overzicht onvoorziene uitgaven	-	-1.280	-3.495	-4.890	-5.090	-2.290
Totaal Lasten	**-79.748**	**-89.728**	**-90.545**	**-91.867**	**-90.537**	**-87.943**
Baten						
Programma						
0 Bestuur en Ondersteuning	724	287	258	240	240	240
1 Veiligheid	14	51	51	51	51	51
2 Verkeer, Vervoer en Waterstaat	197	100	100	100	100	100
3 Economie	379	817	594	571	229	123
4 Onderwijs	983	993	993	993	993	993
5 Sport, Cultuur en Recreatie	591	664	582	582	582	582
6 Sociaal Domein	9.138	10.469	7.987	7.637	7.637	7.637
7 Volksgezondheid en Milieu	5.863	6.129	6.065	6.156	6.248	6.248
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	3.133	2.322	2.658	3.722	2.721	3.065
Algemene dekkingsmiddelen						
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	58.767	58.943	63.153	65.224	67.029	62.050
Gerealiseerde kosten Overhead						
Overzicht kosten overhead	6.484	6.910	7.872	7.688	7.476	7.538
Totaal Baten	**86.272**	**87.684**	**90.313**	**92.965**	**93.307**	**88.628**
Saldo van baten en lasten	**6.524**	**-2.044**	**-231**	**1.098**	**2.770**	**684**
Mutaties reserves						
Lasten	-9.483	-981	-25	-25	-25	-25
Baten	7.977	3.234	420	379	364	364
Saldo reserves	**-1.506**	**2.253**	**395**	**354**	**339**	**339**
Begrotingssaldo	**5.018**	**209**	**164**	**1.452**	**3.109**	**1.023**
Saldo incidenteel	**368**	**622**	**2.047**	**2.606**	**2.500**	**459**
Saldo structureel evenwicht	**5.386**	**831**	**2.211**	**4.058**	**5.609**	**1.482**

Overzicht van incidentele lasten en baten

incidentele lasten en baten

x € 1.000

Incidentele lasten en baten	Begroot 2023	MJB 2024	MJB 2025	MJB 2026
Lasten				
3 Economie				
Grondexploitaties bedrijventerreinen	1.934	1.277	395	327
Verrekening grondexploitaties met de balans	-1.362	-727	-187	226
4 Onderwijs				
*Schilderskosten kozijnen Linde college				71
5 Sport, Cultuur en Recreatie				
Pilot volwassenenfonds sport en cultuur	45			
6 Sociaal domein				
Bestemming Noordwolde fase 6	160			
*Bijdrage aan proceskosten Regiodeal	25	15		
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke Vernieuwing				
Grondexploitaties woningbouwlocaties	1.930	2.993	1.992	2.336
Overhead				
Audit DIV DPIA (1x per 3 jr)	20			20
E-depot (tm 2024)	65	65		
Uitvoering verbeterplan en achterstanden DIV	300			
Stelpost intensivering/optimalisatie I&A	450	300		
Organisatieontwikkeling	250			
Overzicht Algemene dekkingsmiddelen				
Stelpost incidentele middelen uit het collegeakkoord	1.470	2.500	2.500	
Totaal incidentele lasten	**5.287**	**6.423**	**4.700**	**2.981**
Baten				
3 Economie				
Grondexploitaties bedrijventerreinen	572	550	208	102
6 Sociaal domein				
Bestemming Noordwolde fase 6	100			
Dekking proceskosten Regiodeal uit reserve	25	15		
7 Volksgezondheid en Milieu				
Dekking exploitatietekort riolering uit egalisatiereserve	31			
8 Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke Vernieuwing				
Grondexploitaties woningbouwlocaties	2.898	775	2.514	2.557
Verrekening grondexploitaties met de balans	-969	2.218	-521	-221
Overhead				
OWO bijdrage van Ooststellingwerf en Opsterland voor OWO-BV	557	244	-	13
Totaal incidentele baten	**3.215**	**3.802**	**2.200**	**2.451**
Saldo incidenteel	**2.072**	**2.621**	**2.500**	**530**
Totaal incidentele lasten conform BBV (zonder *)	5.262	6.408	4.700	2.910
Totaal incidentele baten conform BBV (zonder *)	3.215	3.802	2.200	2.451
Saldo incidenteel met invloed op het structureel begrotingssaldo	**2.047**	**2.606**	**2.500**	**459**

* Dit zijn incidentele middelen die niet vallen onder de definitie zoals in het Besluit Begroten en verantwoorden (BBV) is opgenomen. Daardoor zijn deze bedragen ook niet van belang voor het bepalen van het structurele evenwicht van de begroting.

Toelichting op tabel incidenteel

Verschil structurele en incidentele baten en lasten

Voor het bepalen van het structureel evenwicht van de begroting is het van belang om te weten wanneer uitgaven als structureel of als incidenteel worden beschouwd. Omdat de gemeente structurele taken uitvoert, zijn structurele baten en lasten de regel. Incidentele baten en lasten zijn de uitzondering. Deze uitzonderingen van incidentele baten en lasten worden volledig opgenomen in het verplichte overzicht van incidentele baten en lasten. Zowel in de begroting en de meerjarenraming als in de jaarrekening.

Bij het bepalen of een post als incidenteel aangemerkt kan worden, dienen de uitgangspunten van het BBV gehanteerd en toegelicht te worden. In de toelichting moet daarom tenminste het volgende zijn opgenomen:
- Waarom deze begrotingspost naar de aard van de raming als incidenteel aangemerkt is;
- De duur waarvoor de begrotingspost geraamd is, waarbij er sprake moet zijn van een duidelijke en onvoorwaardelijke einddatum.

Toelichting op de tabel

Grondexploitaties (programma 3 en programma 8, baten en lasten)
Mutaties grondexploitaties zijn naar de aard van de raming incidenteel. Het totaal van de lasten en het totaal van de baten grondexploitatie dient in het overzicht van incidentele baten en lasten opgenomen te worden. De mutatie met de balanspost voorraden, waarmee een saldo van € 0 gerealiseerd wordt, wordt afzonderlijk opgenomen in het overzicht van incidentele baten en lasten. De mutaties grondexploitatie hebben dus geen invloed op het structureel begrotingssaldo. Overigens niet te verwarren met de (tussentijdse) winstneming grondexploitatie, die heeft namelijk wel invloed op het begrotingssaldo en is ook altijd incidenteel.

Vergoeding constructiefout kozijnen Lindecollege
Het Lindecollege heeft extra kosten voor het onderhoud aan de kozijnen als gevolg van een constructiefout in het verleden. Hiervoor is in 2011 een bedrag van € 447.722 door de raad beschikbaar gesteld. Dit bedrag is gebaseerd op de technische levensduur van de kozijnen, de normale cyclus voor buitenschilderwerk, de gemiddelde prijs per m2 buitenschilderwerk en de noodzakelijke extra schilderbeurten om de normale levensduur van de kozijnen (30 jaar) te realiseren. De aanvullende vergoeding is toen in overleg met het Lindecollege berekend op gemiddeld € 71.374 (incl. btw en begeleiding) per extra schilderbeurt. Op grond hiervan is voor de eerste periode tot en met 2011 door ons in 2012 een bedrag betaald van € 233.600. En in 2020 een aanvullende uitkering van € 71.374. In 2026 volgt nog de laatste aanvullende uitkering van € 71.374.

Pilot volwassenenfonds sport en cultuur
We doen in 2022 en 2023 mee aan de pilot Volwassenenfonds Sport & Cultuur. Het Volwassenenfonds Sport & Cultuur zorgt ervoor dat er lesgeld (deelname in verenigingsverband) en/of materialen wordt betaald voor volwassenen (18 jaar en ouder) die leven rond het bestaansminimum. Door samen te werken met het Volwassenenfonds zorgen we voor steun en verlichting specifiek voor groepen die extra geraakt werden door de coronacrisis en de daaraan verbonden maatregelen. We dragen actief bij aan een gezond en gelukkig leven voor deze inwoners van onze gemeente. Het betreft een pilot met de duur van minstens één jaar. We breiden deze pilot uit tot 2 jaar. Na een pilotperiode met goede resultaten wordt al dan niet voor een definitieve vorm gekozen.

Bestemming Noordwolde fase 6
Fase 6 van het programma Bestemming Noordwolde startte in 2021 en loopt tot en met 2023. De provincie subsidieert over de gehele periode 50% van de kosten. Dit is de laatste fase van het gehele programma. In deze fase blijft de focus liggen op ontwikkelingen in het sociaal domein (deze passen ook binnen de transformatie sociaal domein) en het versterken van het ondernemersklimaat. De thema's voor fase 6 zijn:
- maak werk van Noordwolde
- opgroeien en ouder worden
- je straat en je buurt
- samen met anderen

Binnen de thema's zetten we projecten voort en zetten we nieuwe projecten op. Dit doen we samen met inwoners, verschillende organisaties en ketenpartners. Voor de zomerperiode hebben we inwoners gevraagd mee te denken over de projecten voor de laatste fase. Dit konden zij doen door het invullen van een vragenlijst. Hier is goed gehoor aan gegeven en mede op basis van deze input zijn de nieuwe projecten opgezet.

Regiodeal, proceskosten
In juli 2020 is de Regiodeal Zuidoost Friesland gesloten met het Rijk. Een samenwerking tussen 7 partners in Zuidoost Friesland (Opsterland, Weststellingwerf, Ooststellingwerf, Heerenveen, Smallingerland, Wetterskip en Provincie Friesland) en het Rijk. De proceskosten zijn noodzakelijke kosten die we gaan maken om de Regiodeal verder te begeleiden en uit te werken. Personele kosten zijn volgens de BBV in principe structureel en er is geen harde einddatum voor deze functie, dus dit bedrag telt niet mee voor het bepalen van het structurele begrotingssaldo.

Organisatieontwikkeling
In de paragraaf bedrijfsvoering wordt ingegaan op de noodzaak van de organisatieontwikkeling. Voor 2022 en 2023 is hiervoor extra budget nodig voor inhuur personeel. Er is onderscheid tussen benodigd personeel als gevolg van de organisatieontwikkeling en benodigd personeel om de organisatieontwikkeling voor te bereiden. De kosten voor het voorbereiden zijn incidentele lasten.

Audit DIV DPIA (1x per 3 jr)
De strengere en aangescherpte wettelijke eisen uit de AVG en BIO leiden tot onderzoeks- en auditkosten om aan te tonen dat processen voldoen aan deze wetgeving. Als uitvoeringsmaatregel moeten we zogenaamde DPIA's uitvoeren. DPIA staat voor Data Protection Impact Assessment. Onder de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) is het uitvoeren van een DPIA bij bepaalde verwerkingen van gegevens verplicht. Dit geeft inzicht in de privacyrisico's die de verwerking oplevert voor de betrokkenen, en in de maatregelen die de verantwoordelijke moet nemen om de risico's te beperken en/of te beheersen. In 2020 is de eerste DPIA bij DIV uitgevoerd in de zaakgericht werken informatie keten. Herhaling moet elke 3 jaar of tussentijds bij grote aanpassingen in de applicatie(s).

E-depot
Een e-depot is een voorziening waarmee digitale informatie duurzaam wordt beheerd. Belangrijk is dat documenten/zaken gemakkelijk teruggevonden kunnen worden en gepreserveerd. Bij preserveren gaat het erom dat informatie wat betreft vorm, inhoud, structuur, samenhang en gedrag in de toekomst duurzaam toegankelijk blijft. In 2023 en 2024 is er € 65.000 beschikbaar om de invoering van een E-depot te onderzoeken.

Uitvoering verbeterplan en achterstanden DIV
Op het gebied van Documentaire Informatievoorziening (DIV) ligt een opgave. Het laatste archiefjaarverslag beoordeeld onze DIV als 'matig'. Er is sprake van achterstanden op het gebied van archivering, die door overdracht van papieren archieven uit de drie gemeenten verder zijn opgelopen. Verder speelt de invoering van het e-depot. We hebben een verbeterplan voorliggen. Om dit uit te voeren investeren we in een inhaalslag in 2023.

Intensivering en optimalisatie I&A
In OWO verband streven we naar het verminderen van kwetsbaarheid, het verhogen van de kwaliteit en het beperken van de kosten. We hebben daarbij op het gebied van ICT en informatievoorziening sterk gestuurd op de kostenbeheersing, waarbij we de grenzen hebben opgezocht en mogelijk overschreden. In de komende jaren is daarom een koerscorrectie nodig, waarin we de investeringen op het vlak van ICT meer in lijn brengen met de toegenomen eisen, maar ook aansluiten op de sterke stijging van de kosten die op dit vlak die nog te voorzien zijn. Naast structurele middelen zijn hiervoor in 2023 en 2024 incidentele middelen beschikbaar gesteld.

Stelpost incidentele middelen uit het coalitieakkoord
Voor de uitvoering van het coalitieakkoord zijn middelen nodig. In deze begroting zijn vooralsnog de bedragen verwerkt zoals deze in het coalitieakkoord zijn opgenomen. Dit is echter een stelpost. Daarmee worden de middelen nog niet beschikbaar gesteld en het zegt ook niets over de realisatie van het coalitieakkoord. De concrete financiële uitwerking van het coalitieakkoord en het beschikbaar stellen van de middelen volgt bij het vaststellen van het collegeprogramma inclusief bijbehorende begrotingswijziging door de gemeenteraad. De incidentele middelen uit het coalitieakkoord van € 6,47 miljoen zijn verdeeld over drie jaren. In 2023 betreft dit € 1,47 miljoen, in 2024 € 2,5 miljoen en in 2025 € 2,5 miljoen. De concrete definitieve financiële verdeling volgt zoals genoemd bij de vaststelling van het collegeprogramma.

Dekking exploitatietekort riolering uit egalisatiereserve
In 2023 is het dekkingspercentage van taakveld riolering 99%. In de exploitatie zijn de financiële gevolgen van het vastgestelde GRP 2021-2025 meegenomen. Voor het exploitatietekort wordt een beroep gedaan op deze egalisatiereserve. We verwachten vanaf 2024 100% kostendekkendheid.

OWO-bijdrage van Ooststellingwerf en Opsterland voor incidentele middelen OWO bedrijfsvoering
Voor het samenwerkingsverband Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland (OWO) zijn incidentele bedragen nodig van € 835.000 (€ 278.000 per gemeente) in 2023 en € 365.000 (€ 121.000 per gemeente) in 2024. Dit is nodig voor de Audit DIV DPIA, E-depot, uitvoering verbeterplan en achterstanden DIV en de intensivering en optimalisatie van I&A (zie toelichtingen hiervoor).

Geprognosticeerde balans 2023-2026

Geprognosticeerde balans

Geprognosticeerde balans 2023-2026 x € 1.000

Activa per 31-12	Rekening 2021	Begroting 2022*	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Vaste activa						
(Im)Materiële vaste activa	63.260	67.164	68.822	68.650	64.624	60.375
Financiële vaste activa: Kapitaalverstrekkingen	321	321	321	321	321	321
Financiële vaste activa: Leningen en uitzettingen	10.055	3.925	2.520	1.836	3.283	4.935
Totaal vaste activa	**73.636**	**71.410**	**71.663**	**70.807**	**68.228**	**65.631**
Voorraden: Onderhanden werk & Overige grond- en hulpstoffen	17.455	20.520	17.299	15.795	15.284	14.855
Voorraden: Gereed product en handelsgoederen & vooruitbetalingen	2	2	2	2	2	2
Uitzettingen < 1 jaar	8.622	5.122	2.500	2.500	4.203	4.455
Liquide middelen	467	470	470	470	470	470
Overlopende activa/bijstelling o.b.v. geïnventariseerde risico's	1.523					
Totaal vlottende activa	**28.069**	**26.114**	**20.271**	**18.767**	**19.959**	**19.782**
Totaal activa	**101.705**	**97.524**	**91.934**	**89.574**	**88.187**	**85.413**

Passiva per 31-12	Rekening 2021	Begroting 2022*	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	39.854	37.810	37.578	38.676	41.447	42.131
Voorzieningen	6.230	6.217	6.204	6.191	6.178	6.165
Vaste schulden	48.542	45.197	41.852	38.507	35.162	31.817
Totaal vaste passiva	**94.626**	**89.224**	**85.634**	**83.374**	**82.787**	**80.113**
Vlottende schulden	4.285	5.500	4.500	4.500	3.800	3.800
Overlopende passiva	2.794	2.800	1.800	1.700	1.600	1.500
Totaal vlottende passiva	**7.079**	**8.300**	**6.300**	**6.200**	**5.400**	**5.300**
Totaal passiva	**101.705**	**97.524**	**91.934**	**89.574**	**88.187**	**85.413**

* betreft de geactualiseerde begroting 2022

Toelichting op de geprognosticeerde balans

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV, art. 20; lid 1 b) is de verplichting vastgesteld dat de gemeenten een geprognosticeerde begin- en eindbalans van de begrotingsjaren opnemen onder de uiteenzetting van de financiële positie. Het meerjarig opnemen van de geprognosticeerde balans geeft de raad meer inzicht in de ontwikkeling van de investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en de financieringsbehoefte. Voor meer inhoudelijke duiding verwijzen wij graag naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing en de paragraaf financiering.

In de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing worden de verplichte kengetallen genoemd. Een van de kengetallen is het solvabiliteitsratio. Het geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. De solvabiliteitsratio is een kengetal dat weergeeft welk deel van het gemeentelijk vermogen is gefinancierd met eigen vermogen. Conclusie op basis van deze geprognosticeerde balans is dat de solvabiliteitsratio de komende jaren ruimschoots boven ons streefpercentage van minimaal 20% blijft.

Reserves en Voorzieningen

Reserves en Voorzieningen

x 1.000

Reserves en voorzieningen Stand per 31 december	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene reserve						
Algemene reserve	24.258	22.677	22.840	24.291	27.399	28.421
Totaal Algemene reserve	24.258	22.677	22.840	24.291	27.399	28.421
Bestemmingsreserves						
Reserve afvalstoffenverwijdering	311	185	185	185	185	185
Reserve vervanging/onderhoud riolering	1.572	1.360	1.329	1.329	1.329	1.329
Bestemmingsreserve investeringsambities	6.461	5.430	5.405	5.390	5.390	5.390
Bestemmingsreserve energietransitie	320	270	295	320	345	370
Dekkingsreserve kaplasten Centrum Wolvega	2.749	2.749	2.622	2.496	2.369	2.243
Dekkingsreserve kaplasten herinrichting de Blesse	4.183	4.183	3.991	3.798	3.606	3.413
Dekkingsreserve kaplasten project Driewegs.		956	912	868	824	780
Totaal bestemmingsreserves	15.595	15.132	14.739	14.386	14.048	13.710
Totaal reserves	**39.854**	**37.810**	**37.578**	**38.676**	**41.447**	**42.131**
Voorzieningen						
Voorziening nalatenschap dames Hofstee	151	151	151	151	151	151
Voorziening uitkering pensioenen gewezen wethouders	2.485	2.399	2.312	2.225	2.138	2.051
Voorziening opbouw pensioenen gewezen wethouders	2.967	3.044	3.120	3.197	3.273	3.350
Voorziening ontslagvergoeding voormalige wethouders	33	33	33	33	33	33
Voorziening afkoopsom onderhoud graven	594	591	589	586	583	581
Totaal voorzieningen	**6.230**	**6.217**	**6.204**	**6.191**	**6.178**	**6.165**
Totaal reserves en voorzieningen	**46.084**	**44.027**	**43.782**	**44.867**	**47.625**	**48.296**

Algemene reserve

Doel

Reserve ter dekking van (on)voorziene risico's die niet op een andere wijze zijn op te vangen. Onvoorziene risico's zijn risico's die niet van te voren zijn in te schatten, niet te voorkomen en niet te beïnvloeden zijn.

Mutatie

Op de reserve ligt nog een beslag van € 1.790.000 in 2022 voor incidentele budgetten. Dit betreft budgetoverheveling uit eerdere jaren.

Het geraamde exploitatiesaldo van 2022 (stand voorjaarsnota) van € 209.000 en de saldi uit deze meerjarenbegroting 2023-2026 verrekenen we met de algemene reserve. Eind 2026 komen we dan uit op een stand van € 28,4 miljoen.

Bestemmingsreserves

Reserve afvalstoffenverwijdering

Doel

Egalisatiereserve om eventuele fluctuaties in het tarief op te kunnen vangen.

Mutatie

Uitgangspunt is een 100% kostendekkende exploitatie. In 2023 is het dekkingspercentage van de afvalstoffenheffing 100%. Er wordt om die reden geen beroep gedaan op deze egalisatiereserve.

Reserve vervanging/onderhoud riolering

Doel

Egalisatiereserve om eventuele fluctuaties in het tarief op te kunnen vangen.

Mutatie

Uitgangspunt is een 100% kostendekkende exploitatie. In 2023 is het dekkingspercentage van taakveld riolering 99%. In de exploitatie zijn de financiële gevolgen van het vastgestelde GRP 2021-2025 meegenomen. Voor het exploitatietekort wordt een beroep gedaan op deze egalisatiereserve. We verwachten vanaf 2024 100% kostendekkendheid.

Bestemmingsreserve investeringsambities

Doel

Deze reserve is bij de behandeling van de jaarstukken 2017 door de raad ingesteld. Het is gevoed met het voordelig exploitatieresultaat van 2017, de voorziening precario en de opbrengst precariobelasting in 2021. Vanaf 2022 mogen wij geen precariobelasting meer heffen.

Mutatie

De reserve wordt ingezet voor de dekking van projecten uit het dynamisch investeringsprogramma. De financiële vertaling van de projecten wordt pas in de begroting opgenomen als de projecten gereed zijn voor uitvoering. Dit wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. Zo zijn in 2021 de investeringskredieten voor de herinrichting De Blesse en centrum Wolvega uit de bestemmingsreserve investeringsambities gehaald. Daarnaast is in 2022 een investeringskrediet voor het project Driewegsluis beschikbaar gesteld uit deze reserve.
Verder wordt (tot 1 oktober 2024) bijgedragen aan de proceskosten van de regionale samenwerking en de uitvoering van de Regiodeal. Hiervoor zal een beroep worden gedaan op deze bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve energietransitie

Doel

Deze reserve is in de loop van 2019 door de raad ingesteld. Het is gevoed met de eenmalige bijdrage van € 248.500 voor de realisatie van de zonneparken Wolvega en Noordwolde. Daarnaast worden de huuropbrengsten van de zonneparken in deze reserve gestort.

Mutatie

De reserve wordt de komende jaren gevoed met de jaarlijkse huuropbrengst van de zonneparken. Het wordt ingezet voor de uitvoering van het gemeentelijk klimaat- en duurzaamheidsbeleid. In 2022 is er € 75.000 onttrokken aan deze bestemmingsreserve voor de Energietransitie Weststellingwerf.

Dekkingsreserve kapitaallasten Centrum Wolvega

Doel

Deze reserve is in de loop van 2021 door de raad ingesteld voor de dekking van de kapitaallasten van het project Centrum Wolvega. De reserve is gevoed vanuit de bestemmingsreserve investeringsambities.

Mutatie

Vanaf 2023 gaan de kapitaallasten op de exploitatie drukken. Deze lasten worden gedekt door een onttrekking aan deze bestemmingsreserve.
Als het project klaar is, berekenen we de benodigde dekking opnieuw aan de hand van de definitieve investeringsbedragen (via de componentenbenadering).

Dekkingsreserve kapitaallasten herinrichting de Blesse

Doel

Deze reserve is in de loop van 2021 door de raad ingesteld voor de dekking van de kapitaallasten van de herinrichting de Blesse. De reserve is gevoed vanuit de bestemmingsreserve investeringsambities.

Mutatie

Vanaf 2023 gaan de kapitaallasten op de exploitatie drukken. Deze lasten worden gedekt door een onttrekking aan deze bestemmingsreserve.
Als het project klaar is, berekenen we de benodigde dekking opnieuw aan de hand van de definitieve investeringsbedragen (via de componentenbenadering).

Dekkingsreserve kapitaallasten project Driewegsluis
Doel
Deze reserve is in de loop van 2022 door de raad ingesteld voor de dekking van de kapitaallasten van het project Driewegsluis. De reserve is gevoed vanuit de bestemmingsreserve investeringsambities.
Mutatie
Vanaf 2023 gaan de kapitaallasten op de exploitatie drukken. Deze lasten worden gedekt door een onttrekking aan deze bestemmingsreserve.
Als het project klaar is, berekenen we de benodigde dekking opnieuw aan de hand van de definitieve investeringsbedragen (via de componentenbenadering).

Voorzieningen

Voorziening nalatenschap dames Hofstee
Doel
Deze voorziening is gevormd uit een legaat met als verplichting dat de opbrengsten ten gunste komen van de Triade.
Mutatie
Jaarlijks vindt zowel een dotatie als een onttrekking aan deze voorziening plaats ter grootte van de bespaarde rente. Dit bedrag komt ten goede aan de Triade.

Voorziening uitkering pensioenen gewezen wethouders
Doel
Pensioenuitkering aan (weduwen/weduwnaars van) gewezen wethouders.
Mutatie
De genoemde pensioenuitkeringen worden hieruit betaald. Jaarlijks wordt gekeken of deze voorziening nog op peil is.

Voorziening opbouw pensioenen gewezen wethouders
Doel
Reservering voor de pensioenen van wethouders.
Mutatie
Jaarlijks wordt de hoogte van deze voorziening op peil gebracht aan de hand van actuariële berekeningen.

Voorziening ontslagvergoeding voormalig wethouders
Doel
Reservering voor de betaling van wachtgeld voor voormalig wethouders.
Mutatie
Jaarlijks wordt de hoogte van deze voorziening op peil gebracht aan de hand van de laatste ontwikkelingen aangaande de wachtgeldregeling.

Voorziening afkoopsom onderhoud graven
Doel
Deze voorziening voorziet in de dekking van toekomstige onderhoudskosten aan de graven en begraafplaats.
Mutatie
Jaarlijks wordt de afkoopsom van het onderhoud voor toekomstige jaren gedoteerd in de voorziening. De onttrekking betreft de bijdrage aan de exploitatie voor het betreffende jaar.

Structurele reservemutaties

In deze tabel worden de structurele reservemutaties weergegeven.

+ = storting - = onttrekking				x 1.000
Structurele reservemutaties				
	2023	**2024**	**2025**	**2026**
Bestemmingsreserves				
Bestemmingsreserve energietransitie	25	25	25	25
Dekkingsreserve kaplasten Centrum Wolvega	-127	-127	-127	-127
Dekkingsreserve kaplasten herinrichting de Blesse	-193	-193	-193	-193
Dekkingsreserve kaplasten project Driewegs.	-44	-44	-44	-44
Totaal structurele reservemutaties	**-338**	**-338**	**-338**	**-338**

Meerjareninvesteringsplan 2023-2026

Meerjareninvesteringsplan 2023-2026

Hierbij bieden wij u het investeringsplan voor de begrotingsperiode 2023 -2026 aan. Wij vragen u om de geplande investeringskredieten voor 2023 beschikbaar te stellen. De bijbehorende lasten zijn meerjarig meegenomen in deze programmabegroting.

Geplande investeringen

Geplande investeringen 2023 - 2026		Bruto investering 2023	Bruto investering 2024	Bruto investering 2025	Bruto investering 2026	Toelichting dekking
Programma 2						
	Vervangingsbudget openbare verlichting	89.000	89.000	0	0	Algemene exploitatie
Programma 4						
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	35.000	1.154.000	488.000	667.293	Algemene exploitatie
Programma 5						
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	630.000	1.226.000	464.000	764.000	Algemene exploitatie
Programma 6						
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	28.000	149.000	126.000	339.000	Algemene exploitatie
	Project bestemming Noordwolde fase 6	200.000	0	0		50% cofinanciering, 50% alg. exploitatie
Programma 7						
	Budget rioleringswerkzaamheden:					
	Vervangen riolering	200.000	200.000	200.000	200.000	Reserve
	Vervangen rioolgemalen (elektromechanisch)	50.000	129.500	50.000	122.500	Reserve
	Aanleg hemelwaterriool	1.095.000	775.000	1.425.000	0	Reserve
Programma 8						
	Verduurzamen gemeentelijk vastgoed	50.000	0	0	0	Budgettair neutraal door kostenbesparing
Programma overhead						
	Budget informatisering	450.000	450.000	450.000	450.000	2/3 bijdragen van derden, overig alg. exploitatie
	Vervangingsbudget:					
	Automatisering	458.000	1.201.000	549.000	599.000	2/3 bijdragen van derden, overig alg. exploitatie
	Tractie	295.000	485.000	617.500	67.500	Algemene exploitatie
	Investeringsbudget gemeentelijke gebouwen op basis van het MJOP	209.000	162.000	0	517.000	Algemene exploitatie
Totaal geplande investeringen		**3.789.000**	**6.020.500**	**4.369.500**	**3.209.293**	

Bijlagen

Bijlage 1: Taakvelden overzicht

Tabel taakveldenoverzicht

De verplichte nieuwe taakvelden zijn toegevoegd aan het totaal overzicht met taakvelden. Er is nog niet begroot op deze taakvelden. Dit wordt echter een verschuiving tussen de nieuwe taakvelden en de bestaande taakvelden, hoofdzakelijk die van WMO en Jeugdzorg.

LASTEN	Taakvelden	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
0.1	Bestuur	1.670.257	1.670.257	1.670.257	1.670.257
0.10E	Mutaties reserves	25.000	25.000	25.000	25.000
0.2	Burgerzaken	1.039.529	1.023.529	1.038.529	1.038.529
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	761.672	763.466	765.332	767.192
0.4	Overhead	19.038.177	18.322.832	17.887.588	17.905.564
0.5	Treasury	91.926	128.623	109.908	183.287
0.61	OZB woningen	188.563	188.563	188.563	188.563
0.62	OZB niet-woningen	188.564	188.564	188.564	188.564
0.64	Belastingen overig	123.321	123.321	123.321	123.321
0.8A	Overige baten en lasten	162.161	1.451.289	3.108.203	1.022.084
0.8B	Overige baten en lasten	3.495.000	4.890.000	5.090.000	2.290.000
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.667.052	1.681.826	1.698.326	1.698.326
1.2	Openbare orde en veiligheid	212.161	212.161	212.161	212.161
2.1	Verkeer en vervoer	4.890.649	4.860.825	4.900.709	4.872.740
2.3	Recreatieve havens	145.760	143.343	143.495	150.079
2.4	Economische havens en waterwegen	2.254	2.243	2.232	1.728
2.5	Openbaar vervoer	27.338	27.338	27.338	27.338
3.1	Economische ontwikkeling	98.912	98.867	98.822	98.239
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	572.483	550.131	208.011	101.521
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	148.478	148.478	148.478	148.478
3.4	Economische promotie	58.108	58.108	58.108	58.108
3.4A	Economische promotie	94.161	94.161	94.161	94.161
4.2	Onderwijshuisvesting	2.267.088	2.238.113	2.253.495	2.295.644
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.541.766	1.541.683	1.541.601	1.541.518
5.1	Sportbeleid en activering	831.597	772.990	767.447	773.074
5.2	Sportaccommodaties	1.326.409	1.330.882	1.396.238	1.433.052
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en	450.227	405.227	450.227	405.227
5.4	Musea	90.332	90.332	90.332	90.332
5.5	Cultureel erfgoed	141.153	141.116	155.188	146.150
5.6	Media	515.061	515.061	515.061	515.061
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.980.107	1.943.107	1.947.107	1.947.107
5.7A	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	617.763	617.619	617.476	617.332
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.994.979	1.740.287	1.738.993	1.756.705
6.2	Wijkteams	1.579.321	1.579.321	1.579.321	1.579.321
6.3	Inkomensregelingen	9.107.429	9.107.429	9.107.429	9.107.429
6.4	Begeleide participatie	4.332.852	4.226.852	4.226.852	4.226.852
6.5	Arbeidsparticipatie	1.233.000	1.382.526	1.382.526	1.382.526
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.014.523	1.014.523	1.014.523	1.014.523
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	6.108.912	5.988.912	5.988.912	5.788.912
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	6.388.371	6.401.371	6.401.371	6.401.371
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	302.226	345.753	345.753	345.753
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	1.970.918	2.001.444	2.001.444	2.001.444

nieuw	6.2 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0
nieuw	6.3 - Inkomensregelingen	0	0	0	0
nieuw	6.4 - WSW en beschut werk	0	0	0	0
nieuw	6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0
nieuw	6.71a - Hulp bij het huishouden (WMO)	0	0	0	0
nieuw	6.71b - Begeleiding (WMO)	0	0	0	0
nieuw	6.71c - Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0
nieuw	6.71d - Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0
nieuw	6.72a – Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0
nieuw	6.72b – Jeugdhulp behandeling	0	0	0	0
nieuw	6.72c – Jeugdhulp dagbesteding	0	0	0	0
nieuw	6.72d – Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0	0
nieuw	6.73a - Pleegzorg	0	0	0	0
nieuw	6.73b – Gezinsgericht	0	0	0	0
nieuw	6.73c – Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0
nieuw	6.74a – Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0
nieuw	6.74b – Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0
nieuw	6.74c – Gesloten plaatsing	0	0	0	0
nieuw	6.81a - Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0
nieuw	6.81b – Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0
nieuw	6.82a - Jeugdbescherming	0	0	0	0
nieuw	6.82b - Jeugdreclassering	0	0	0	0
7.1	Volksgezondheid	1.404.570	1.384.097	1.383.597	1.383.597
7.2	Riolering	2.093.319	2.121.837	2.161.817	2.214.391
7.3	Afval	3.112.142	3.111.161	3.125.765	3.120.823
7.4	Milieubeheer	1.155.450	1.155.450	1.155.450	1.155.450
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	269.797	269.169	271.523	274.446
8.1	Ruimtelijke ordening	936.478	936.478	936.478	936.478
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreine	1.929.543	2.993.011	1.992.482	2.336.350
8.3	Wonen en bouwen	1.334.952	1.334.782	1.334.612	1.334.442
Totaal Lasten		**90.731.812**	**93.343.458**	**93.670.126**	**88.990.549**

Baten	Taakvelden	Begroot 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026
0.1	Bestuur	-51.000	-51.000	-51.000	-51.000
0.10A	Mutaties reserves	-319.000	-319.000	-319.000	-319.000
0.10B	Mutaties reserves	-44.000	-44.000	-44.000	-44.000
0.10C	Mutaties reserves	-25.000	-15.000	0	0
0.10E	Mutaties reserves	-30.500	0	0	0
0.2	Burgerzaken	-206.640	-188.640	-188.640	-188.640
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-7.289	-7.289	-7.289	-7.289
0.4	Overhead	-7.871.870	-7.688.277	-7.476.238	-7.538.284
0.5	Treasury	-146.494	-145.927	-145.869	-145.869
0.61	OZB woningen	-3.074.174	-3.074.174	-3.074.174	-3.074.174
0.62	OZB niet-woningen	-1.857.023	-1.857.023	-1.857.023	-1.857.023
0.64	Belastingen overig	-133.705	-133.705	-133.705	-133.705
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringe	-57.740.000	-59.812.000	-61.617.000	-56.638.000
1.2	Openbare orde en veiligheid	-51.258	-51.258	-51.258	-51.258
2.1	Verkeer en vervoer	-5.685	-5.685	-5.685	-5.685
2.3	Recreatieve havens	-30.500	-30.500	-30.500	-30.500
2.5	Openbaar vervoer	-6.344	-6.344	-6.344	-6.344
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-572.483	-550.132	-208.012	-101.522
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-21.057	-21.057	-21.057	-21.057
3.4	Economische promotie	-201.375	-201.375	-201.375	-201.375
4.2	Onderwijshuisvesting	-525.507	-525.507	-525.507	-525.507
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-467.391	-467.391	-467.391	-467.391

5.2	Sportaccommodaties	-565.037	-565.037	-565.037	-565.037
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-57.830	-57.830	-57.830	-57.830
5.7A	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-17.201	-17.201	-17.201	-17.201
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-235.521	-135.521	-135.521	-135.521
6.3	Inkomensregelingen	-7.526.267	-7.276.267	-7.276.267	-7.276.267
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-195.599	-195.599	-195.599	-195.599
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-30.000	-30.000	-30.000	-30.000
nieuw	6.2 - Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	0	0	0	0
nieuw	6.3 - Inkomensregelingen	0	0	0	0
nieuw	6.4 - WSW en beschut werk	0	0	0	0
nieuw	6.6 - Maatwerkvoorzieningen (WMO)	0	0	0	0
nieuw	6.71a - Hulp bij het huishouden (WMO)	0	0	0	0
nieuw	6.71b - Begeleiding (WMO)	0	0	0	0
nieuw	6.71c - Dagbesteding (WMO)	0	0	0	0
nieuw	6.71d - Overige maatwerkarrangementen (WMO)	0	0	0	0
nieuw	6.72a – Jeugdhulp begeleiding	0	0	0	0
nieuw	6.72b – Jeugdhulp behandeling	0	0	0	0
nieuw	6.72c – Jeugdhulp dagbesteding	0	0	0	0
nieuw	6.72d – Jeugdhulp zonder verblijf overig	0	0	0	0
nieuw	6.73a - Pleegzorg	0	0	0	0
nieuw	6.73b – Gezinsgericht	0	0	0	0
nieuw	6.73c – Jeugdhulp met verblijf overig	0	0	0	0
nieuw	6.74a – Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	0	0	0	0
nieuw	6.74b – Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	0	0	0	0
nieuw	6.74c – Gesloten plaatsing	0	0	0	0
nieuw	6.81a - Beschermd wonen (WMO)	0	0	0	0
nieuw	6.81b – Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	0	0
nieuw	6.82a - Jeugdbescherming	0	0	0	0
nieuw	6.82b - Jeugdreclassering	0	0	0	0
7.2	Riolering	-2.277.128	-2.368.317	-2.459.731	-2.459.731
7.3	Afval	-3.571.650	-3.571.650	-3.571.650	-3.571.650
7.4	Milieubeheer	-25.000	-25.000	-25.000	-25.000
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-191.312	-191.312	-191.312	-191.312
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreine	-1.929.543	-2.993.010	-1.992.481	-2.336.349
8.3	Wonen en bouwen	-721.429	-721.429	-721.429	-721.429
Totaal Baten		**-90.731.812**	**-93.343.458**	**-93.670.126**	**-88.990.549**

Bijlage 2: Subsidieplafonds

Subsidieplafonds

In deze bijlage staan 2 soorten subsidies:

- Subsidies aan de preferente instellingen/organisaties. Deze subsidieplafonds moeten door de raad worden vastgesteld.
- Subsidies op basis van een subsidieregeling. In de regeling staan de voorwaarden en dergelijke. De uitvoering van subsidieregeling is gedelegeerd aan b&w. Wij geven hier op een opsomming van de bestaande subsidieregelingen.

Overzicht subsidies per preferente instelling

Beleidsproduct	Preferente organisatie	Bedrag
Veiligheid		
Nieuwjaarsfeest	Stichting Horeca Centrumplein	€ 4.000
Veiligheid	Stichting Scala	€ 16.500
Verkeer, Vervoer en Waterstaat		
Waterwegen	Ijswegen Centrale Weststellingwerf	€ 1.679
Sport, Cultuur en Recreatie		
Bibliotheekwerk	Stichting Bibliotheken Zuidoost Fryslân	€ 475.236
Ontwikkelingssamenwerking	Stichting Wereldwinkel Wolvega e.o.	€ 3.515
Ontwikkelingssamenwerking	Stichting Gered Gereedschap Wolvega	€ 5.875
Cultuurbevordering (bevordering Stellingwerfs)	Subsidie Schrieversronte	€ 43.464
Heemkunde	Stichting Comprix	€ 10.122
Cultuurbevordering	Stichting Opera Spanga	€ 42.601
Cultuurbevordering	Stichting Beheer Cultuurcluster Vlechtwerk	€ 5.000
Cultuurbevordering	Stichting Intermezzo (Opera Nijetrijne)	€ 2.538
Cultuurbevordering	Legacy Culturele Hoofdstad, Opera Spanga	€ 45.000
Oudheidkunde en musea	Stichting Nationaal Vlechtmuseum Noordwolde	€ 85.026
Oudheidkunde en musea	Vereniging Oudheidkamer Weststellingwerf	€ 5.306
Heite Schaaktoernooi	Heite Schaaktoernooi	€ 5.491
Muziekonderwijs - Doorlopende leerlijn Jeugd en jongeren (hafabra)	Stichting Comprix	€ 39.917
	Terra	€ 6.943
	Stichting Voortgezet Onderwijs Steenwijkerland-Weststellingwerf	€ 39.800
	Stichting Catent	€ 3.000
	Stichting De Tjongerwerven Christelijk Primair Onderwijs	€ 5.700
	Stichting Matthijsje	€ 2.700
	De Bisschop Möller Stichting (BMS)	€ 11.700
	Muziekvereniging "Woudklank"	€ 8.000
	Muziekvereniging de Harmonie	€ 9.000
	Christelijke Muziekvereniging Euphonia	€ 7.200
Muziekonderwijs - muziekfestival	Stichting Comprix	€ 31.958
Buurtsportwerk	Stichting Sport Fryslân	€ 259.865
Multifunctionele accommodaties (onderhoud)	Stichting Harten Tien	€ 44.461
	Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland	€ 20.000
Lokale omroep	Stichting Radio Weststellingwerf Centraal	€ 17.000

Sociaal Domein		
Armoedebeleid	Stichting Leergeld Heerenveen e.o.	€ 130.000
Armoedebeleid	Stichting voedselbank Weststellingwerf	€ 5.000
Schuldhulpverlening	Humanitas	€ 4.220
Maatschappelijke dienstverlening	Stichting Slachtofferhulp Nederland	€ 8.858
Maatschappelijke dienstverlening	Stichting Tûmba	€ 20.236
Versterking Sociale Basis	Stichting Breuningslaan	€ 2.000
Versterking Sociale Basis	Stichting Home-start Nederland	€ 25.578

Overzicht subsidieregelingen

De verschillende Subsidieverordeningen zijn:
Algemene Subsidieverordening 2020
Verordening compensatieregeling onroerende-zaak belastingen sportinstellingen gemeente Weststellingwerf

De verschillende subsidieregelingen zijn:
Subsidieregeling Peuteropvang en Voorschoolse Educatie Weststellingwerf
Subsidieregeling Amateurkunstbeoefening Weststellingwerf
Subsidieregeling kunst en cultuur
Subsidieregeling sportverenigingen gemeente Weststellingwerf
Subsidieverordening beschermde gemeentelijke monumenten gemeente Weststellingwerf
Subsidieregeling Sociaal cultureel werk Weststellingwerf
Subsidieregeling Maatschappelijke dienstverlening, Ouderenzorg en Openbare gezondheidszorg (EHBO)
Subsidieregeling Lokaal Gezondheidsbeleid Weststellingwerf
Subsidieregeling Ondernemersfonds Weststellingwerf
Subsidieregeling Dorpenfonds gemeente Weststellingwerf

Bijlage 3: Beleidsindicatoren

Besluit Begroting en Verantwoording

Gemeenten nemen een uniforme basisset beleidsindicatoren op in hun begroting en jaarverslag. De set behandelt een breed spectrum van onderwerpen, van misdrijven en afval tot bijstandsuitkeringen en nieuwbouwwoningen. Zo kunt u zich een helder beeld vormen van de beleidsresultaten van de gemeente.

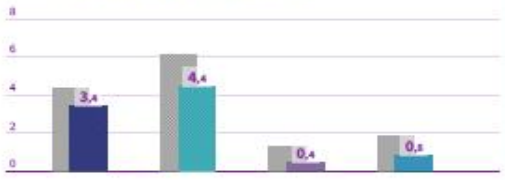
Veiligheid

Verwijzingen Halt
per 1.000 jongeren

Halt | 2017 - 2021

Misdrijven
Weststellingwerf, per 1.000 inwoners

meerdere bronnen | 2021

Economie

Functiemenging

45,0% Weststellingwerf
53,3% Nederland

Meerdere bronnen | 2021

Vestigingen (van bedrijven)
per 1.000 inw.15 t/m 64jr

181,9 Weststellingwerf
165,1 Nederland

LISA | 2021

Onderwijs

Absoluut verzuim
per 1.000 leerlingen

2,3 Weststellingwerf

2,5 Nederland

DUO/Ingrado | 2021

Relatief verzuim
per 1.000 leerlingen

14 Weststellingwerf

19 Nederland

DUO/Ingrado | 2021

Voortijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)

1,7% Weststellingwerf

1,9% Nederland

DUO/Ingrado | 2021

Sport, cultuur en recreatie

Sociaal domein

gemeente
Weststellingwerf

Niet-sporters

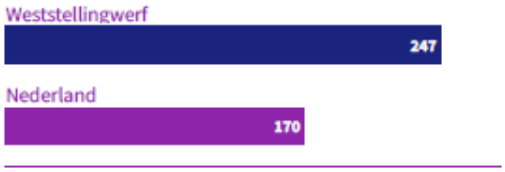
55,5% Weststellingwerf

49,3% Nederland

Meerdere bronnen | 2020

Volksgezondheid en Milieu

Omvang huishoudelijk restafval
kg per inwoner

CBS statistiek Huishoudelijk afval | 2020

Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit

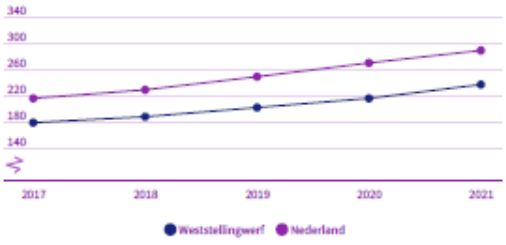
23,3% Weststellingwerf

26,9% Nederland

berekening | 2020

Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Gemiddelde WOZ waarde
x €1.000

CBS - WOZ | 2017 - 2021

Nieuw gebouwde woningen
per 1.000 woningen

7,5 Weststellingwerf

8,9 Nederland

BAG/ABF | 2021

Banen
per 1.000 inwoners van 1...

Weststellingwerf	Nederland
608,1	805,5

Meerdere bronnen | 2021

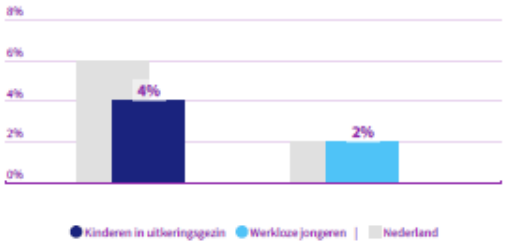
Jongeren met een delict voor de rechter

1% Weststellingwerf

1% Nederland

CBS | 2020

Achterstand onder jeugd
Weststellingwerf

CBS | 2020

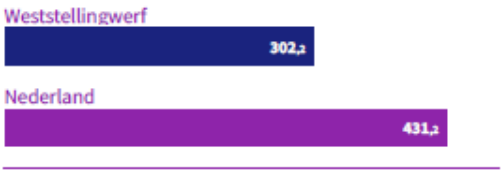
Netto arbeidsparticipatie

69,6% Weststellingwerf

70,4% Nederland

CBS | 2021

Personen met een bijstandsuitkering
per 10.000 inwoners

CBS | 2021

Lopende re-integratievoorzieningen
per 10.000 inwoners van 15-64 jaar

386,9 Weststellingwerf

202,0 Nederland

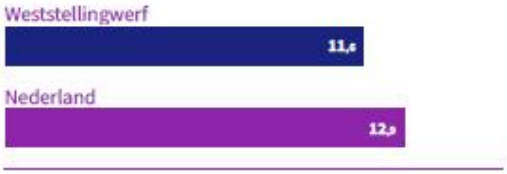
CBS | 2020

Demografische druk

CBS | 2022

Jongeren met jeugdhulp
% van alle jongeren tot 18 jaar

CBS | 2021

Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishouden

€ 699
Weststellingwerf

Geen data
Nederland

COELO | 2022

Jongeren met jeugdbescherming

1,8%
Weststellingwerf

1,2%
Nederland

CBS | 2021

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden

€ 796
Weststellingwerf

Geen data
Nederland

COELO | 2022

Jongeren met jeugdreclassering

Geen data
Weststellingwerf

0,3%
Nederland

CBS | 2021

Cliënten met een maatwer...
per 10.000 inwoners

Weststellingwerf	Nederland
680	x

CBS MSD WMO | 2021

Gerelateerde thema's

- Thema Gemeentefinanciën

Meer over dit onderwerp

- Regeling beleidsindicatoren gemeenten
- Aanpassingen beleidsindicatoren gemeenten
- Definities beleidsindicatoren bestuur en organisatie

Meer cijfers en informatie

- Overzicht beleidsindicatoren bestuur en organisatie in de database
- Gegevensset beleidsindicatoren bestuur en organisatie

Bijlage 4: Lijst met afkortingen

Lijst met afkortingen

A

ABP	Pensioenfonds voor overheid en onderwijs
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
ASS	Autisme Spectrum Stoornis
ATB	Mountainbike routes
AVE	Aanpak Voorkoming Escalatie
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
AWB	Algemene wet bestuursrecht
AWBZ	Algemene wet bijzondere ziektekosten

B

BBV	Besluit begroting en verantwoording
BIE	Bouwgrond in exploitatie
BIG	Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BNG	Bank Nederlandse gemeenten
BRP	Basisregistratie Personen
BTW	Bruto toegevoegde waarde
BUIG	Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorziening Gemeenten
BV	Besloten vennootschap
BVI	afdeling Belasting, Vastgoed en Informatie
BW	Beschermd Wonen
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

C

C02	Koolstofdioxide (Koolzuurgas)
cao	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CCW	Commerciële club Weststellingwerf
Covid-19	Coronavirus
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water-, en Wegenbouw en de Verkeerstechniek

D

DHW	Drank- en horeca wet
DIV	Documentaire Informatievoorziening
DMS	Document Management Systeem
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet

E

EMU	Europese Economische en Monetaire Unie saldo
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
ERP	Eikenprocessierups

F

FBWK	Fries Bestuursakkoord Waterketen
FG	Functionaris Gegevensbescherming
Fido	Wet financiering decentrale overheden
Fumo	Friese Uitvoeringsdienst Milieu en Omgeving

G

GAP	Gemeentelijk afvalstoffen plan
GFT	Groente-, fruit- en tuinafval
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
GIDS	Gezond in de stad
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
GVVP	Gemeentelijk verkeer en vervoerplan

H

HBO	Hoger beroepsonderwijs
Hof	Wet houdbare overheidsfinanciën
HRM	Human Resource Management (Personeelszaken)

I

I&A	Informatisering en Automatisering
IBT	InterBestuurlijk toezicht
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IHP	Integraal Huisvesting Plan
IKC	Integraal kind centrum
IPF	Innovatiepact Fryslân
ISHP	Integraal strategisch onderwijshuisvestingsplan

J

JOGG	Jongeren op gezond gewicht

L

LAP	Landelijk AfvalbeheerPlan
LED	Light Emitting Diode
LKS	Loonkostensubsidie
LTO	Land en Tuinbouworganisatie

M

MBO	Middelbaar beroeps onderwijs
MKB	Midden en kleinbedrijf
Mph	Meerpersoonshuishouden
MT	Management team
MVI	Manifest verantwoord inkopen

N

NAL	Nationale Agenda Laadinfrastructuur
NCW	Netto Contant Waarde
NIEGG	Niet in exploitatie genomen (bouw)grond
NIX18	Geen alcohol voor 18 jaar
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NS	Nederlandse Spoorwegen
NV	Naamloze Vennootschap

O

OVN	Ondernemersvereniging Noordwolde
OWO	Gemeenten Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Opsterland
OZB	Onroerende- zaakbelastingen

P

PB	Dorps-, wijk- en buurtverenigingen
P&C	Planning en control
PGB	Persoonsgebonden budget
PIM	Professionele dienstbaarheid, Integraliteit en Maatwerk
PNIK	Paspoorten en Nederlandse Identiteitskaarten
POC	Percentage Of Completion
POH	Praktijkondersteuner Jeugd
PSA	Personeels- en salarisadministratie

R

REC	Reststoffen Energie Centrale
RES	Regionale Energiestrategie
REVA	Registratie Eerste Verblijfadres
RIEC	Regionale Inlichtingen Expertise Centra
RRE	Regeling Reductie Energieverbruik

S

SCO	Samenwerkende Centrales van Overheidspersoneel
SDF	Sociaal domein Fryslân
SES	Sociaal economische status
SOVF	Stichting Openbare Verlichting Fryslân
SOW	Stichting Ondernemersfonds Weststellingwerf
SW	Sociale werkvoorziening

U

UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen

V

VANG	Van Afval Naar Grondstof
Vecozo	Internetportaal voor veilig internet en communicatie in de zorg tussen zorgverzekeraars, zorgverleners en zorgkantoren
VFG	Vereniging Friese Gemeenten
VMBO	Voortgezet middelbaar beroepsonderwijs
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNN	Verslavingszorg Noord Nederland
VO	Voortgezet onderwijs
VPB	Vennootschapsbelasting
VRF	Veiligheidsregio Fryslân
VSO	Vaststellingsovereenkomst
VTH	Vergunning, Toezicht en Handhaving

W

WABO	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wkb	Wet kwaliteitsborging voor bouwen
WLZ	Wet Langdurige Zorg
WM	Wet Milieubeheer
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOB	Wet openbaarheid van bestuur
WOW	Winkeliers- en Ondernemersvereniging Wolvega
WOZ	Waardering Onroerende zaken
Wpg	Wet politiegegevens
WSW	Waarborgfonds Sociale Woningbouw
WsW	Wet sociale Werkvoorziening
WVGGZ	Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg
WW	Werkloosheidswet

Z

Zwv	Zorgverzekeringswet

Bijlage 5: Lijst met financiële begrippen

Lijst met financiële begrippen

A

Aanbesteding	Een inkoopmethode om offertes te krijgen voor het uitvoeren van een openbare opdracht. Vaak gaat het om werkzaamheden in de openbare ruimte, zoals onderhoud van wegen.
Activa	De (financiële) bezittingen van de gemeente. Activa staan aan de linkerkant van een balans. Aan de rechterkant staan dan de passiva (schulden).
Algemene reserve	Een soort spaarpot van de gemeente, waarvoor nog geen bestemming is bepaald.
Algemene uitkering	Geld dat gemeenten krijgen van de Rijksoverheid uit het Gemeentefonds. Gemeenten mogen zelf bepalen waar ze dit geld aan besteden. Hoeveel geld gemeenten krijgen, is afhankelijk van maatstaven zoals het aantal inwoners, aantal uitkeringsgerechtigden en oppervlakte. Zie ook: Gemeentefonds.

B

Balans	Een overzicht van alle bezittingen (activa) en schulden (passiva) op één moment. De balans is een verplicht onderdeel van de jaarrekening. De geprognosticeerde balans in de begroting is een schatting van de financiële situatie op 31 december.
Baten	De inkomsten van de gemeente. De gemeente werkt met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven boekhoudkundig horen bij het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Het gaat dus niet om het jaar waarin de betaling is gedaan (kasstelsel).
Begroting	De plannen die de gemeente voor een jaar heeft, wat die plannen kosten en welke inkomsten de gemeente verwacht.
Begrotingssaldo	Het begrotingssaldo is het verschil tussen de in de begroting verwachte opbrengsten en de verwachte kosten (baten en lasten).
Belastingcapaciteit	Hoeveel belastinggeld een gemeente jaarlijks kan ontvangen.
Benchmark	Een meetpunt om gelijksoortige zaken of diensten met elkaar te vergelijken.
Bestemmingsreserve	Geld dat apart is gezet voor een bepaalde bestemming.

C

Circulaire	Brief of mededeling aan meerdere personen tegelijk. De Rijksoverheid informeert de gemeenten via circulaires in mei, september en december over de omvang en de verdeling van het gemeentefonds.

E

Exploitatieruimte	Zie Begrotingssaldo.

F

Financieringsbehoefte	Een begrotingstekort dat ontstaat als de uitgaven in een jaar hoger liggen dan de inkomsten. Er is dan behoefte aan meer geld om plannen te financieren.

G

Gemeentefonds	Fonds van de Rijksoverheid waaruit gemeenten via een bepaalde verdeelsleutel (maatstaven) uitkeringen ontvangen. Gemeenten mogen zelf bepalen waar ze dit geld aan besteden. Zij leggen daarover verantwoording af aan de gemeenteraad. Hoeveel geld gemeenten krijgen, is bijvoorbeeld afhankelijk van het aantal inwoners, aantal uitkeringsgerechtigden en de oppervlakte. Zie ook: Algemene uitkering.
Grondexploitatie	Is (soms afgekort tot grex) een begroting om grondkosten en grondopbrengsten van een ruimtelijk ontwikkelingsplan in beeld te brengen.

H

Heffingsmaatstaf/heffingsgrondslag	Bedrag op basis waarvan een belasting wordt berekend. De heffingsgrondslag en het belastingtarief bepalen samen hoeveel belasting je moet betalen.
Herijking	iets opnieuw ijken, opnieuw bepalen aan welke normen iets moet voldoen.

I

Incidentele uitgave	Een uitgave die niet regelmatig voorkomt.
Inflatiecorrectie	Het bijstellen van de tarieven door inflatie. Inflatie is een economisch proces waarbij geld minder waard wordt door het stijgen van de gemiddelde prijzen (het algemeen prijspeil).

J

Jaarstukken	Bestaan uit het jaarverslag en de jaarrekening. De gemeente verantwoord hiermee inhoudelijk en financieel het gevoerde beleid.

K

Kadernota	Document met de hoofdpunten van beleid en de financiële kaders voor de komende jaren.
Kapitaalgoederen	Middelen zoals gebouwen, machines, voorraden die de gemeente heeft gekocht om de taken uit te kunnen voeren.
Kengetal	Een getal waarmee je een financiële situatie kunt beoordelen en vergelijken. Hiermee maak een situatie of ontwikkeling zichtbaar.
Kredietrisico	De kans op financieel verlies omdat een partij zijn financiële verplichtingen niet kan nakomen.

L

Lasten	De uitgaven van de gemeente. De gemeente werkt met een stelsel van baten en lasten. Dat betekent dat inkomsten en uitgaven boekhoudkundig horen bij het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben. Het gaat dus niet om het jaar waarin de betaling is gedaan (kasstelsel).
Liquide middelen	Geld waar je direct over beschikt.
Liquiditeitstekort	Er is onvoldoende geld beschikbaar om op korte termijn schulden en andere financiële verplichtingen (af) te betalen.

N

Najaarsnota	Document met de stand van zaken in het najaar van de uitgaven en inkomsten van de gemeente in het lopende boekjaar.

O

Ombuigingsvoorstel	Een voorstel om beleid aan te passen.
Omslagrente	De gemeente leent geld (uit) en betaalt (en ontvangt) daarvoor rente. Om deze rente boekhoudkundig te verdelen, berekent de gemeente voor alle taakvelden een gemiddelde rente. Deze omslagrente wordt aan het begin van elk jaar vastgesteld.
Open einde regeling	Regeling die personen recht geeft op een financiële bijdrage wanneer zij voldoen aan bepaalde criteria. Er is geen maximaal bedrag of een maximaal aantal personen dat van de regeling gebruik mag maken.
Overhead	Geld dat de gemeente aan de eigen organisatie besteedt, bijvoorbeeld voor personeel & organisatie, gebouwkosten en verzekeringen.

P

Passiva	De schulden van de gemeente, waarmee de bezittingen gefinancierd zijn. Passiva staan aan de rechterkant van een balans. Aan de linkerkant staan dan de activa (bezittingen).

R

Renterisiconorm	De rekenformule om het renterisico op vaste schulden te bepalen. De gemeente betaalt rente voor het lenen van geld. Omdat het rentepercentage kan veranderen, loopt de gemeente financieel risico. Het risico voor leningen met een looptijd van een jaar of langer mag volgens de wet niet meer zijn dan 20% van het totale bedrag van de begroting.

S

Schatkistbankieren	Al het geld voor publieke taken die de gemeente niet meteen nodig heeft, worden bewaard in de schatkist van het Rijk. Hiervoor wordt elke dag het saldo van de bankrekening afgeroomd naar nul.
Schuldratio/schuldquote	Een percentage dat aangeeft in hoeverre de langlopende schulden worden gedekt door het eigen vermogen. Een ratio van minder dan 100% betekent dat de gemeente alle langlopende schulden kan betalen met het eigen vermogen.
Solvabiliteitsratio	De verhouding tussen het eigen vermogen en de schulden, dit geeft aan hoe gezond de gemeente financieel is.
Stelpost	Een ingeschat bedrag omdat de werkelijke opbrengsten/kosten nog niet bepaald kunnen worden.
Structurele uitgave	Een uitgave die jaarlijks voorkomt.

T

Taakveld	Een aandachtsgebied binnen een programma (thema). De financiële en beleidsstukken Weststellingwerf zijn ingedeeld in negen thema's of programma's, met daaronder taakvelden. Binnen al deze taakvelden voert de gemeente taken uit en legt daarover verantwoording af aan de gemeenteraad.
Treasurybeleid	Beleid gericht op het beheersen van de financiën en het beperken van de risico's voor het geld van de gemeente.

V

Voorjaarsnota	Document met de stand van zaken in het voorjaar van de uitgaven en inkomsten van de gemeente in het lopende boekjaar.

W

Weerstandsvermogen	Het geld dat beschikbaar is voor het opvangen van calamiteiten (of financiële gevolgen hiervan).